

Power of Imagination

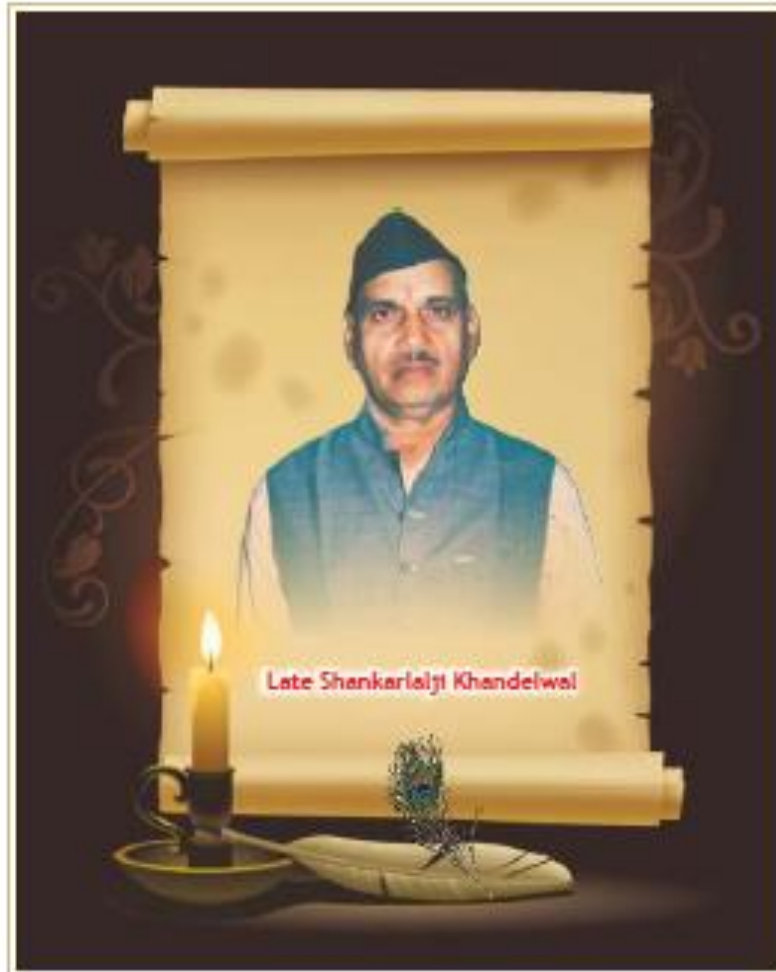
Emerging
2011-12

SHANKARLAL KHADELWAL COLLEGE
AKOLA.

Emerging
2011-12

Late Shankarlalji Khandelwal

1

Power of Imagination

Power of Imagination

gHien H. Am...

VISION

We strongly believe in molding students into ideal, responsible and productive citizens dedicated to Nation. While imparting need based education, we enrich core values like nationality, honesty, quality, rule following and cleanliness. The same, we cherish through our aims and objectives.

MISSION

Establishment and function of the college are aimed at achieving National Goal. This is not a mere act of social service, rather a task dedicated towards a national duty. We believe that proper education can develop cultured, intellectual, self-reliant students committed for nation. Keeping students at focal point, the institute chalks out its policies. The institution has a firm belief that students have tremendous potential. If their potential is canalized in right direction, we can find solutions to many a problems. Conducive environment, healthy traditions and proper direction are must for nation's prosperity. Let us join together in our humble endeavor of drawing our godly students in the national stream so as to take India at the highest pinnacle of glory in the world.

Power of Imagination

Power of Imagination

Executive Body

Shikshan Prasarak Mandal, Akola. (Estbd. 1958)

President

Shri. R.K. Deshpande
(Ex. Akola District Sangeet Samiti)

Vice President

Shri Madanlal S. Khandelwal
(Member, National Executive Council-BJP)

Treasurer

Dr. Taratai Hatavalane

Secretary

Shri. Gopal S. Khandelwal
(Vice-President,
Yashwantrao Chavan Pratishthan, Akola)

Member

Shri. Rajkumar Chaware

Member

Smt. Rekhatil Khandelwal

Member

Smt. Sunandatal Desai

Member

Shri. Shantilal Khandelwal

SHANKARLAL KHADELWAL COLLEGE, AKOLA

Local Managing Committee

01. Shri Gopal S. Khandelwal	Chairman	07. Dr. Shrikrushna G. Kakade	Teachers Representation
02. Shri Madanlal S. Khandelwal	Member	08. Ms. Nilima S. Sarap	Teachers Representation
03. Dr. Smt. Taratai Hatavalane	Member	09. Dr. Prashant Pisolkar	Teachers Representation
04. Shri R. D. Chaware	Member	10. Shri Akash Kulkarni	Non-Teaching Representation
05. Shri Arun Y. Kulkarni	Member	11. Prin. Dr. Jagdish saboo	Secretary
06. Adv. R.R. Deshpande	Management Representative		

EDITORIAL

Kishor Gharat
Chief Editor

It is my proud privilege to bring forth this issue of our college magazine 'Emerging India' with a very thought provoking theme, 'The power of Imagination'.

The power of imagination, as Einstein says 'imagination is even more powerful than knowledge'. We could progress, because we could imagine. This power compels the person to work hard to bring his imagination into the reality.

This is really amazing that your picture of something has the power to make you struggle hard for that. Many a success stories tell us that, 'A strong imagination begetteth opportunity. One has to imagine before creating something, hence it is the priority.

For students and young generation the time has come to imagine India in 2020 and work towards achieving this dream!

I would like to say a special thanks and express gratitude to Shri Shivshankar Bhau Patil, trustee, Sant Gajanan Maharaj Sansthan, Shegaon, for giving us the opportunity to talk to him and inspire us.

I express my sincere thanks to the honorable dignitaries who sent their blessings in the form of message for the magazine.

I am also thankful to the generous management of our college, Hon'ble Gopalji, Hon. Principal Dr. J.M. Saboo for their support & guidance. Thanks are due to teaching & non-teaching staff, editorial board and the directors of Rajeshwar Printers who helped in all respects.

Thank You !

गोपालजी 'स'

श्री गोपालजी (गोपालजी 'स')

गोपाल

श्री गोपालजी 'स'

गोपाल

श्री गोपालजी 'स'

गोपालजी 'स'

श्री गोपालजी 'स'

श्री गोपालजी 'स'

श्री गोपालजी 'स'

श्री गोपालजी 'स'

From Principal's Desk

Dear Readers,

It is a matter of great pleasure to put our college magazine 'Emerging India 2011-12' before you. Let me communicate you that we believe in Education with the values. Thus, every year, we put a value as a theme before chiseling minds of students so that the value should percolate in their personality and the same may help him/her shaping his/her future. It is well said that 'Man without imagination is like a bird without wing'. The imagination is the very basis of our civilization and human progress. Thus, this year our team is going to focus on the value: Power of Imagination.

Accordingly, to supplement the importance of the same, we have interviewed some great personalities like Shri. Shivshankarbhai Patil (Chief Trustee, Shri Gajanan Maharaj Sansthan, Shegaon) whose power of imagination

transformed the 'Sansthan' into a miracle of an international level. As a result, the personalities like Shri. Vikram Pandit (CEO, City Bank, America) thrilled with the work he done and offered 'Sansthan' Rs. 700 crore for running its different schemes, but 'Sansthan' humbly declined the offer of such a big amount and accepted a small one which it can manage. Like wise, we have tried to open the minds of our budding stars what they think on the same. We feel that at the bottom of all inventions and innovation lies power of imagination and the same imagination helps us to solve our many a problems. Thus, we can say, "Those who dream the most, do the most..."

I feel that this bunch of articles and interviews will be surely enlightening and encouraging for the readers and expect their valuable opinions for further improvement. Before concluding, I acknowledge the efforts of students, teachers and all staff member for contributing to this magazine and wish it will be fruitful for all.

Dr. J. M. Saboo

Rajesh Tope
Minister
Higher & Technical Education
Government of Maharashtra

MANTRALAYA

Mumbai 400 032

Telephone : 022 2202 5247

Message

I am pleased to know that Shankarlal Khandelwal College in Akola is releasing it's College Magazine.

The theme of a magazine "Power of Imagination" is very interesting. Imagination is a base of all research. Creative works need imagination. Imagination is a strength of mankind. I hope that the magazine will be readable and attractive and will give full scope to students imagination power.

My heartiest best wishes to the magazine.

(RAJESH TOPE)

Dr. Mohan Khedkar
M.Tech., Ph.D.
VICE - CHANCELLOR

**SANT GADGE BABA
AMRAVATI UNIVERSITY,
AMRAVATI - 444 602**

Message

It's a matter of pleasure to note that Shankarlal Khandelwal College, Akola is publishing Annual College Magazine on the theme "Power of Imagination".

Albert Einstein said that imagination is more important than knowledge. The power of imagination is the ultimate creative power inside the human being. I appreciate for selecting appropriate theme for the magazine, which will help to increase the creative power of the students. It will also highlight the excellent history of the college in a glorious manner and prove a guide to the society.

I congratulate all those who have worked hard for the successful completion of the magazine.

(MOHAN KHEDKAR)

लेख	लेखक	पृष्ठ क्र.
मराठी विभाग		
श्री महाराजांचा संकल्प म्हणून ...	श्री शिवशंकरभाऊ पाटील	११
कल्पनाशवती एक प्रेरणास्त्रोत ...	सम्यक सूर्यभान गवारगुरू	१७
आई	दीपक गावंड	१८
हाच आहे स्वरा भारत!	कु. पुनम संजयराव देशपांड	१९
कल्पना स्वराज्याची	किशोर कृष्णराव घरत	२०
पंख मला जर असते दोन	कु. जया मुळ	२१
माझ्या स्वप्नातील भारत	कु. मोनिका कृष्णराव आंबेकर	२२
घे उंच भरारी	सुगत विजयानंद टोपर	२३
जीवनलक्ष्य निश्चित करावे	कु. शुभांगी रमेश आकोटकर	२४
गोष्ट	कु. श्रेया विजय भिड	२५
या दोन डोळ्यांना	कु. राखी किशोरकुमार जैन	२६
कल्पनाशवती / खंत	कु. शरयू जी. कंडारकर / कविता रमेश आकोटकर	२७
घे भरारी \$\$\$ / जीवनात खूप	कु. रोशनी बाळासाहेब तेलखेड / जयश्री घावट	२८
कल्पना..... यशाकडे वाटचाल	कु. शिल्पा रमेश कुळकर्णी	२९
Some times असेही जगून बघा....	सतीश बाहेती	३०
कल्पनाशवती आणि इच्छाशवती	विश्वास नारायण तांब	३१
कल्पनेच्या साम्राज्यात	कु. कल्याणी वैद्य	३२
श्री जन्माचे स्वागत करूया	कु. विद्या रामदास इंगळ	३३
श्री काय असते?	कु. विद्या रामदास इंगळ	३४
कल्पना करा आणि साध्य करा	सागर पाटील	३५
कल्पनाशवतीची भरारी	प्रशांत वैद्य	३६
खरंच जीवन सुंदर आहे का?	कु. जयश्री राधाकिसन घावट	३७
प्रेम / चारोळ्या	कु. सुचिता कैलास वगार	३८
स्वप्नपूर्ती	कु. स्वाती प्रकाश रहाटे	३९
विद्यार्थी जीवनाची कल्पना	कु. कविता रमेशराव आकोटकर	४०
वाचन संस्कृती आणि आजचा तरुण	कु. श्वेता हेमंत शांडिल्य	४१
पाऊस	प्रफुल्ल रमेश दसनपुर	४२
देव माझा	प्रफुल्ल रमेश दसनपुर	४३
थोर पुरुषांच्या कल्पनेतील भारत	प्रा. डॉ. शिवाजी नागर	४४
“कल्पनाशवती : यशस्वी जीवनाचा मूलमंत्र”	डॉ. प्रशांत पिसोळकर	४६

संस्कृत विभाग

कल्पना कौटिल्यस्य	सपना इंगळ	४७
मानवस्य प्रगति : कल्पनाशततेः प्रभावः	माधुरी बहाळ	४८
ध्येयासक्तता आविष्कारस्य जननी ।	ऐश्वर्या कुळकर्णी	४९

हिंदी विभाग

कल्पना से लक्ष्य की ओर	प्रा. अर्चना दुसाद	५१
------------------------	--------------------	----

English Section

IMAGINE THE VISION	Jayesh Ganatra	52
IMAGINATION IS / Journey Towards.....	Anup P. Jain / Satish Devilal Baheti	53
SUCCESS / Imagination	Pranali R. Badhe / Minal Kute & Shalija Hirane	54
Written by a 90 years old / Relationship.....	Abdelli Rassiwal / Vivek R. Pande	55
CONQUER THE WORLD WITH IMAGINATION	Shafali Ghai	56
IMAGINATION V/s WILLPOWER	Bhavan Kalantri	57
IMAGINATION : THE AMAZING POWERZ !	Sonal G. Bhopale	58
IMAGINATION AND PLANNING	Dr. Aamena Pathan	59
VISUALIZE YOUR GOAL	Nikhat Sultana Syed Jeelani	60
SOCIAL HEALTH - FACT & IMAGINATIONS	Prof. Nilima Sarap	61
THOUGHTS - BELIEFS - ACTIONS - RESULTS	Ms. D. D. Mapari	63
DEPARTMENTAL PROFILE		65
COLLEGE STAFF LIST		73

श्री शिवशंकरभाऊ पाटील
निष्काम कर्मयोगी

श्री महाराजांचा संकल्प म्हणून निर्मिती होते संकल्पात खूप शक्ती असते

निष्काम कर्मयोगी आदरणीय शिवशंकरभाऊ पाटील
यांची विद्यार्थ्यांनी घेतलेली प्रकट मुलाखत

विद्यार्थी : विदर्भाची पंढरी म्हणजे शेगाव संस्थान, भाऊ आपण या मंदिरासोबत केव्हापासून जुळले आहात?

मा. भाऊ : मी स्वतःला खरोखर भाग्यवान समजतो की, मला महाराजांच्या व भाविकांच्या सेवेत आज जवळपास ४५ वर्षे पूर्ण झालीत. मला आठवते, मी ११ वीची परीक्षा दिली. त्यानंतर माझा विवाह झाला आणि त्यानंतर लगेचच मी सेवेकरी म्हणून मंदिरात सेवा देणे सुरू केले. माझ्या जीवनातील या तीनही घटना न विसरणाऱ्या आहेत.

विद्यार्थी : पूर्वीचे संत गजानन महाराज संस्थान व आजचे संस्थान, त्याचे विस्तारकार्य या सर्व बाबींकडे बघताना आपल्याला काय जाणवते, या पाठीमागील रहस्य कोणते?

मा. भाऊ : कोणत्याही कार्याचा विस्तार हा माझ्या मते कल्पनाशक्ती, इच्छाशक्ती, कार्याचा उद्देश आणि संकल्प या बाबींवर अवलंबून असतो. प्रथमतः विस्ताराची कल्पना येते, त्याला इच्छाशक्तीच्या जोरावर पूर्ण करण्याचा प्रयत्न होतो. हे होत असताना त्याचा उद्देश कसा आहे, हेसुद्धा महत्त्वाचे आहे व त्यामागील संकल्प कोणता आहे या गोष्टीवर त्याचे यश अवलंबून असते.

मंदिराच्या विस्ताराबाबत बोलायचे झाल्यास महाराजांचा संकल्प होता. ते म्हणायचे, काही चिंता करू नका. येथे हत्ती झुलतील आणि मुंग्यांची रांग लागेल. महाराजांचा संकल्प होता, तो पूर्ण होणारच. त्यांनीच आम्हाला कल्पना सुचविल्या. आमच्यामध्ये इच्छाशक्ती निर्माण केली. सेवा हा कार्याचा उद्देश आहे. सोबत संतांचा संकल्प आहे. त्यामुळे विस्तार होणारच. आपण पाहतो, मंदिरासमोर आज खरोखर हत्ती झुलतात, लोकांची मुंग्यांसारखी रांग निर्माण झाली. याला ईश्वराचा आशीर्वाद म्हणावा लागेल. आम्ही फक्त निमित्तमात्र आहोत, कर्ताकरविता तोच आहे. त्यामुळे त्यांच्या इच्छेनुसार सर्व सुरू आहे. महाराज नेहमी सांगायचे, कर्माची आणि भाग्याची सांगड झाली की, प्रगती आपोआप होते आणि कर्म व भाग्याचा सूत्रधार ईश्वर आहे. त्यामुळे ईश्वराच्या इच्छाबळावर सर्वकाही होत आहे.

विद्यार्थी : मंदिरात विविध सेवा पुरविताना आपण लहान बाबींचा विचार करता. उदा. सूचना फलकाच्या खालच्या बाजूला पोते बांधले पाहिजे. जेणेकरून भक्तांच्या पायाला ठेच लागू नये. इतके बारीक व्यवस्थापन कसे शक्य आहे आणि ते कसे सुचते?

मा. भाऊ : इथे भक्त येतात ते महाराज आहेत म्हणून. भक्त येतात म्हणून संस्थान आहे आणि संस्थान आहे म्हणून आम्ही सेवाधारी, सेवेकरी, व्यवस्थापक आहोत. या सूत्रानुसार भक्त महाराजांची सेवा करतात म्हणजे भक्तांचे दैवत महाराज आहेत. त्यामुळे आमचे दैवत भक्त झाले. भक्तांची सेवा करणे हा आमचा सेवाधर्म आहे. भक्तांची श्रद्धा महाराजांवर आहे. आमची श्रद्धा श्री व भक्तांवर आहे. जर आम्ही भक्ताला दैवत मानले, तर त्याला इजा कशी होऊ देणार? त्यामुळे

बारीक व्यवस्थापन आहे. एक लक्षात ठेवा, श्रद्धा, भक्ती व सेवा याला पैसा लागत नाही. त्यामुळे बारीकसारीक बाबी आम्हाला महाराजांच्या कृपेने सुचतात. त्यांची आम्ही अंमलबजावणी करतो.

विद्यार्थी : मा. भाऊ आनंदसागर म्हणजे कल्पनाशक्तीचे उत्तम उदाहरण आहे. हा अवाढव्य प्रकल्प आपण आपल्या व्यवस्थापन, नियोजन संकल्पाच्या जोरावर अतिशय कमी खर्चात पूर्ण केला, याचे रहस्य काय ?

मा. भाऊ : कोणतेही कार्य जर पूर्णत्वास न्यायचे असेल, तर त्या कार्याप्रति तुमचे समर्पण असणे गरजेचे आहे. समर्पण भावना असेल, तर मोठमोठे प्रकल्प अत्यंत कमी वेळात, कमी खर्चामध्ये पूर्ण होतात, ही तुमची श्रद्धा हवी. आम्ही याच बाबीचा विचार केला. समर्पित भावनेने हा प्रकल्प हाती घेण्याचे ठरविले. त्यासाठी विविध बांधकाम तज्ज्ञांकडून बजेट मागविले. आम्हाला कमीत कमी बजेट ३०० कोटींचे आले. आम्हाला इतके शक्य नव्हते, परंतु संकल्प होता. समर्पण भावना होती, निर्मितीची तळमळ होती. तुम्हाला सांगतो, आमच्या सेवाधारी, सेवेकरी, मजूर बांधवांच्या मदतीने काटेकोर नियोजन करून आम्ही या प्रकल्पाचा ३ पैकी १ भाग फक्त २० कोटींमध्ये पूर्ण केला. भक्ती, शक्ती व युक्ती यामुळे आनंदसागरची निर्मिती ही आमची समर्पण भावना होती. सर्वांचे हात मदतीस तयार होते. त्यामुळे ते शक्य झाले. याबाबतची एक अनुभूती आपल्याला सांगतो -

आनंदसागरचे काम सुरू होते. उन्हाळ्याचे दिवस होते. ४५० मजूर, ६०० सेवेकरी काम करीत होते. निर्माणकार्य सुरू होते. उन्हाच्या त्रासाने मजूर आणि सेवेकरी काम करताना ग्लानी येऊन खाली पडायचे. ही गोष्ट मुकद्दमाने आम्हाला सांगितली. आम्ही त्या मजुरांना दवाखान्यामध्ये दाखल करून सर्वांना सांगितले की, उद्या तुम्हाला पगारी सुट्टी मिळेल, तुम्ही सर्वांनी आराम करावा. आश्चर्याची बाब म्हणजे, ४५० मजुरांनी, 'आम्हाला पगारी सुट्टी नको, कारण आम्ही महाराजांच्या सेवेमध्ये आहोत. आम्ही जर काम न करता पगार घेतला, तर ती महाराजांची सेवा होणार नाही. त्यामुळे आम्हाला पगारी सुट्टी नको. फक्त इतकेच करा की, सकाळी ६.३० ते १०.३० सायंकाळी ५ नंतर रात्री उशिरापर्यंत कामाची वेळ ठेवावी' असे सांगितले. मग मला सांगा, इतका समर्पण भाव, श्रद्धा असेल, तर तो प्रकल्प काय २० कोटींमध्ये पूर्ण का होणार नाही ? सेवाभाव आमच्या प्रकल्पाला पूर्णत्वास नेण्यास कारणीभूत आहे. 'इच्छा ते मार्ग' याचा आम्हाला अनुभव आला. तुम्हीसुद्धा करून पाहा, तुम्हालाही अनुभव येईल, याचा मला विश्वास आहे.

विद्यार्थी : भाऊ, शेगावसारखीच इतर ठिकाणीपण आपल्या संस्थानने भक्तनिवासाची सुविधा आपण निर्माण केली. त्या पाठीमागची कल्पना काय ?

मा. भाऊ : महत्त्वाची बाब म्हणजे महाराजांचे भक्त सर्वत्र आहेत आणि ते सर्वांचे आहेत. त्यामुळे सर्वांच्या सोयीचा विचार करणे गरजेचे आहे. याच कल्पनेतून आमच्या संस्थानने श्रीक्षेत्र पंढरपूर, श्रीक्षेत्र आळंदी, श्रीक्षेत्र त्र्यंबकेश्वर, श्रीक्षेत्र ओंकारेश्वर या ठिकाणी भक्तनिवासाची सोय केली. हेसुद्धा आमचं एक सेवाकार्य आहे. भावना हीच, महाराजांवर श्रद्धा असणाऱ्या भक्तांची सेवा घडून यावी.

विद्यार्थी : भाऊ, मा. शरद पवार साहेब म्हणतात की, मला जेव्हा जेव्हा वेळ मिळतो तेव्हा मी आ. भाऊंशी गप्पा करतो हे कसे आणि असे असताना आपण मात्र राजकारणापासून अलिप्त कसे ?

मा. भाऊ : पवार साहेबांचा तो मोठेपणा आहे. आमचे वैयक्तिक आणि कौटुंबिक संबंध पवार परिवाराशी आहेत. देशाच्या विकासासाठी अनेक ध्येय, धोरणे त्यांच्याजवळ आहेत. त्यांचे व्यक्तिमत्व अत्यंत प्रभावी आहे. त्यांची महाराजांवर श्रद्धा आहे. त्यामुळे ते शेगावला ५ ते ६ वेळा आले. त्यांच्यासोबत चर्चा झाली. परंतु, आम्ही त्यांना कुठलीही मदत

मागितली नाही. या गोष्टीचा त्यांना अतिशय आनंद झाला. त्यांनी आमच्या निरपेक्ष सेवाकार्याचे भरभरून कौतुक केले. एवढेच नाही, तर आपल्या मुलीला म्हणजेच मा. खा. सुप्रिया सुळे यांना श्री गजानन महाराजांचे दर्शन घेण्यास व सेवाकार्याचे अवलोकन करण्यास सांगितले. अवलोकन केल्यावर सौ. सुप्रियाताई म्हणाल्या की, 'पूर्ण जग फिरले, परंतु अशी सेवाभावी उद्देशाने, मोठ्या प्रमाणात सेवा कर्तव्य या भावनेने सेवा होते हे येथे अनुभवास आले.'

तुमचा पुढचा प्रश्न आहे की, मी राजकारणापासून अलिप्त कसा? काय असेल प्रत्येकाचा एक पिंड असतो. त्यानुसार परिस्थितीजन्य अनुभवांती कर्म घडून येते. मी राजकारणात नव्हतो, असे नाही. ६ वर्षे नगराध्यक्ष होतो. वेगवेगळ्या ९ संस्थांवर सचिव, अध्यक्ष, सदस्य होतो, पण ते मला मानवले नाही. माझा पिंड त्यासाठी नाही, असे अनुभवांती जाणवले आणि म्हणून त्यासर्व पदांचा राजीनामा दिला व महाराजांच्या सेवेत समर्पण भावनेने सेवा देत आहे.

विद्यार्थी : संस्थेच्या माध्यमातून विविध प्रकारची सेवाकार्ये मोठ्या प्रमाणावर, अतिशय शिस्तीने चालविली जातात. असे मतिमंद विद्यालय, वारकरी प्रशिक्षण संस्था, फिरते रुग्णालय, सातपुडा प्रकल्पांतर्गत आदिवासी अंगणवाडी विकास प्रकल्प, महाप्रसाद या सेवाकार्याबद्दल आपले काय मत आहे?

मा. भाऊ: सेवाकार्य करताना सेवाभावी वृत्ती व कर्तव्य अंगी असणे फार महत्वाचे आहे. सेवेशिवाय, कर्तव्यशिवाय सेवकाच्या मनात दुसरा कुठलाही विचार न येता दृढ भावना असावी. याचबरोबर सेवाकार्याची प्रसिद्धीची हाव नको. मला एका संताचे वचन आठवले ते बरोबर आहे काय ते पाहा, 'जो छप गया वो बिक गया और जो छुप गया वह रह गया.' म्हणजे ज्याची प्रसिद्धी झाली त्याला लोक काही काळानंतर विसरून जातात. याउलट जो खऱ्या अर्थाने सेवा देतो, तो सेवाधारी म्हणवितो. त्यामुळे सेवाधऱ्याची प्रसिद्धी नको. त्यामुळे अनेक वर्षेपर्यंत लोकांच्या मनामध्ये राहतो. त्यामुळे आम्हाला पाहिजे ते समाधान मिळते. सेवाधऱ्याची व्याख्या - सेवाधारी-बिनपगारी व पूर्ण जबाबदारी, असे असेल, तरच ते सेवाकार्य दीर्घकाळ टिकते.

विद्यार्थी : श्री. विक्रम पंडित यांनी संस्थानला मोठ्या प्रमाणावर राशी देणगीच्या रूपाने देऊ केली होती. परंतु, ती आपण नाकारली आणि नम्रपणे अल्पशी राशी देणगी रूपाने स्वीकारली, याचे कारण काय?

मा. भाऊ: होय, ही गोष्ट खरी आहे. याचे कारण म्हणजे, आम्ही या क्षेत्रातील धनसंपदेची व्याख्या वेगळी करतो. आमच्या मते या क्षेत्राची धनसंपदा म्हणजे श्रद्धा, भक्ती, सेवा आहे. यास हृदय व हात सेवेस राहिले, तर यास पैसा लागत नाही. पैसा हा व्यवहारात लागतो, सेवेत नाही. म्हणून येथे सेवेस महत्त्व व पैसा हा व्यवहाराकरिता. तो भक्तांद्वारे येतो व खर्चही होतो. श्री. विक्रम पंडित यांनी ७०० कोटी देणगी देण्याची इच्छा प्रदर्शित केली होती. या ७०० कोटी रुपयांचे व्याज ७० कोटी होते आणि आमच्या सर्व सेवाकार्याचे त्यावेळेसचे बजेट ४५ कोटी रुपये होते. त्यामुळे सेवा घडून येईल तितकीच देणगी स्वीकारून ग्रामीण आरोग्य सेवा योजना सुरू केली. त्याचे कारण दानाच्या पैशांचा विनियोग योग्य पद्धतीने होणे गरजेचे आहे व सेवाही घडून यावी. त्यामुळे नुसता व्याप वाढविणे योग्य वाटले नाही. जेवढे होईल तेवढेच करावे, अवडंबर न करता सेवा घडून यावी, हा उद्देश. महाराजांनी सांगितले होते की, पैशाचा संचय करू नका म्हणजे सेवाकार्यात लावा. आनंदसागरच्या माध्यमातून संस्थानला भरपूर उत्पन्न प्राप्त झाले असते. ते न करता भक्तांच्या सोयीसाठी सर्व निधी कमी केला, काही सोयी निधीमुक्त केल्या. उद्देश एकच की, भक्तांची श्रद्धा, भक्ती या धनसंपदेची जपणूक व्हावी. धनाचा व्यवहार या क्षेत्रात नको आणि असे वाटले की, देणगीची गरज आहे, तर भक्तगण देणगी देतातच. उगाच देणगी मागून आपल्यावर भार करावा, हा उद्देश नाही. भक्त श्रद्धेने, भक्तीने देतात म्हणजे आपण घ्यावे,

हे बरोबर नाही. हाच वरील अल्पशी देणगी घेण्यापाठीमागचा उद्देश होता.

विद्यार्थी : भाऊ, आम्ही जेव्हा व्यवस्थापनाचा विचार करतो, तेव्हा आम्हाला आपले व्यवस्थापन हे आदर्श वाटते ?

मा. भाऊ : नाही. व्यवस्थापन सर्वत्र असते. आमच्या येथे श्रद्धा, भक्ती आणि सेवा हा महत्त्वाचा भाग आहे. सेवेकरी आणि सेवाधारी श्रद्धापूर्वक आणि भक्तीपूर्वक आपले कर्तव्य पार पाडतात. ज्या ठिकाणी कर्तव्याला नैतिकतेची जोड मिळते व एखादे काम कर्तव्य भावनेतून व श्रद्धेने केले जाते, तेव्हा ते उत्कृष्ट पद्धतीने होते. त्यामुळे आमचे व्यवस्थापनाचे काम अतिशय सहजतेने होते. जो जे करतो ते पूर्ण श्रद्धेने, भक्तीने आणि कर्तव्यभावनेतून करतो. आमच्यावर कुठलाही ताण निर्माण होत नाही. सर्व कार्य सहजतेने आणि उत्कृष्ट पद्धतीने होतात. याचे सर्व श्रेय सेवाधारी व सेवेकरी यांना जाते.

विद्यार्थी : आपल्या संस्थानच्या व्यवस्थापनाला आदर्श व्यवस्थापन म्हणून मान्यता आहे. याचा अभ्यास करण्यासाठी विविध ठिकाणचे लोक संस्थानला भेट देतात. तेव्हा आपणास कसे वाटते ?

मा. भाऊ : सर्वप्रथम मी हे स्पष्ट करतो की, हे जे सर्व सुरू आहे ते श्री गजानन महाराजांची कृपादृष्टी आणि संकल्प आहे म्हणून सुरू आहे. आम्ही फक्त निमित्तमात्र आहोत. त्यामुळे आम्ही काही खूप करतो अशातला भाग नाही. त्यांच्या आदेशानुसार हे सर्व सुरू आहे. आज माझ्याकडे व्यवस्थापकीय पद आहे, म्हणून माझी ओळख आहे. उद्या माझे पद काढून घेऊ द्या, मला कोणी ओळखणार सुद्धा नाही अशी जगाची रीत आज झालीली दिसते आहे. आधी सांगितल्याप्रमाणे आम्ही फक्त आमचे कर्तव्य पार पार पाडीत आहोत. कर्ताकरविता तो आहे. ज्याप्रमाणे आई आपले कर्तव्य पार पाडते, त्याचप्रमाणे आम्हीसुद्धा कोणतीही आशा-अपेक्षा न ठेवता ही सर्व सेवा करीत आहोत. विविध ठिकाणचे लोक येतात, सर्व पाहतात, कौतुक करतात, काही नवीन सांगतात. त्यांच्या सूचना आम्ही आमच्या व्यवस्थापनात अंमलात आणण्याचा प्रयत्न करतो. सहसा आज तीन विभागांत लोकांच्या मनोवृत्ती कळून येतात. निरीक्षक, परीक्षक आणि उपदेशक.

विद्यार्थी : आपण रामकृष्ण मिशनमधून दीक्षा घेतली आहे आणि सेवा महाराजांची करता आहात, हे कसे काय ?

मा. भाऊ : सर्वात म्हणजे गुरुतत्त्व एकच आहे. त्यामुळे महाराज, ठाकूरजी, माताजी यांचे गुरुतत्त्व एकच आहे. फक्त शरीर मात्र भिन्न आहे. त्यामुळे सेवा कोणाचीही केली, तरी ती पोहोचणार आहे गुरुंपर्यंतच. त्यामुळे त्यामध्ये फरक काही नाही. माझे हात महाराजांच्या सेवेत आणि डोके मात्र हे ठाकूरजींच्या चरणी आहे. डोके, हात कोठेही असले, तरी त्या माध्यमातून घडणारी सेवा ही गुरुंच्याच चरणी अर्पण होणार आहे, हा धर्मतत्त्वाचा, संतांचा विचार.

विद्यार्थी : मंदिराचा रोजचा हिशोब रोज केला जातो. जोपर्यंत हिशोब पूर्ण होत नाही तोपर्यंत आपण मंदिरातून जात नाही इतकी पारदर्शकता आपण पाळत आहात. आपण इथले पाणीसुद्धा पीत नाही. त्यामुळे आपल्याबद्दलचा आदर सर्वत्र केला जातो ?

मा. भाऊ : सर्वात महत्त्वाची बाब म्हणजे भक्तगण देणगी देऊन जातात. ते विसरून जातात, पण आमचे काम तेथून सुरू होते. पैसा माणसाला लोभी बनवितो. त्यामुळे भाविकांच्या देणगीचा विनियोग सत्कर्मी झाला पाहिजे यासाठी आम्ही सतत प्रयत्नशील असतो. आमच्या अजाणता चुका लोकांना दिसणार नाहीत, परंतु महाराजांना सर्व दिसते. त्यांच्या नजरेतून काही सुटणार नाही, लपणार नाही. त्यामुळे आम्ही या भावनेने पारदर्शकता आणण्याचा सातत्याने प्रयत्न करीत असतो.

विद्यार्थी : भाऊ, निष्काम कर्म करताना अडचणी येत असतील. त्यावर मात आपण कशी करता ?

मा. भाऊ : अडचणी भरपूर येतात, परंतु सेवाकार्य करताना एक सूत्र महत्त्वाचे आहे ते म्हणजे सहन करणे. आपली सहनशीलता वाढविणे. मी जेव्हा या सेवाकार्यात येण्याचे ठरविले, तेव्हा माझ्या वडिलांचे मित्र गफूरभाई यांनी मला एक महत्त्वाची

गोष्ट सांगितली की, 'बेटा तू सेवा करने जा रहा है, लेकिन एक बात याद रखना, सेवा कर और दरियामें डाल, भूल जा. यदि दुनियाँसे अपेक्षा रखोगे तो निराशा हाथ आयेगी.' त्यामुळे कोणतीही अपेक्षा न ठेवता कार्य करीत राहा. त्यामध्ये यश येणारच. बस, हीच बाब नेहमी लक्षात ठेवण्याजोगी आहे. त्यामुळे कोणतीही अपेक्षा न ठेवता मी आपले कार्य प्रामाणिकपणे कर्तव्यभावनेतून श्रद्धेने करीत राहतो. शेवटी मी काय करतो, कसे करतो हे महाराजांना दिसतेच व तेच अडचणी दूर करतात.

विद्यार्थी : भाऊ, समाजकार्य, सेवाकार्य करीत असताना निश्चितपणे अडचणी येतात, विरोध होतो, कौतुक होते, आरोप होतात. आपल्याला या सर्व गोष्टींना सामोरे जावेच लागले असेल, त्याबद्दल आपले काय अनुभव आहेत ?

मा. भाऊ : याबाबतीत स्वामी विवेकानंदांचे विचार - व्यक्ती असो, संस्था असतो, संघटना असो की, राष्ट्रीय कार्य असो, त्याला सुरुवातीला विरोध होतो. विरोध असताना कार्य सुरू ठेवले, तर त्यानंतर लोक टीका करतात. टीका केली तरी आपले कार्य सुरू ठेवले, तर त्यानंतर लोक आपली उपेक्षा करतात. आपल्याकडे दुर्लक्ष करतात. असे असताना आपले कार्य जर आपण सुरूच ठेवले, तर लोक आपल्या कार्याची दखल घेतात. काही काळानंतर आपल्या कार्याला समाज मान्यता देतो. आपले कार्य चांगले आहे असे मानतो. संस्थानच्या कार्यामध्येसुद्धा हेच अनुभव आम्हाला आलेत. हे पाहा! सुरुवातीच्या काळामध्ये महाराजांची लोकांनी उपेक्षा केली. त्यांच्याच कृपेने आज संस्थानच्या सेवाकार्यात लोक सहयोग देत आहेत. महाराजांबद्दल श्रद्धेने, आदराने बोलले जाते. समाजातील सर्व स्तराच्या लोकांचे सहकार्य आहे. असे असल्यामुळे आमची जबाबदारी वाढली आहे. त्यामुळे संस्थानचे प्रत्येक कार्य योग्य पद्धतीने करणे गरजेचे आहे. कारण, भक्तांच्या श्रद्धेचा प्रश्न आहे. वेळप्रसंगी काही चूक झाल्यास ते सांभाळून घेतात.

विद्यार्थी : श्रीसंत गजानन महाराज अभियांत्रिकी महाविद्यालयात असणाऱ्या संत गजानन संशोधन केंद्राची कल्पना कशी सुचली ?

मा. भाऊ : मुळात मुले हुशार आहेत. ते इथून पदवी प्राप्त करतीलच. पण, या व्यतिरिक्त महाविद्यालय त्यांना काय देणार ? हे महत्त्वाचे. आजच्या काळात अनेक विषयांवर संशोधन होणे गरजेचे आहे. त्यामुळे संशोधनाचे कार्य सुरू करण्यासाठी या केंद्राची सुरुवात झाली. आज आमच्याजवळ वेगवेगळ्या प्रकारचे १७ पेटंट्स आहेत. याशिवाय चीनसारखा प्रगत देश महाविद्यालयाशी भागीदारी करण्याचा विचार करीत आहे. या विचारातून केवढी मोठी संधी विद्यार्थ्यांना मिळाली. याचे श्रेय महाराजांना जाते. त्यांच्याच प्रेरणेतून ही कल्पना सुचली, तेच त्याची काळजी घेतील.

विद्यार्थी : मा. भाऊ, स्वामी विवेकानंद आणि आपला जन्मदिवस एकाच दिवशी, १२ जानेवारी रोजी येतो ?

मा. भाऊ : आदरणीय स्वामी विवेकानंदांचा आणि माझा जन्मदिवस योगायोगाने एकाच दिवशी येतो. स्वामीजींनी युवापिढीसाठी आणि देशासाठी महान कार्य केले. आमचेही हे सेवाकार्य महाराजांच्या आशीर्वादाने आणि सर्वांच्या प्रेरणेने सुरू आहे.

विद्यार्थी : संस्थान आणि शेगावसंबंधी भविष्यातील आपल्या काय योजना आहेत ?

मा. भाऊ : चाकाला वेग येईपर्यंत वेळ लागतो. त्यानंतर मात्र सर्व गतीने होत असते. तसेच, संस्थानबाबत आहे. महाराजांच्या कृपेने आज विविध उपक्रम, योजना, सेवाकार्य सुरू आहे. त्यामुळे महाराज गावाचे आणि गाव महाराजांचे, अशी परिस्थिती निर्माण झाली आहे. आज संस्थानचे उत्पन्न १०० कोटींचे आहे. मंदिराच्या विविध सेवाकार्यांच्या आधारावर जवळ-जवळ १५ हजार लोकांना रोजगार निर्माण झाला. त्यामुळे भविष्यात सुद्धा गावाच्या आणि भक्तांच्या दृष्टीने विविध

योजना राबविण्यात येतील. परंतु, योजना आखताना भक्तांचे हित आणि त्या योजना दीर्घकाळ टिकतील, याचाच विचार करण्यात येतो.

विद्यार्थी : भाऊ, या महान सेवाकार्यात श्री गजानन महाराजांचे शुभाशीर्वाद निश्चितच आपल्या पाठीशी आहेत. हे सेवाकार्य करीत असताना आलेले आत्मानुभव जाणून घेण्याची इच्छा आहे?

मा. भाऊ : आध्यात्मिक क्षेत्रात प्रत्येकाचे अनुभव वेगवेगळे असतात. कारण, प्रत्येकाचा पिंड व अनुभव हे वेगवेगळे असतात. प्रत्येकाची अनुभूती ज्याची-त्याची वेगवेगळी असते. आत्मानुभवाबाबत सांगायचे झाल्यास, ते फक्त ज्याने अनुभवले त्यालाच ते जाणवतात. ते फक्त त्याच्यापुरतेच मर्यादित असतात. ते लोकांना स्पष्टपणे सांगता येणे कठीण आहे. ती अनुभवाची बाब आहे. सांगण्याची नाही. कारण, प्रत्येकाच्या अनुभूती या वेगवेगळ्या असतात. त्यामुळे आपणसुद्धा महाराजांच्या चरणी सेवा अर्पण करून अनुभूती घ्यावी. आपणसुद्धा ती स्पष्टपणे सांगू शकणार नाही. आई आणि मुलगा यांच्यामध्ये जे भावनिक नाते असते, तसेच तेच नाते परमेश्वरामध्ये आणि भक्तामध्ये असते. तो भक्तांचा सांभाळ सदैव करतो. अर्थातच, आपली श्रद्धा व भक्ती आपला समर्पण भाव यावर आपल्याला येणारी अनुभूती अवलंबून आहे, असे संतांचे उद्बोधन.

विद्यार्थी : आमच्या महाविद्यालयाचा केंद्रबिंदू विद्यार्थी आहे. विद्यार्थ्यांच्या हितासाठी महाविद्यालयाची निर्मिती झाली. आम्हा विद्यार्थ्यांना व संपूर्ण युवापिढीला आपण काय संदेश द्याल?

मा. भाऊ : विद्यार्थ्यांना व युवापिढीला दोन गोष्टी सांगू इच्छितो. एक म्हणजे आपल्या कर्तव्याचे पालन करा, आईवडिलांची सेवा करा, सत्याची कास सोडू नका आणि दुसरी म्हणजे दूरदर्शन (टीव्ही) समोर बसणे शक्यतो टाळा. असे केले, तरच आपण आपल्या धर्मसंस्कारांचे बीज राखू शकू.

विद्यार्थी : भाऊ, आपण आम्हाला अतिशय आत्मीयतेने आपल्या सेवाकार्याबाबत व आपल्या आयुष्यातील अनुभवांबाबत माहिती दिली आपला अमूल्य वेळ आम्हाला दिला. निश्चितच आपण सांगितलेली माहिती आमच्या विद्यार्थ्यांना व युवा पिढीला मार्गदर्शक ठरेल.

मा.भाऊ : आपण जेव्हा आलात तेव्हाच मी आपल्याला ओळखले. इथे येण्याचा आपला हेतू शुद्ध होता म्हणूनच मी आपणाला ही सर्व माहिती सांगितली. महाराजांची सुद्धा हीच इच्छा असेल की, मी आपल्याशी संवाद साधावा. मी सुद्धा आपल्याशी संवाद साधताना अत्यंत आनंद अनुभवला. नाहीतर, आपणाला एवढा वेळ मी दिला नसता. शेवटी ही तर श्रींची इच्छा. महाविद्यालयाच्या विकासामध्ये महाराजांचा आशीर्वाद सदैव आपल्या पाठीशी आहे.

मा. भाऊ, भविष्यातही आपल्या सेवाकार्यामध्ये अशीच वृद्धी होवो, आपल्या प्रत्येक योजना यशस्वी होवो, दीर्घायुषी होवोत हीच महाराजांच्या चरणी आम्ही प्रार्थना करतो. पुनश्च आपले शतशः धन्यवाद.

॥ गण गण गणात बोते ॥

विद्यार्थी : किशोर घरत , प्रफुल्ल दसनपुरे

सहयोग : डॉ. प्रशांत पिसोळकर , प्रा. विवेक माने , प्रा. डिम्पल मापारी
राजू पाटील , दिनेश बन्सोड

कल्पनाशक्ती एक प्रेरणास्त्रोत कर्मयोगी संत

गाडगेबाबा

सम्यक सूर्यभान गवारगुरू

बी.कॉम. २

महाराष्ट्र ही संत आणि समाजसुधारकांची भूमी. समाजसुधारणा, लोकजागृती करतानाच अंधश्रद्धेच्या गर्तेत सापडलेल्या समाजाला दिशा दाखविण्याचे काम समाजसुधारकांनी केले. यामध्ये कर्मयोगी संत गाडगेबाबांचे नाव अग्रणी आहे.

अकोला जिल्ह्यातील शेंडगाव येथे झिंगराजी जानोरकर व सखुबाईंच्या पोटी 'डेबू' जन्माला आला. ज्याचे कर्जात घर गेले, शेत गेले, लक्ष्मीने दूर सारले. मानसिक व शारीरिक रोगाने जर्जर झिंगराजी सखुबाईस म्हणाले, "जो देव प्राण्याचा जीव घेतो व दुष्ट त्यामुळे होतो तो मुळी देवच नाही. संसाराशी, दुःखदायी व हिंसाप्रिय देवाचा भक्त माझ्या डेबुजीस मुळीच करू नको. ही दैवते देव्हाऱ्यात ठेवू नको." अंधश्रद्धा, व्यसनाच्या आहारी जाऊन संसाराचा विनाश ओढवून घेणाऱ्या या घटनेने एका नव्या समाजपुरुषाला जन्म दिला. कर्मयोग्याला घडविले.

संत गाडगेबाबा आपल्या कीर्तनातून 'गोपाला गोपाला देवकीनंदन गोपाला'चे गुणगान करीत. संसारात असूनही नसल्यासारखे व अवघाची संसार सुखाचा करीन, या ध्येयासाठी सत्य, प्रेम, करुणेचा संदेश देणारे, कुठल्याही धर्माचे, जातीचे नसून, अखिल मानवासाठी ज्यांनी

'जब हम पैदा हुए , जग हसे हम रोए
ऐसी करनी कर चलो , हम हसे जग रोए'

अशा दोह्यांनी समाजमनाला जागृत करणारे संत कबीरांचे दोहे आपल्या कीर्तनातून गाणारे.

'सूरत से किरत बडी बिन पंख उड जाए
सुरती तो जाती रही किरती कभी न जाए'

असं सांगणारे संत गाडगेबाबा विदर्भात, या महाराष्ट्रात अनेकांनी पाहिले आहेत. स्वप्नात दिलेले वचन पाळण्यासाठी ज्याने पत्नी, मुलगा, स्वतःला विकले. शेवटी मुलाच्या प्रेतावर संस्कार करण्यासाठीही काही नसलेल्या पत्नीला भीक मागायला पाठविणारा राजा हरिश्चंद्र, आम्ही त्याची कहाणी ऐकलेली आहे. आजच्या कलियुगात २३ फेब्रुवारी १८८६ ते २० डिसेंबर १८५६ पर्यंत जीवन जगलेला एक अनासक्त, विरक्त, कर्मयोगी असा हा होऊन गेला. ज्यांनी आईच्या शवाला खांद्याही दिला नाही. तिची रक्षा उचलण्याची आठवण ठेवली नाही. स्वतःचा एकुलता एक मुलगा दगावल्यानंतरही कीर्तनात उभे राहून, 'असे मेले कोट्यान् कोटी, काय रडू एकासाठी' असे गात लोकांना रामनामाच्या गजरात नाचवत राहिले. स्वतःच्या मुलीच्या लग्नासाठी भीक मागितली. कुणीही वारसदार ठेवला नाही.

संत गाडगेबाबा हे स्वच्छता चळवळ चालविण्यापुरते, विद्यापीठाच्या नावापुरते, फोटो-पुस्तकांपुरते मर्यादित नाहीत. तर, ते स्वतःच अखिल मानवतेच्या कल्याणासाठी पसायदान मागणारे माऊली आहेत. मानवतेचे चालते-बोलते मंदिर आहेत. चालते-बोलते विद्यापीठ आहेत. धगधगता त्याग आणि एकमेवाद्वितीय आहे. वैराग्यमूर्ती गाडगेबाबा म्हणत, परमेश्वराच्या आकाशाला नकाशाच्या रेषा नाहीत, मग जमीन, जात, माणूस ही का विभागली गेली? सत्कर्म हेच अध्यात्म आहे. टिकणं आणि जगणं देह अध्यात्म आहे. टिकणं आणि जगणं हे श्वासाच्या खुंटीला अडकवणं म्हणजे जगणं आहे का? मातीतून उगवले ते आकाशात झेपावते. माणूस होणं म्हणजे आपल्यातही करुणा जागवणं, कृतज्ञ होणं, नम्र होणं असं बाबांचं तत्त्वज्ञान होतं. अन्नदान, अन्नछत्र घालणारे, पंगती उठवणारे बाबा भीक मागून आणलेली चूनभाकर तीही फुटक्या खापरात खात असत. अनेक

धर्मशाळा बांधणारे, पण त्या धर्मशाळांच्या फरशीवरही न झोपणारे, बाबा, स्वतःच्या पायालाही स्पर्श न करू देणारे बाबा, जे-जे टाकाऊ आहे ते-ते अंगावर पांघरणारे, घालणारे विरक्त संन्यासी. बाबा पंढरपूरच्या वाळवंटावर घाट धर्मशाळा बांधणारे, पण कधीही सावळ्या विठ्ठलाचे दर्शनही न घेणारे. गळ्यात तुळशीमाळ, बुक्का न लावणारे बाबा. स्वतःला देशभक्त म्हणून न घेता कीर्तनातून मात्र महात्मा गांधींचा जयघोष करणारे बाबा. स्वतः निरक्षर असूनही ताटा मोडा, भाकर हातावर खा, मात्र पोटे शिकवा, व्यसनी होऊ देऊ नका. कर्ज काढू नका, हुंडा देऊ घेऊ नका, देवाचे देव्हारे माजवू नका, हे अमूल्य मानवी जीवन माणूस होऊन जगा. सेवाकर्तव्ये करीत जगा, असे कर्मयोगी गाडगेबाबांचे विचारधन आहे.

संत गाडगेबाबांच्या कार्याबद्दल बोलावे तितके कमीच आहे. मी इतकेच सांगू इच्छितो की,

निरक्षरांना शिक्षणाचे महत्त्व ते सांगत होते
पोटाला तुकडा हवा म्हणून भीक मागत होते
देवाचे देव्हारे माजवू नका, निवद वाढू नका म्हणे
लग्नात हुंडा नका घेऊ, कर्ज काढू नका म्हणे
अन्नछत्रे उभी केली, उठवल्या त्यांनी पंगती
भीक मागून जगले, कधी जेवले नाही संगती
अनाथांसाठी आश्रमशाळा, नव्हता स्वजनांचा ताबा
वैराग्यमूर्ती राष्ट्रसंत होते विदर्भाचे गाडगेबाबा

Confidence is the companion of success."

आई

आईसाठी काय लिहू
आईसाठी कसे लिहू
आईसाठी पुरतील एवढे
शब्द नाहीत कोठे
आईवरती लिहिण्याइतपत
नाही माझे व्यक्तिमत्त्व मोठे
जीवन हे शेत, आई म्हणजे विहीर
जीवन ही नौका, तर आई म्हणजे तीर
जीवन ही शाळा, तर आई म्हणजे पाटी
जीवन हे कामच काम, तर आई म्हणजे सुट्टी
आई तू उन्हामधली सावली
आई तू पावसातली छत्री
आई तू थंडीतली शाल
आता यावीत दुःखे खुशाल
आई म्हणजे मंदिराचा उंच कळस
आई म्हणजे अंगणातील पवित्र तुळस
आई म्हणजे भजनात गुणगुणावी अशी संतवाणी
आई म्हणजे वाळवंटात प्यावं असं थंडगार पाणी
आई म्हणजे आरतीत वाजवावी
अशी लयबद्ध टाळी
आई म्हणजे वेदनेनंतरची
सर्वात पहिली आरोळी

दीपक गावंडे

बी.एस्सी. १ (संगणक)

हाच आहे खरा भारत!

कु. पुनम संजयराव देशपांडे

बी.ए. भाग ३

उडत्या पाखराला परतीची तमा नसावी
नजरेत सदा नवी दिशा असावी
घरट्याचे काय बांधता येईल केव्हाही
पण, क्षितिजापलिकडे झेप घेण्याची जिद्द असावी

परमेश्वराने जेव्हा ही जीवसृष्टी निर्माण केली त्यावेळी फक्त मानवालाच बुद्धी दिली. या बुद्धीच्या जोरावर मग माणूस स्वप्न बघू लागला. कल्पनाविश्वात रममाण होऊ लागला, अन् जीवन जगू लागला.

प्रत्येक माणूस स्वप्न बघतो फक्त ज्याच्याकडे जिगर असतो, तोच स्वप्न जगतो.

जिंदगीला नको जिंदगी पारखी, जिंदगी भोगूया जिंदगीसारखी
पापणीला तुझ्या भार झाला तरी, स्वप्न पाहू नको बारकी बारकी

स्वप्न पाहून सत्याकडे जाणारा मार्ग अस्तित्वात आहे. तो शोधण्याची दृष्टी आणि धैर्य आपल्या अंगी असायला हवे. संकल्पाला प्रयत्नाने बळ मिळते. आपल्यातल्या उच्च मूल्यांची जाणीव प्रत्येकाला व्हायला हवी. निघून गेलेला, भव्य भूतकाळ आणि येणारा अद्भुत भविष्यकाळ यांच्यातला आपण दुवा आहोत. आपण आपल्यामधली निद्रिस्त आणि सुप्त ऊर्जा प्रज्वलित करून स्वतःच्या जीवनाला नवी दिशा प्राप्त करून दिली पाहिजे.

बहुधा आपलं आयुष्य भ्रमातच निघून जातं. आपल्याला वाटतं, सारी बागच आपली आहे. आपण बागेतल्या फळावर, फुलांवर मालकी गाजवतो. तोडतो आणि विकतो पण. तोडणं आणि विकणं म्हणजे मालकी का? फुले कधी आपल्याला पाहून फुलतात का? कधी आपल्याला पाहून झाडं फळतात का? आपल्याला विचारून मुळं विस्तारतात का? कुंपण घालणं म्हणजे अधिकार नव्हे!

अधिकार मनावर असला पाहिजे. मनाला दिला पाहिजे. फुलानं आपल्याला विचारायला हवं की, मी फुलू का? तू कधी येणार आहेस? तोवर मी थांबू का? वसंताला देखील आपल्या नसण्याची खंत वाटणं म्हणजे अधिकार!

एकदा एखादी कल्पना स्वीकारली की, तिलाच आपले जीवन सर्वस्व माना. सतत तिचाच ध्यास ध्या. तिचीच स्वप्न बघा. तिच्यातच जगा. तुमचा मेंदू, तुमचे स्नायू, तुमचे मज्जातंतू, तुमच्या शरीराचे अणुरेणू त्याच कल्पनेने भरले जाऊ द्या. यशस्वी होण्याचा हाच मार्ग आहे.

जगण्याच्या रियाजातून जीवनात सार मिळतं. जगायचं कसं हे जगण्यातूनच शिकायचं असतं. जगण्याच्या वयाच्या वेगवेगळ्या टप्प्यावर वळणावर वेगवेगळी उद्दिष्टे आयुष्याने उभी केलेली असतात. या उद्दिष्टांना सामोरे जाताना स्वतःच्या नव्या क्षमतांचा शोध लागतो. भल्याबुन्याची समज, संस्कारांची जाण हेच आयुष्याचं संचित असतं. याच संचितात जगण्याची ताकद असते. जीवनाचा अर्थ सापडतो. कर्म करणे फार चांगले आहे. पण, त्याचा उगम होत असतो चिंतनातून, विचारातून म्हणून आपला मेंदू उच्च विचारांनी, सर्वोच्च आदर्शांनी भारून टाका. रात्रंदिवस तेच ध्येय समोर बाळगा आणि मग बघाल की, त्यातून मोठमोठी कर्मे उद्भूत होत आहेत.

जीवन सुंदर आहे म्हणून सगळ्या सुखसोयींनी युक्त असे मानवी जीवन सुखकर झाले असते तर खूप मजा आली असती, पण... ज्याला आपण कष्ट म्हणतो, ज्याला आपण संघर्ष समजतो त्यापेक्षा कित्येकपट मोठे असतात माणसाचे संघर्ष. अडचणींचा पाढा न वाचता जे आहे ते घेऊन जगण्याला भिडायचं आणि कष्ट करत केवळ गुणवत्तेवर जिंकायचं!

जिंकूनही हारणाऱ्यांच्या कष्टांचा आणि गुणवत्तेचा आदर करायचा. हाच आहे खरा भारत!!

कल्पना स्वराज्याची

किशोर कृष्णराव घरत
बी.ए. भाग ३

१५ ऑगस्ट १९४७ ला भारत देश स्वतंत्र झाला आणि पूर्ण भारतवर्ष या आनंदोत्सवात न्हाऊन निघाला. १५० वर्षे ब्रिटिशांनी राज्य केल्यानंतर त्यांना भारतातून पळवून लावण्यात आपण यशस्वी झालो का? की मग भारतीयांची सर्वप्रकारे लूट केल्यानंतर ब्रिटिश भारताला कंगाल करून स्वतःच या देशातून निघून गेले? याबाबत शंका उपस्थित होते.

आज भारत देशाची असलेली सामाजिक, राजकीय, आर्थिक, धार्मिक, सांस्कृतिक अवस्था पाहून पुन्हा एक प्रश्न पडतो की, खरंच प्राचीन कालखंडापासून संघटित भारत, समर्थ भारत होण्याची कल्पना करणाऱ्या अनेक महात्म्यांना आजच्यासारखाच भारत अपेक्षित होता का?

स्वराज्य म्हणजे राज्यातील प्रत्येक नागरिकाला हे राज्य माझे आहे, मीच या राज्याचा मालक व सेवक आहे याची जाणीव होऊन आपले अधिकार व कर्तव्ये याबाबत दक्ष राहणे होय.

भारतीय इतिहासात स्वराज्याची कल्पना करताना थोर महात्म्यांनी आपल्या वैयक्तिक जीवनाचा त्याग करून एक आदर्श स्वराज्य निर्माण करण्यासाठी आपल्या रक्ताचा पाणी केले.

आपल्या राजयोगी जीवनाचा त्याग करून मानवतेच्या कल्याणासाठी, स्वराज्याच्या कल्पनेसाठी भगवान बुद्ध, छत्रपती शिवाजी महाराज यासारख्या अनेक महापुरुषांनी एक राष्ट्र निर्माण करण्याचे कार्य घडवून आणले.

संत ज्ञानेश्वर, तुकाराम, नामदेव, रामदास, गाडगेबाबा यासारख्या संतांनी तर जवळ काहीच नसताना समाजप्रबोधन घडवून लोकजागृती केली. तेव्हा त्यांच्याही मनात स्वराज्याची

कल्पना वास्तव्य करून होतीच.

भारत ब्रिटिशांचा गुलाम असताना भारतीय समाजाला स्वतंत्र करण्यासाठी अनेक क्रांतिकारकांनी आपल्या प्राणांची आहुती दिली. ती फक्त स्वराज्याच्या कल्पनेसाठी

परंतु, आजची भारतीय समाजाची परिस्थिती पाहताना एक विदारक चित्र आपल्या डोळ्यासमोर येते. भारताला स्वातंत्र्य मिळालं, पण भारतात स्वराज्य निर्माण झालंच नाही, ही बाब खेदाने म्हणाविशी वाटते.

सन २०२० मध्ये भारताला जागतिक महासत्ता करण्याचे एक स्वप्न, एक कल्पना मा. डॉ. अब्दुल कलाम यांनी भारतीय समाजासमोर मांडली आणि त्या दिशेने आपण वाटचाल करीत आहोत. कदाचित भारत २०२० मध्ये जागतिक महासत्ता होईल. परंतु, आजची वास्तविकता काही वेगळीच आहे. भारतीय समाजाचे निरीक्षण करताना आपल्याला अतिशय भयानक व विषम परिस्थिती नजरेस पडते. समाजातील सर्व स्तरात विषमता आढळून येते. गरीब अधिक गरीब, तर श्रीमंत अधिक श्रीमंत होत चालला आहे. देशातील २०% जनतेच्या हाती ८०% पैसा. तर, ८०% जनतेच्या हाती २०% पैसा आहे. पैशातून न सत्ता आणि सत्तेतून पैसा हेच राजकीय समीकरण येथील राजकारणात दिसत आहे. निवडणुकांमध्ये होणाऱ्या पैशाच्या अति वापरामुळे गुन्हेगारीचे प्रमाण वाढत असल्याचे आपल्याला दिसते.

एकीकडे देशातील उच्चभ्रू वर्ग सर्व सुखसुविधांनी परिपूर्ण आहे. तर, दुसरीकडे देशाच्या अतिशय दुर्गम भागांत कुठल्याही प्रकारचा आहार मिळत नसल्यामुळे रोज शोकडो नागरिक कुपोषणाचे बळी ठरत आहेत. आपल्या पोटाची भूक

भागविण्यासाठी, पोटाची आग शांत करण्यासाठी एक बाप आपल्याच पोटाच्या मुलाला ठार मारून त्याचे मांस शिजवून खात असल्याचे उदाहरण जेव्हा डोळ्यासमोर येते, तेव्हा अंगावर काटे उभे राहतात आणि आपण जागतिक महासत्ता होण्याचे स्वप्न बघत आहोत.

धर्मनिरपेक्ष असलेल्या भारतात आज २१ व्या शतकातही मुलींच्या आंतरजातीय विवाहाला विरोध करून बाप आपल्या मुलीला जीवाने ठार करताना दिसतो. आणि आपण आधुनिक झाल्याचे सोंग घेऊन त्याच मार्गावर जात आहोत.

भ्रष्टाचार, महागाई, आतंकवाद, नक्षलवाद, दारिद्र्य यासारख्या अनेक समस्यांनी भारताला बंदिस्त केले आहे. सार्वजनिक, वैयक्तिक जीवनात होत असलेल्या कुठल्याही कार्याला नैतिकतेचे अधिष्ठान हवे असते. परंतु, आधुनिकतेचा स्वीकार करताना आपण ही नैतिकताच गमावून बसलो आहोत काय?

भारत हा जागतिक नेतृत्व करण्याच्या पात्रतेचा बनेलही, परंतु आपल्या पूर्वजांनी कल्पिलेले 'स्वराज्य निर्माण' या गोष्टीचे भानही आपल्याला असायला हवे.

पाश्चिमात्य, युरोपीय देशांवर ज्यावेळी संकटे येतात त्यावेळी तेथील सर्वप्रकारची व्यवस्था अक्षरशः कोलमडून पडते. परंतु, भारताला असलेले सांस्कृतिक कवच कोणत्याही संकटाला तेवढ्याच समर्थपणे टोलवून लावते. त्यामुळे महासत्ता होण्याच्या धुंदीत भारतीय संस्कृतीचे रक्षण करणे हे आपले परम कर्तव्य आहे.

जागतिक राजकारण आणि अंतर्गत राजकारण अशा दोन्ही आघाड्यांवर लढताना राजकीय नेतृत्वाने फक्त विरोधासाठी विरोध आणि सुरात मिसळून कोणत्याही दबावाला बळी न पडता आपल्या सद्सद्विवेक बुद्धीने प्रत्येक बाबीचा सारासार विचार करून त्या गोष्टींचा स्वीकार अथवा विरोध करणे हेच स्वराज्याच्या कल्पनेला प्रत्यक्षात उतरविण्यासाठी मोठे साधन

ठरू शकते.

देशातील न्यायमंडळ, कार्यकारी मंडळ, कायदेमंडळ या सरकारी अंगांनी निष्पक्षपातीपणे जनकल्याणाच्या विविध योजना व त्यांची अंमलबजावणी करणे गरजेचे आहे. निर्मित असलेल्या कायद्यांची अंमलबजावणी व देशातील प्रत्येक नागरिकाला मूलभूत सुविधा उपलब्ध करून दिल्यावरच स्वराज्याची कल्पना पूर्णत्वास जाईल.

समाजातील प्रत्येक नागरिकास जेव्हा आपण या देशात भयमुक्त आहोत, सुखी आहोत या गोष्टीची जाणीव होईल, तेव्हाच खऱ्या अर्थाने आपण स्वतंत्र होऊ आणि स्वराज्यची कल्पना प्रत्यक्षात उतरेल.

पंख मला जर असते दोन

पंख मला जर असते दोन
पतंग उडवीत बसेल कोण
मीच पाखरू झाले असते
आभाळावर गेले असते
निळनिळाई आभाळाची
पंखावरती माखयाती
चार चांदण्या छोट्या मोठ्या
तोडून केल्या असत्या गोट्या
विमान मागे पडले असते
हार खाऊनी रडले असते
सगळे माझे करतील हेवा
पंख मला पण फुटतील जेव्हा!

कु. जया मुळे
बी.ए. भाग २

माझ्या स्वप्नातील भारत

कु. मोनिका कृष्णराव आंबेकर

बी.कॉम. भाग ३

‘जननी जन्मभूमिश्च स्वर्गादपि गरियसी
अपि स्वर्णमयी लंका न मेलक्षम् रोचते’

हे सुभाषित भगवान श्रीरामांनी भ्राता लक्ष्मणाला उद्देशून म्हटले आहे. यावरून आपणास असे प्रतीत होते की, प्रत्येक मनुष्याला आपल्या जीवनात जन्मदात्री आई आणि जन्मभूमी या प्राणापेक्षाही प्रिय असतात आणि म्हणूनच सुमारे १२० कोटी असलेल्या आम्हा भारतीयांना आमचा भारत देश प्राणापेक्षाही प्रिय आहे. भा म्हणजे तेज, रत म्हणजे मढलेला. म्हणूनच ‘तेजे एन रत इति भारत’ असे भारताचे वर्णन केले जाते. असे म्हणतात की, ज्याचा भूतकाळ हा तेजोमय असतो त्याचा भविष्यकाळ देखील रमणीय असतो आणि म्हणूनच भारताचा येणारा भविष्यकाळ हा प्रगतीचा, समृद्धीचा, शांतीचा अनमोल नजराणा घेऊन येणारा असेल.

जहाँ डाल डालपर सोनेकी चिडिया करती बसेरा
वो भारत देश हैं मेरा

अशाप्रकारे भारताच्या समृद्धीचे वर्णन आपल्या दृष्टीस पडते. असे असताना देखील भारताला अतिप्राचीन संस्कृती लाभली आहे. पण, असे असूनही आज भारतासमोर लोकसंख्यावाढ, बेरोजगारी, भ्रष्टाचार, निरक्षरता, दहशतवाद, दारिद्र्य, विषमता यासारख्या समस्या राक्षसाप्रमाणे आ वासून उभ्या आहेत. आजही भारतात २१ व्या शतकाच्या पूर्वार्धात निरक्षरता निर्मूलन वर्ष पाळले जाते ही एक धक्कादायक बाब आहे. आजही भारताचे वर्णन एक कर्जबाजारी, लोकसंख्यापीडित, दहशतवादाने ग्रस्त, भ्रष्टाचाराने पोखरलेला आणि सातत्याने राजकीय अस्थिरता बाळगणारा असे केले जाते. असा हा देश २१ व्या शतकात काय दिव्य करणार, हा यक्षप्रश्न आहे.

पण, आशेवरच प्रयत्नवाद उभा राहतो आणि प्रयत्नावादातूनच ध्येय फलित होते. २१ वे शतक हे कॉम्प्युटरचे असून, त्यामुळे आता प्रत्येक गोष्टी यंत्रामार्फत केली जाईल. म्हणूनच, गेल्या दोन दशकापूर्वी कॉम्प्युटरसाठी आपण बड्या राष्ट्रांसमोर आपले हात पसरविले होते, पण आपले आर्थिक मागासलेपण पाहता प्रत्येकाने आपल्याला Thumbs up केले. पण, ‘प्रयत्ने वाळूचे कण रगडिता तेलही गळे’ या उक्तीप्रमाणे भारतीय टॅलेंट कामास लागले आणि खुल जा सिमसिम प्रमाणे super computer परम १००० जन्मास आले. पुढे सॉफ्टवेअर प्रोग्रामिंग कॉम्प्युटरला असणारी बहुधर्मी भाषा, चाणाक्ष बुद्धीचे तरुण हे सारेच मिळत गेले. आज भारतात कॉम्प्युटरच्या दृष्टीने कुबेराचा खजिनाच सापडला आहे. एकूण कॉम्प्युटर प्रोग्रामिंगमध्ये ६०% भारतीय काम करीत आहेत. एका सर्वेक्षणानुसार तर, भविष्यात ९५% प्रोग्राम भारतीय युवक तयार करतील, असा अंदाज आहे. यातून मिळणारे उत्पन्न भारतास समृद्धीच्या शिखरावर घेऊन जाईल. तर, भारतीय प्राचीन संस्कृत भाषा संगणकासाठी संपूर्ण जगाकडून वापरली जाईल. त्याचप्रमाणे अणुशक्तीच्या बळावर ऊर्जा क्षेत्रामध्ये भारत एक महासत्ता म्हणून उदयास येईल.

अवकाश संशोधनातही भारत भरीव कामगिरी करीत आहे. आज भारत स्वतःचे व इतर राष्ट्रांचे उपग्रह अवकाशात प्रस्थापित करीत आहे व त्याद्वारे आर्थिक समृद्धीकडे वाटचाल करीत आहे. या क्षेत्रात आयएसआरओने केलेली कामगिरी वाखाणण्याजोगी आहे. भारताने डिसेंबर २००८ मध्ये चांद्रयानाचे प्रक्षेपण करून बड्या राष्ट्रांशी स्पर्धा साधली. तर, आज भारत संयुक्त राष्ट्रांतील सुरक्षा परिषदेतील स्थायी सदस्यत्वाचा प्रबळ दावेदार आहे. जगातील महासत्ता असणाऱ्या अमेरिकेचा राष्ट्राध्यक्ष बराक ओबामा यांची भारतभेट ही भारताच्या उज्ज्वल भविष्याची

नांदीच मानावी लागेल. आज विविध क्षेत्रात भारतीय नागरिकांनी स्वराष्ट्राचे नाव उंचावले आहे. यामध्ये गानसम्राज्ञी लता मंगेशकर, सचिन तेंडुलकर, ए. आर. रहमान, मदर टेरेसा अशा कितीतरी व्यक्तींची नावे घ्यावी लागतील. महात्मा गांधींना नंतर केवळ भारतानेच नव्हे, तर विश्वाने 'बापू' मानले व त्यातूनच त्यांचा 'Man of Millennium' असा गौरव केला.

आज यांत्रिक संस्कृतीने मानवी मनाला चेंगरून टाकले आहे आणि म्हणूनच त्यामुळे हे मन मुक्तीसाठी, शांतीसाठी सैरवैर पळत आहे. आणि या मनाला केवळ भारतीय संस्कृती अध्यात्माच्या माध्यमातून मार्गदर्शक ठरेल. त्यावेळी सर्व राष्ट्रांचे लक्ष भारताकडे केंद्रित होईल. हे एकविसाव्या शतकात भारताला समृद्धीचे दालन उघडे करून कुबेरी आशीर्वाद देणारे ठरेल. एकविसाव्या शतकात विज्ञान, तंत्रज्ञान, संस्कृती, आयुर्वेद, कला, अध्यात्म अशा या भांडवलाच्या बळावर भारत संपूर्ण जगासाठी दाता ठरेल. योगक्षेत्रात भारताने विश्वाला केलेले मार्गदर्शन ही याचीच मुहूर्तमेढ मानावी लागेल. त्यावेळेलाच आम्ही सर्व भारतीय आहोत, त्याचा आम्हाला गर्व आहे, हे वाक्य प्रत्येक भारतीय मोठ्या अभिमानाने म्हणेल. त्यावेळी एकविसाव्या शतकातील या तेजोमय भारतासाठी म्हणावे लागेल,

सागरः सागरेन् तुल्योस्ति
हिमवान् हिमवानिय
रामेन सदृशः राम
भारतोस्ति कोऽपमः ॥

"Know yourself and you will win all battles."

घे उंच भरायी

घे उंच भरायी तू पक्षापरी...
लावुनी पंख हे स्फूर्तीचे...
असू दे इच्छा गगन भेदण्याची
पंखांमध्ये तू बळ असू दे...!

वाढळांचा कर सामना तू
जिद्द असू दे सतत जिंकण्याची
मार सूर स्वच्छंदी तुला नसू दे
भीती कुणाची...

पंखांखाली तुझ्या असेल हे अंबर
येईल दिस तो एकदा
वळून मागे पाहू नकोस
संधी नसेल ही पुन्हा पुन्हा...

करेल सलाम तुला ही दुनिया सारी
यशस्वी एकदा झाल्यावर
डगमगू नकोस कधीच तू
आकाश तुझे हे झाल्यावर

घे उंच भरायी तू पक्षापरी
लावुनी पक्ष हे उंच स्फूर्तीचे
कधी न तुटो ही दोर यशाची
नजरेत असूदे, स्वप्न सदा
नट्या आकाशाचे.....!

सुगत विजयानंद टोपरे
बी.एस्सी. १ (मायक्रो)

जीवनलक्ष्य निश्चित करावे

कु. शुभांगी रमेश आकोटकर

बी.ए. भाग १

जीवनामध्ये यशस्वी होण्यासाठी प्रत्येक व्यक्तीचे आपले एक लक्ष्य व उद्देश असणे आवश्यक आहे. याकरिता जीवनात सर्वात आधी एका लक्ष्याला निश्चित करा. आम्हाला जीवनात काय बनायचे आहे व काय करायचे आहे याला आधी ठरवा. नंतर लक्ष्यप्राप्तीसाठी दृढ संकल्पाने कामाला लागा. यश हा आमचा जन्मसिद्ध अधिकार आहे, असा मजबूत विश्वास ठेवून पुढे चला. आम्हाला सतत लक्ष्य गाठण्याचे वेध लागायला हवे.

तारुण्याच्या या स्वर्णिम काळाला व्यर्थ न जाऊ देता, युवकांनी आपल्या जीवन लक्ष्याला महान सामाजिक उद्देशांशी जोडावे. जीवनलक्ष्य हे सर्वांसाठी कल्याणप्रद असावे. हे सतत लक्षात असू द्यावे की, अनेक अडचणी मार्गात आल्या, तरी आम्ही लक्ष्य गाठणारच. वेळ निघून गेल्यावर पश्चाताप करण्याशिवाय दुसरे काहीच शिल्लक राहत नाही. जेव्हा मनुष्याच्या सर्व शक्ती जसे, विचार, वेळ, शरीर व साधन-संपदा एकाच लक्ष्याकडे नियोजित होतात तेव्हा यश मिळण्यात काहीही शंका राहत नाही. आम्ही आमच्या शक्तीला ओळखावे व आपल्या जीवनलक्ष्याला एका आव्हानाच्या रूपाने स्वीकारावे. संकल्प करावा की, मी आपल्या लक्ष्याला निश्चितच प्राप्त करेन. मी याला नक्कीच प्राप्त करू शकतो.

आम्ही हे लक्षात असू द्यावे की, आमची कोणतीही इच्छा किंवा उद्देश हा आमच्या शक्तीद्वारेच पूर्ण होऊ शकतो. दुसऱ्यांवर अवलंबून राहिल्यास नैराश्यच पदरात पडत असते. म्हणून आपल्या उद्देशाला प्राप्त करण्यासाठी आम्ही स्वतःच्या पायांवरच उभे व्हावे. प्रत्येक मनुष्यामध्ये एक असा शक्तिस्त्रोत आहे, जो त्याला त्याच्या इच्छेनुसार श्रेष्ठ पदार्पर्यंत पोहोचवू शकतो. प्रत्येक

व्यक्तीमध्ये आत्म्याची अनंत व अपार शक्ती विद्यमान आहे. आपल्या शक्ती-प्रवाहाचा योग्य प्रयोग करणे, हाच पुरुषार्थ आहे. प्रत्येक क्षेत्रामध्ये शक्तीला हाच पुरुषार्थ आहे. प्रत्येक क्षेत्रामध्ये शक्तीला प्राप्त करणे व कमजोरीला दूर करणे याचीच मानवी उत्थानासाठी आवश्यकता आहे.

आपल्या उद्देशाला प्राप्त करावयाचे असेल, तर उठा! जागे व्हा! आपल्या शक्तीला वाढवा! स्वतःमध्ये चिकाटी, कार्यकुशलता व आत्मविश्वास उत्पन्न करा. आपले शीर तळहाती घेऊन लक्ष्यप्राप्तीच्या मार्गात येणाऱ्या प्रत्येक संकटाचा व अडचणीचा सामना करण्यासाठी मी कंबर कसून तयार आहे असाच अनुभव सतत घेत राहा. आता या जगातील कोणतीही शक्ती मला लक्ष्य प्राप्त करण्यापासून राखू शकत नाही, अशा दृढ संकल्पाने पुढे गेल्यास यश हे पदोपदी आमच्या सावलीप्रमाणे आम्हाला साथ देईल. जेव्हा आपण स्वतःची मदत स्वतःच कराल तेव्हा परमेश्वर सुद्धा तुमच्या मदतीकरिता धावून येईल.

यशाचा हा राजमार्ग प्रत्येक व्यक्तीकरिता मोकळा आहे. ज्या व्यक्ती कुणाची वाट न बघता स्वतःच पुरुषार्थ करतात त्या आपल्या संकल्पबहाने लक्ष्यप्राप्ती करून घेतात.

*"Imagination is real & cost ornament
of human life."*

कु. श्रेया विजय भिडे

बी.एस्सी. भाग ३ (सुक्ष्मजीवशास्त्र)

नंदनगाव नावाचे छोटेसे गाव. त्या गावात एक छोटंसं कुटुंब राहात होतं. फार काही सुखी असं ते कुटुंब नव्हतं. पण, नेहमी जे मिळेल त्यात समाधान मानायचं आणि बस हेच आपलं नशीब असं समजून दिवस घालवायचं. नवरा-बायको व दोन मुले असे ते छोटेसे विश्व. नामदेव-वसुंधरा, मोहन आणि नितेश अशी त्यांची नावे. नामदेव हा शेतकरी. रोज सकाळी शेतात जायचं, दिवसभर राबराब राबायचं आणि संध्याकाळी घरी यायचं, असा रोजचा त्याचा नेम असे. वसुंधरा घरीच शिवणकाम करून काही पैसे कमवायची. त्यांची दोन मुले, थोरला मोहन आणि धाकटा नितेश.

मोहन हा आठवीत, तर नितेश हा पाचवीत शिकत होता. मोहन हा अतिविचारी होता. नेहमी बस कुठल्याही गोष्टीचा विचारच करीत बसे. नितेश हा वयाने लहान, पण समजदार आणि कुठलीही गोष्ट एकदा करायची असा विचार केला की, मग ती पूर्णत्वास नेईपर्यंत तो त्याच्यामागे लागे. पण, असे करताना तो आईवडिलांना कधीच त्रास देत नसे. जे काही त्याला मिळवायचे तो स्वतःच्या भरवशावर करीत असे, पण चांगल्या मार्गाने.

जेमतेम खर्च भागविण्यासारखी परिस्थिती असल्याने ही दोन्ही मुले कुठलीही गोष्ट बस फक्त कल्पनेतच मिळवू शकत होती. गावातील इतर मुलांप्रमाणे त्यांना कुठलीच खेळणी मिळत नसत. मोहन हा या सगळ्या गोष्टींचा विचार करीत असे. आपण गरीब आहोत, आपल्याकडे इतर मुलांप्रमाणे चांगली खेळणी, चांगले दप्तर, नवीन वह्या- पुस्तके, कंपास का नाही? आपल्याकडे सर्व जुन्याच वस्तू का? या सर्व विचारांमध्ये तो जगायचा. कुठला सण आला की, आधीच त्याची कल्पना करायची. मला हे मिळाले तर, ते मिळाले तर स्वप्न रंगवायची आणि मग

यासाठी आईवडिलांकडे हट्ट करायचा. याच्या अशा वागण्याने नामदेव व वसुंधरा अगदी कंटाळले होते. त्यांनासुद्धा वाटायचे, मुलांना इतर मुलांप्रमाणे सुख मिळावं. पण, ते दोघेतरी कुठपर्यंत पुरणार? नामदेव मुलांना खाण्यापिण्यामध्ये कुठल्याही प्रकारची तडजोड करू देत नसे. पण, त्यांना नवीन-नवीन वस्तू घेऊन देण्याइतकी त्यांची ऐपत नव्हती.

नितेश मात्र कधीच आईवडिलांकडून कुठल्याच गोष्टीची अपेक्षा करीत नसे. मोहनसारखाच तो सुद्धा कल्पनेच्या विश्वात जगत असे. कल्पना करणे आणि आईवडील ती पूर्ण करतील अशी त्याची विचारसरणी नव्हती. इतर मुलांशी तो स्वतःची तुलना कधीच करीत नसे. लहानपणापासूनच त्याची कलेक्टर बनण्याची इच्छा होती. आईवडील बिनशिकलेले (अशिक्षित) असल्याने त्यांच्याकडून काही मदत मिळणे कठीणच होते.

नितेशला पण त्याच गोष्टी हव्या असायच्या ज्या मोहनला हव्या असायच्या. पण, फरक एवढाच होता की, नितेश ते मिळविण्यासाठी खूप कष्ट घेत असे. शाळेत दरवर्षी वर्गात पहिल्या येणाऱ्या मुलांना वर्षभराची पुस्तके, वह्या, कंपास आणि शाळेचा गणवेश बक्षीस म्हणून मिळत असे आणि ते मिळविण्यासाठी नितेश वर्षभर खूप मेहनत करीत असे. अभ्यासाचा कंटाळा करीत नसे. अशाचप्रकारे तो कल्पना करायचा, पण त्या गोष्टी साध्य करीत असे. आणि म्हणूनच यशस्वी होत असे. गावातील लोक त्याचे खूप कौतुक करायचे हे पाहून मोहनला दुःख व्हायचे. पण, याला जबाबदार तोच होता. मोहन फक्त कल्पना करीत असे, नवनवीन स्वप्न रंगवीत असे, पण ते साध्य करण्यासाठी स्वतः काही मेहनत करीत नसे.

असेच काही दिवस गेले. आता नितेश उच्चशिक्षण घेत होता. त्यासाठी तो शहरात गेला होता. तेथेही आईवडिलांना त्रास नको म्हणून तो सकाळी पेपर टाकायला जात असे आणि एका पॅथॉलॉजीमध्ये काम करीत असे. या पैशांत त्याचं भागत असे. मोहन मात्र दहावीनंतर शिकलाच नाही. आता तो बाबांसोबतच शेतात काम करीत असे. आणि कल्पनेच्या विश्वात तो जगत होता.

नितेश शिक्षणाबरोबरच स्पर्धा परीक्षांची तयारी करीत होता. तो आपल्या विश्वात सुखी होता. रोज कल्पना करायचा आणि त्या सत्यात उतरविण्यासाठी खूप मेहनत घ्यायचा, हेच त्याच्या जीवनाचं ध्येय. नितेश अखेर स्पर्धापरीक्षा पास केली आणि आज तो कलेक्टर पद मिळविण्यात यशस्वी झाला. त्या क्षणाला त्याच्या आईवडिलांच्या आणि त्याच्याही डोळ्यात पाणी आले. 'आपला मुलगा अखेर त्याचं स्वप्न पूर्ण करण्यात यशस्वी झाला,' असे वसुंधरा नामदेवला म्हणाली. नितेशने आईवडिलांना नमस्कार केला आणि म्हणाला हे सगळं मला तुमच्यामुळे मिळालं.

आता नामदेवचे दिवस पालटले. तो श्रीमंत झाला. कलेक्टरचे वडील म्हणून त्याला मान मिळू लागला.

मोहन आणि नितेश दोघेही कल्पना करायचे, पण मोहन कल्पना करायचा, त्या साध्य करण्यासाठी कुठलाच प्रयत्न तो करीत नव्हता. बस अशाच त्या कल्पना सत्यात उतरतील, असे त्याला वाटायचं म्हणून तो आयुष्यात अयशस्वी व्यक्ती ठरला. त्याला कुठल्याच प्रकारचा मान मिळत नसे. तो एक सामान्य व्यक्ती म्हणून जन्माला आला आणि एक सामान्य व्यक्ती बनून राहिला.

मात्र, नितेशने कल्पना केल्या आणि त्या साध्य करण्यासाठी मेहनतही केली. चिकाटीने त्याने त्याचे प्रत्येक स्वप्न साकार केले. कल्पना करणं आणि त्या साध्य करण्यासाठी हवी ती धडपड करणं, मेहनत करणं हीच यशाची किल्ली आहे हे ज्याला कळतं तो यशस्वी होतो.

कल्पना करणं जितकं महत्वाचं आहे, तितकंच ते साध्य करण्यासाठी मेहनत करणं महत्वाचं आहे. तरंच, माणूस यशस्वी होऊ शकतो.

या दोन डोळ्यांना

या दोन डोळ्यांना खूप सारं पाहायचं आहे
जगातल्या या गर्दीत हरवून जायचं आहे
या छोट्या छोट्या डोळ्यांना
किती सारं पाहायचं आहे
या डोळ्यांना बघाव्या लागतात
सुख आणि दुःखाच्या गोष्टी
लपूनही लपत नाही
जगातील गोष्ट छोट्या छोट्या
या डोळ्यांना किती सारं पाहायचं आहे.
सुखदुःखाच्या सीमेवर डोळा भरून
वाहायचं माझे डोळे दीपनयन
प्रज्वलित करती गगन
मी गेले तरी जाताना
अर्पण करीत नयनांना
ठेवील जिवंत 'स्मृती' माझी गं
माझेच नयन ठेवील मी
सदैव जिवंत मनमंदिर

कु. राखी किशोरकुमार जैन
बी. कॉम भाग ३

कल्पनाशक्ती

कु. शरयू जी. कंझरकर
बी.एस्सी. भाग ३ (मायक्रो)

आपणा सर्वाजवळ एक अमूल्य देणगी आहे, ती म्हणजे 'कल्पनाशक्ती'. या कल्पनाशक्तीचा वापर कसा करतो व किती करतो, कशा तऱ्हेने करतो हे महत्वाचे. 'कल्पनाशक्तीचा अर्थ सतत कल्पना करत राहणे व त्या साकार करणे.' त्यासाठी महत्वाचा आहे तो 'आत्मविश्वास'. तसेच, कोणतीही गोष्ट साध्य करण्यासाठी महत्वाचा तो म्हणजे आपला पाहण्याचा दृष्टिकोन हा 'सकारात्मक' हवा. कोणतीही गोष्ट चांगल्या कामासाठी असेल, तर ती गोष्ट आपल्याला मिळते. कल्पना ही सत्यात उतरतेच असे नाही. पण कल्पना केल्याने मेंदूला चालना मिळून मेंदू उत्तेजित होतो. तसेच तो अधिक प्रखररित्या काम करतो.

कोणतेही काम एकदा जमणार नाही, दोनदा नाही, पण तिसऱ्यांदा ते नक्की जमेल. हार मानू नका. संधी खूप येतात-जातात. पण त्या संधीचे सोनं करणं आपल्या हातात असतं. कल्पना केल्याने मेंदू ताजा राहतो व मनात अजून नव्या-नव्या कल्पना येतात. कल्पना करणे म्हणजे स्वप्न बघणे नाही. कारण स्वप्ने खरी होतात, असे नाही. पण, कल्पना या नक्कीच सत्यात उतरतात. कारण कल्पना करायच्या वेळेला त्या अशा करा की, त्या कोणत्याही परिस्थितीवर मात करून सत्यात उतरतील. सत्यात उतरायला वेळ लागेल, पण नक्कीच त्या खऱ्या होतील.

Power of imagination म्हणजे तुमची विचारक्षमता. ही क्षमता सगळ्यांमध्ये असते. म्हणून याची जाणीव ठेवून सकारात्मक दृष्टीने, आत्मविश्वासाने चांगले काम करा व मग बघा तुमच्या Power of imagination चा चमत्कार.

"Imagination is the power of people."

खंत

कोणी
सुखी असते
तर कोणी
दुःखी असते
जीवनाचे गीत हे
असेच चालू असते
कोणाला काय म्हणू मी
हे तर थोडे थोडे
सर्वांच्याच नशिवात असते
कसे सांगू मी तुला
दुःख म्हणजे खरे जीवन असते
ज्यावर आपला अधिकार
ते ही कधी-कधी भेटत नसते
कारण त्याग म्हणजे खरे जीवन असते
ते फक्त लोभाच्या अहंकारात
न जाता आपल्याला समजणेच भाग असते
म्हणून जीवन हे कसेही असो
ते फक्त आपल्याला
जगणेच भाग असते

कविता रमेश आकोटकर

बी. कॉम. भाग ३

घे भरारी \$\$\$

कु. रोशनी बाळासाहेब तेलखेडे
एम.एस्सी. (केमेस्ट्री) २

मित्रांनो,

Power of imagination म्हणजेच कल्पनाशक्ती. जी माणसाला नैसर्गिकरित्या प्राप्त झालेली आहे. या शक्तीचा जेवढा उपयोग होतो तेवढीच ती विकसित होत जाते.

आज जगामध्ये अद्भूत, अविश्वसनीय, अद्वितीय, आश्चर्यकारक आणि अचंबित करणाऱ्या ज्या काही गोष्टी आहेत त्या सर्व गोष्टींची जनकसुद्धा ही कल्पनाशक्तीच आहे. कल्पनाशक्तीचे सर्वात मोठे उदाहरण म्हणजे 'निसर्ग'. विश्वनिर्मात्याने किती सुंदर कल्पना केली असेल तेव्हा या निसर्गाचे निर्माण झाले. त्या आधारावरूनच जगातल्या मोठमोठ्या गोष्टींचा शोध लागला आहे.

आपण जी काही कल्पना करतो, त्याचेच आपल्या मनामध्ये एक चित्र तयार होते. म्हणजेच आपल्या मनातील विचारांना आणि भावनेला जिवंतपणा मिळतो. तुमचे अस्तित्व असणाऱ्या आणि भावनेतून निर्माण होणाऱ्या त्या चित्राला एक वास्तविक रूप प्राप्त होतं. आपल्या कल्पनाशक्तीद्वारेच भविष्यात घडणाऱ्या सर्व घटना आपण वास्तवात साकारत असतो. त्यामुळेच त्या कल्पनेला आणि विचारांना सामर्थ्य प्राप्त होते आणि याच कल्पनेद्वारे अद्भुत अशा घटना अस्तित्वात येतात.

If you can imagine it, you can create it म्हणजेच मनातील एक सकारात्मक विचारच एका सुंदर अशा कल्पनेला जन्म देतो. आणि त्या कल्पनेमुळेच तुमच्या व्यक्तिमत्त्वामध्ये सुद्धा आमूलाग्र बदल घडून येतो. अर्थात, तुमची कल्पनाशक्ती हीच तुमच्या सफलतेचा खरा आधार असते.

मग मित्रांनो, एक मनोहर कल्पना करताना आपल्या ओठांवर

अलगद तरळतात सुंदर शब्द आणि त्यातून साकारतात पुढील ओळी...

‘करूनी सुंदर कल्पना..... नि पाहून स्वप्न सोनेरी
आकाशी घे उंच भरारी
आसमंत सारा तुझाच आहे
ठसा उमटवूनी घे या क्षितिजावरी
या क्षितिजावरी’

जीवनात खूप करण्याजोगं असतं

संकटाला कधी कंटाळायचं नसतं
त्याला समोरच जायचं असतं
कुणी नावं ठेवली तरी थांबायचं नसतं
आपलं चांगलं काम आपण करायचं असतं
अपयशाने कधी खचाखचं नसतं
जिद्दीने बळ वाढवायचं असतं
नाराज मुळी व्हायचं नसतं
चैतन्य सदा फुलवायचं असतं
पाय ओढले म्हणून परतायचं नसतं
लोकनिंदेला घाबरायचं नसतं
आपलं सामर्थ्य दाखवायचं असतं
जीवनात खूप करण्याजोगं असतं
आपलं फक्त तिकडे लक्ष नसतं

जयश्री घावट
बि.ए. १

कल्पना..... यशाकडे वाटचाल

कु. शिल्पा रमेश कुळकर्णी

बी. कॉम. भाग ३

या पृथ्वीवर जन्म घेणारा असा एकही व्यक्ती नसेल की, जो स्वप्न पाहात नसेल. स्वप्न या शब्दाला दुसरा समर्पक शब्द म्हणजे कल्पना होय. प्रत्येक व्यक्ती कमी अधिक प्रमाणात कल्पना रंगवत असतो. या कल्पना इतक्या प्रभावी असतात ज्याचा आपण विचारही करू शकत नाही. उदाहरणाच्या रूपात इतिहास साक्ष आहे की, मानव आज पृथ्वीपलीकडे असलेल्या चंद्रावर आणि मंगळावर जाऊन पोहोचलाय. आहे ना! ही विचारा पलीकडची उदाहरणे आणि हे केवळ कल्पनाशक्तीमुळे साध्य होऊ शकलं. चंद्र आणि मंगळ गाठण्यापूर्वी या ग्रहांना स्पर्श करण्याची कल्पना शास्त्रज्ञांच्या मनात आली आणि प्रयत्नांती शास्त्रज्ञांच्या कल्पना वास्तवात साकारल्या. अर्थातच, कल्पनेतून यश साध्य झालं. आज चंद्र व मंगळावर मानव जाऊन पोहोचला. कल्पनाशक्तीच्या जोरावर यशस्वी झेप घेणाऱ्या बाबींची उदाहरणे अगणित आहेत. शास्त्रज्ञ ही फार मोठी बाब आहे, पण आपल्यासारखे सर्वसामान्य लोकदेखील कल्पनाविश्वात रमल्याशिवाय राहत नाहीत. यामध्ये तरुणवर्ग अग्रेसर आहे, असं म्हणण्यास काही हरकत नाही.

उच्च शिक्षण घेऊन भवितव्य उज्ज्वल करण्याकरिता प्रत्येक तरुण-तरुणींनी कोणतीतरी कल्पना तयार करून ठेवलेली असते. कुणाला डॉक्टर, कुणाला इंजिनिअर, कुणाला आय.ए.एस. होण्याची कल्पना ज्याच्या त्याच्या मनात तयार असते. अभ्यास किंवा भवितव्य याविषयीच कल्पना असतात, असे नाही. डोक्याप्रमाणे मनात देखील कल्पनेला स्थान असतं. जसे की, आपला जीवनसाथी किंवा जीवनसंगिनी कसे असावेत, तसेच

आपण कमावते झाल्यानंतर आईवडिलांना शेवटपर्यंत कशाप्रकारे सुखात ठेवायचं हे मनातील कल्पनांचं विश्व आहे, असे म्हणावं लागेल. महत्त्वाचं हेच आहे की, कल्पना सर्वच स्तरात, प्रत्येक क्षेत्रात आहेत. आपण आज वाऱ्याच्या वेगाप्रमाणे प्रगत असलेलं जे जग पाहतोय ते केवळ कल्पनाशक्तीमुळेच साकारलंय, हे कोणी नाकारू शकत नाही. कल्पनेशिवाय एक पाऊल पुढे टाकणं देखील कठीण आहे. तरुण पिढीला जर यश गाठायचं असेल, तर कल्पनाशक्तीचा आधार घेणे सोयीचे ठरते. काहीतरी मिळविण्याची कल्पना जेव्हा मनात असते तेव्हा त्याला अनुसरून मार्ग सुकर होतात. सोबतच मनातल्या कल्पनेतून अदृश्य असे बळ मिळते ज्यामुळे आपली मानसिकता बळकट होते. परिणामी, हीच मानसिक बळकटता अडअडचणींच्या वेळी मानसिक आधाराचे मोठे कारण ठरते आणि कल्पनेतून उत्साह, उमेद निर्माण होते ती वेगळीच! करिता तरुणवर्गाने चांगल्या बाबीकरिता कल्पकता मनात ठेवणं निश्चितच महत्त्वाचं आहे. तात्पर्य हेच की, कल्पनाशक्तीतूनच यशाची वाटचाल होऊ शकते. जी प्रत्येक व्यक्तीने अंगीकारावी.

*"Imagination come to sow the seed of joy
in every heart of human being."*

Some times असेही जगून बघा....

सतीश बाहेती
बी.बी.ए. भाग १

As a human म्हणून जगताना, Just calculation करून तर बघा...

किती जगलो? याऐवजी How are we live? हा एक Question मनाला विचारून तर बघा...

Sometime असेही जगून बघा...

Sometime एखाद्यावर joke करण्याऐवजी,
firstly समोरच्यावर विचार तर करून बघा...

Some time कोणाच्या हास्यासाठी and for satisfaction न आवडलेल्या विनोदावर हसून तर बघा...

Some time असेही जगून बघा...

संकटामुळे खचून जाणारे lot's of लोक मिळतात

Sometime अडचणीला face करणारी power तर दाखवून बघा...

For ownself विचार नेहमी करतो आपण,

Sometime helpless मानवाला help करून तर बघा...

Sometime असेही जगून बघा...

Past and future ची काळजी सदाचीच असते,

Sometime present च्या विश्वात enjoy करून तर बघा...

Look like sun तेजस्वी नसाल तर काय झाले,

Sometime दिव्याची अंधाराला उजळणारी वात बनून तर बघा...

Sometime असेही जगून बघा...

Bookish पोपटपंची करून Degree मिळून तर जाते

Sometime future मध्येही शिकवू शकू असे अभ्यास करून तर बघा...

Life साठी Education घेणारे सर्वच असतात

from them तुम्ही life for nation devote करून तर बघा...

कल्पनाशक्ती आणि इच्छाशक्ती

विश्वास नारायण तांबे

बी.ए. भाग ३

मनुष्य हा सर्वात बुद्धिमान प्राणी आहे. मनुष्याने आपल्या बुद्धीच्या जोरावर नवनवीन शोध लावले. हे नवनवीन शोध लागल्यामुळे मानवी जीवन सुखमय झाले आहे. आज मनुष्य पक्षाप्रमाणे नभांगणात विहार करू शकतो. जलचराप्रमाणे अथांग महासागरात राहू शकतो. एवढेच नव्हे, तर आता तो चंद्रासारख्या ग्रहावर राहण्याची कल्पना करीत आहे. या सर्व शोध प्रगतीमागे मनुष्याची कल्पक बुद्धिमत्ता आहे.

मानवाला इतर प्राण्यांच्या तुलनेत मिळालेली अनमोल देणगी म्हणजे त्याची बुद्धिमत्ता. याच बुद्धीच्या बळावर त्याने नवनवीन शोधांची मालिका पूर्ण केली. त्याची बुद्धी ही कल्पक आहे. या कल्पकतेच्या आधारावरच तो नवीन शोध लावत आहे. या कल्पकतेमुळे मानवी जीवनाला रंजकता आली आहे. मनुष्याचे मन हे अतिशय चंचल आहे. मन हे वेगवेगळ्या कल्पना करते. या कल्पनांना बुद्धीची, अर्थात विचारांची व आचाराची अर्थात कृतीची जोड दिल्यास, मनाने केलेली कल्पना फक्त कल्पना राहत नसून, एक नवीन शोध बनतो. पण, यासाठी आवश्यकता आहे ती 'कल्पकतेची'. या कल्पनाशक्तीला प्रत्यक्षात आणण्याची इच्छा हवी. त्यासाठी वाटेल ते कष्ट सहन करण्याची तयारी ठेवावी.

जगात अनेक तज्ज्ञांनी शोध लावले, परिवर्तन घडवून आणले. त्यामध्ये कोलंबस, न्यूटन, आईन्स्टाईन, नेपोलियन, फ्रॉईड या अलौकिक व्यक्तींनी आपल्या कर्तृत्वाने जगाचा संपूर्ण चेहरामोहराच बदलून टाकला. या व्यक्तींच्या कार्यामागे त्यांची अलौकिक कल्पनाशक्ती व दांडगी इच्छाशक्ती होती, हे विसरता कामा नये.

जगाच्या पाठीवरील कुठल्याही सर्वसामान्य माणसांच्या

बोलण्यातून कर्तृत्ववान व्यक्तींविषयी आदर व्यक्त होतो. पण, त्याचबरोबर सर्वसामान्य माणसाला सतत असे वाटत असते की, या कर्तृत्ववान मोठ्या व्यक्तींच्या अंगात काहीतरी दैवी शक्ती वास करीत असली पाहिजे. यांनी पूर्वजन्मी काहीतरी मोठे पुण्य केले असावे. आपण मात्र कमनशिबी आहोत. परमेश्वराची कृपा आपल्यावर नाही. आपण पूर्वजन्मी काहीतरी पाप केले असावे. त्याची फळे आज आपण भोगत आहोत.

पण, मित्रांनो परमेश्वराची कोणावरही 'कृपा' वा 'अवकृपा' नसते. तर, जे मोठे होतात ते आपली कल्पकता उपयोगात आणतात. या कल्पकतेला आपल्या इच्छाशक्तीची जोड देतात. तर, ज्यांना आपली कल्पकताच उपयोगात आणता येत नाही, ते स्वतःला दोष देतात.

सर्वसामान्यांना आपली कल्पकता उपयोगात का आणता येत नाही? तर, जीवनातून आपल्याला काय हवे, हेच त्यांना ठरवता येत नाही. सर्वांना जीवनातून काहीतरी निश्चित मिळवायचे असते. त्यासाठी त्यांची धडपड चाललेली असते. पण, ती धडपड एखाद्या आंधळ्या व्यक्तीसारखी असते. आंधळा व्यक्ती जसा चाचपडत, ठेचाळत इतरांनी रस्ता दाखवावा अशी याचना करत-करत हळूहळू चालत असतो. अडथळा आला की, मध्येच थंबतो. तशी सर्वसामान्यांची गत असते. प्रत्येकाला लोकांनी आपल्याला मान द्यावा, आपल्याकडे खूप पैसे असावेत, आपण सन्मानाचे जीवन जगावे असे मनोमन वाटत असते. पण, जीवनातून जे काही मिळवायचे त्याचे चित्र त्यांच्या पुढ्यात खूपसे अंधुक, धुसर असते. आश्चर्य म्हणजे या धुसर चित्रावर ते खूप खुष असतात. कारण, ध्येय धुसर ठेवले की, जबाबदारी येत नाही. कष्ट घेण्याची गरज भासत नाही. अपयशाची भीती नसते. यामुळेच बहुतेकजण, जीवनात वास्तवापेक्षा भ्रमावर प्रेम करतात. काही

करण्यापेक्षा स्वप्नरंजन करणे, ते इतरांना सांगून आपले कौतुक करून घेणे त्यांना जास्त आवडते. रुळलेल्या वाटेवरून चालणे त्यांना मोठे मजेशीर वाटते. खऱ्या गोष्टीपेक्षा खोट्या गोष्टीच त्यांना जास्त आवडतात.

ध्येयच निश्चित नसल्यामुळे त्यांची इच्छाशक्ती जागृत होत नाही. ती त्यांना अजिबात मदत करीत नाही. 'कुठे जायचे हे एकदा निश्चित झाले की, कसे जायचे हे इच्छाशक्ती अचूक सुचवते.' पण, आपल्यापैकी बहुतेकांना कुठे जायचे हेच माहिती नसते. 'वारा वाहिला तसे ते वाहत असतात...' जीवन नेईल तसे ते चालत असतात. आहे ती परिस्थिती त्यांना फार आवडते. दरिद्री, हीनदीन, तळागाळातील लोकांना, अगदी भिकाऱ्यांना सुद्धा आपली दयनीय परिस्थिती बदलावी अशी जोपर्यंत कल्पना सुचत नाही, इच्छा प्रकट होत नाही तोपर्यंत त्यांची परिस्थितीही बदलत नाही.

नवीन काही करताना अपयश हे गृहित धरावेच लागते. अपयशाशिवाय, प्रयोग केल्याशिवाय जगात नवीन काही घडत नाही, हेही तितकेच खरे आहे. जीवनात ज्यांनी-ज्यांनी नवीन काही केले त्यांनी अपयशाचे तडाखे सहन केलेच आहेत. समाजाचा रोष सहन केलाच होता. लोकांचा भयंकर विरोध पत्करावा लागला. उदा. कोलंबस हा नुसता साधा खलाशी होता. पृथ्वी गोल आहे व दक्षिण दिशा धरून गलबते समुद्रात हाकली, तर आपण नक्की पृथ्वीला वळसा घालून हिंदुस्थानचा किनारा गाठू, अशी त्याची कल्पना होती. पण, त्याची ही वेडी कल्पना कोणाला पटेना. त्याच्या या धाडसाला सहाय्य करण्यास कोणी पुढे येईना. शेवटी त्याला स्पेनच्या राजाने मदत केली व तो आपल्या मोहिमेवर निघाला व त्याने केलेल्या कल्पनेपोटीच त्याला अमेरिकेचा शोध लागला आणि साऱ्या जगाचा इतिहास बदलून गेला.

आपल्याला नवीन काही घडवायचे असेल, आपली परिस्थिती बदलायची असेल, तर विरोधी, अपयश, उपहास याला तोंड द्यावेच लागेल. इतरांचा विरोध सहन करून पुढे जावे लागेल.

कारण ज्यांना नावीन्याची फार भीती वाटत असते त्यांची इच्छा ही सरळमार्गाने जाण्याचीच असते. अशांना आनंद फंदीचा फटकाच आदर्श वाटत असतो.

*'बिकट वाट वहिवाट नसावी, धोपट मार्ग सोडू नको
संसारामधि ऐस आपला उगाच भटकत राहू नको !'*

आपल्याला जीवनातून काय हवे याचे चित्र आपल्या डोळ्यापुढे उभे करून, आपल्या कल्पनाशक्तीला आवाहन करून तिला कामाला लावून ध्येयाप्रती जाण्याची दांडगी इच्छा ठेवल्यास नक्कीच यशस्वी होऊ. म्हणून कल्पनाशक्ती व इच्छाशक्ती या केवळ संकल्पना नसून, मानवाच्या आंतरिक शक्ती आहेत. फक्त गरज आहे या शक्ती जागृत करण्याची.

कल्पनेच्या साम्राज्यात

कल्पनेच्या साम्राज्यात झाले मी दंग
दिसू लागेल नयना पुढती
इंद्रधनुचे रंग
स्वप्नसुंदरी मला म्हणाली
मीव तुझी कल्पना
पूर्ण करीन गं तुझ्या राजसा
मीव सकल कामना
मंजुळ वाणी ऐकूनि तिची
मी रोमांचित झाले
प्रेमभराने कल्पनेस मी
मिठी मारण्या गेले
बघता बघता समोर माझ्या
झाली ती अदृश्य
भयवकित मी होऊनी गेले
पाहुनी ते दृश्य

कु. कल्याणी वैद्य
बी.एस्सी. भाग २ (कॉम्प्युटर)

स्त्री जन्माचे स्वागत करूया

कु. विद्या रामदास इंगळे

बी.कॉम. भाग २

दुभंगली धरणी माता
फाटते आकाश गं
कधी संपणार नाही
तुझा वनवास गं

अशी ही स्त्री जीवनाची करुण कहाणी. आजच्या पुरुषप्रधान समाजामध्ये स्त्रियांच्या 'स्व'त्वाच्या शोधासाठी एक प्रदीर्घ लढा चाललेला आपल्याला दिसतो. हा संघर्ष स्त्रीला आजच नाही, तर अनेक वर्षांपासून करावा लागत आहे.

समाजामध्ये दोन मोठे गैरसमज आहेत. एक म्हणजे की, 'मुलगा वंशाचा दिवा आहे अन् मुलगी पराया धन!' मुलाला वंशाचा दिवा का म्हणतात? मुलगा शिकतो, तो कमावतो. महातारपणाची काठी होतो व शेवटी अग्नी देताना मुलगाच लागतो. असा एक एमज प्रत्येकाच्या मनात खोलवर ठसला आहे. म्हणून आजही स्त्रीला समाजात दुय्यम वागणूक दिली जाते.

एकीकडे स्त्रीला ५०% आरक्षण दिले जाते व दुसरीकडे स्त्री-भ्रूण हत्येचे प्रमाण वाढत चालले आहे. स्त्रीभ्रूण हत्या करू नका, असे म्हणण्यापेक्षा 'स्त्रीजन्माचे स्वागत करा,' असे सकारात्मक विचार असणं अधिक चांगले. पण, 'स्त्रीजन्माचे स्वागत करा' असं म्हणण्याची वेळच का यावी?

जिच्या ठायी मातृशक्तीचा अविष्कार आहे, वात्सल्याचे अमृत आहे, निर्मितीची क्षमता आहे, दैवी सामर्थ्याचे प्रतिबिंब जिच्या हृदयात आहे तीच आपल्याला आज नकोशी झाली आहे. समाजातील ही स्थिती बदलायला प्रथम प्रत्येकाने स्त्री जन्माचे स्वागत केले पाहिजे.

आजची चिमुकली उद्याची 'आई' आहे. उद्याची आई जर

जन्माला आली नाही, तर मुलगा किंवा मुलगी कुणी तरी निर्माण होईल का? माणुसकी जिवंत राहील का? मग ज्या जगात माणूस नाही, माणुसकी नाही ते जग तरी शाबूत राहील का? जिच्याजवळ अपार माया, वात्सल्य, प्रेमाचा सागर आहे तिच्याविना हे जग खिन्न-सुन्न होईल. प्रेमाचा दुष्काळ पडेल आणि या जगाचे वाळवंट होईल. स्त्रीमुळेच आपले अस्तित्व आहे, म्हणूनच स्त्रीभ्रूण हत्या थांबवायला हवी.

समाजातील स्त्रियांची स्थिती पाहून आजही डोळ्यात अश्रू येतत. हुंडा पाहिजे म्हणून स्त्रीला मारहाण, मुलगा पाहिजे म्हणून स्त्रीला मारहाण, तिचा विनयभंग, बलात्कार अशा कितीतरी घटना आजही समाजात घडतात. एवढे असूनही स्त्रीने आज प्रत्येक क्षेत्रात महत्त्वाची कामगिरी केली. मुलगा कमावतो, मुलगीही कमावते. आज ती डॉक्टर, इंजिनिअर, प्रोफेसर, ऑफिसर, वकील वगैरे सर्वच क्षेत्रात कार्यरत असलेली दिसते. तीही पुष्कळ कमावते. हे करीत असताना घराचे व्यवस्थापन, घराचे घरपणही ती टिकवते. आज सरपंचापासून राष्ट्रपतीपर्यंतची सगळी जबाबदारी ती यशस्वीरित्या पार पाडताना दिसते.

किरण बेदी, सुनीता विल्यम्स, कृष्णा, तेजस्विनी, लता मंगेशकर, ऐश्वर्या राय, कल्पना चावला सारखी एखादी खेड्यातील मुलगी अवकाशात झेप घेण्याची स्वप्न पाहू शकते व प्रत्यक्षात आणू शकते. हा स्त्रीच्या प्रगतीचा महत्त्वाचा टप्पा होय.

भारतात गेल्या १५० वर्षांपासून अंधारातून बाहेर पडून अवकाशाकडे झेप घेण्याचे सामर्थ्य असलेल्या स्त्रीचे जीवन मात्र जन्मापूर्वीच हरपून गेलेले दिसते. स्त्रीभ्रूण हत्या ही एक मोठी समस्या समाजापुढे आहे. विज्ञान आणि तंत्रज्ञानामुळे जरी हे जग जवळ आले, तरी या जगातून माणूसपण हरवले आहे. ज्या

चिमुकलीला हे जग पाहायचे आहे तिचे स्वागत केले पाहिजे.
कारण स्त्रीच हा समाज घडवू शकते. स्वराज्य स्थापन करणाऱ्या
शिवरायांना घडवणारी जिजाऊ ही एक स्त्रीच होती. स्त्रीच्या
शिक्षणाची ज्ञानाची ज्योत अखंड तेवत ठेवणाऱ्या सावित्रीबाई
फुले या एक स्त्रीच होत्या. अशाप्रकारे प्रत्येक क्षेत्रात स्त्रीमुळे
यश मिळते म्हणून स्त्रीचे स्वागत केले पाहिजे.

स्त्री ही स्वागतासाठी सुहासिनी
वाढताना याक्षिणी
भरविताना पक्षिणी
आणि भविष्याकरिता स्वप्नसखी असते

यावरून आपल्या समजते की, पदोपदी आपल्याला स्त्रीचे
स्थान किती महत्त्वाचे आहे. स्त्री ही संस्काराची ज्योत अखंडपणे
तेवत ठेवू शकते. म्हणूनच म्हणते...

स्त्रीला देऊ मान
तीच आहे आपल्या देशाची शान
अन् स्त्रीजन्माचे स्वागत, हाच आपल्या देशाचा अभिमान.

"In my mind
it can conceive it,
and my heart can believe it,
I know I can achieve it."

स्त्री काय असते?

स्त्री आहे महान शक्ती
अनंत काळाची माता आहे ती
मुलगा वंशाचा दिवा असेल तर
मुलगी वंशाची आहे पणती
स्वार्थत्याग, नम्रता, श्रद्धा, ज्ञान
या सगुण गुणांची आहे मूर्ती
स्वागतासाठी सुहासिनी
वाढताना याक्षिणी
भरविताना पक्षिणी
तर भविष्याकरिता स्वप्नसखी आहे
उमलू द्या त्या कळीला
तिला हे जग पाहायचं आहे
फुलपाखरामागे पळताना
तिला हळुहळू फुलायचं आहे
जिजाई, सावित्री, कल्पना, कृष्णा
यशस्विनींची नावे किती सांगावी
स्त्रीमुळेच आहे अस्तित्व आपुले
म्हणूनच स्त्रीभूषण हत्या थांबवावी
जन्मू द्या या विमुखीला
सार्थक या जन्माचे होईल
पाहिला तुम्ही हीच विमुखी
एकदा आकाशी उंच भरारी घेईल
आजची विमुखी आहे उद्याची आई
तिच्याविना हे जग खिन्न सुन्न होई
प्रेमाचा पडेल दुष्काळ
या जगाचं वाळवंट होईल
सर्वांनी मिळून शपथ आज घेऊया
स्त्रीजन्माचे स्वागत करूया!

कु. विद्या रामदास इंगळे
बी.कॉम. भाग २

सागर पाटील

बी.कॉम. भाग ३

कल्पना करा आणि साध्य करा

गोष्ट आहे २०-२१ वर्षाआधीची म्हणजे १९८७-८८ ची. एक मुलगी जेमतेम १२ वीपर्यंत शिकलेली, एका छोट्याशा खेड्यातून आईवडिलांबरोबर अकोला शहरात राहायला आली. इथे येऊन तिला आता १७-१८ वर्षे झाले होते. आईवडील आणि तीन भाऊ असा छोटासा परिवार. परिस्थिती तशी साधारण. मुलगी इतर मुलींसारखीच. प्रत्येक वडील जसे मुलीवर जास्त प्रेम करतात तसे तिचे वडील सुद्धा अजूनही तिच्यावर खूप प्रेम करतात.

हा झाला भूतकाळ, मित्रांनो आता थोडं आपण वर्तमानात येऊन पाहू. ज्या मुलीबद्दल मी आतापर्यंत बोलत होतो ती आता २०१२ मध्ये काय करीत आहे? कुठे आहे? आहे की नाही? असे अनेक प्रश्न तुमच्या मनात येत असतीलच तर घाबरू नका. ती आहे आणि आता तिच्या लग्नाला २८ वर्षे पूर्ण झालीत. तिचे स्वतःचे घर तिने हल्लीच घेतले. तिला दोन मुलं आहेत. लहान मुलगा अभियांत्रिकीचे शिक्षण घेतोय, तर मोठा मुलगा वाणिज्य शाखेत शिकतोय. तुम्ही विचार करत असाल, हो सर्व ठीक आहे, पण यात विशेष असं काय आहे? तर विशेष हे आहे की त्या मुलीने स्वतःच्या हिमतीवर, मेहनतीवर, कल्पनाशक्ती व इच्छाशक्तीच्या जोरावर हे सर्व साध्य केलंय. तिने स्वतःचे घर बांधले, मुलांना उच्चशिक्षण मिळवून देत आहे व समाजातील अशी मुले जी शाळेत येतात, पण त्यांच्याकडे पुस्तके नाहीत, त्यांना कपडे नाहीत अशांना त्या गोष्टी पुरविण्याचा तिचा नेहमी प्रयत्न असतो. ती मुलगी आता एका विद्यालयात शिक्षिका म्हणून काम करते.

पण मधली २०-२२ वर्षे कशी गेली यावर आता थोडी नजर टाकूया. १९९८ मध्ये त्या मुलीचे लग्न एका छोट्याशा

खेड्यातील युवकाशी झाले. नंतर जवळपास १ वर्ष त्या गावात राहिल्यानंतर, तिच्या वडिलांना असे वाटले की, आपली मुलगी शिकलेली आहे. जर, ती शहरात राहिल तर त्या शिक्षणाचा काहीतरी उपयोग होईल या उद्देशाने त्यांनी त्यांच्या मुलीला व जावयाला अकोला येथे आणले. जावई मजुरी करायचा तर मुलगी घरच्या घरी काहीतरी काम करीत असे. काही दिवसांनी ती मुलगी एका बालवाडीवर शिकवू लागली. मग त्याच संस्थेवर पहिली, दुसरी, तिसरी अशा वर्गांवर तिने सतत ९ वर्षे अतिशय कमी मोबदला घेऊन काम केले. अतिशय जास्त त्रास, भाड्याचे घर, दोन मुलं. घरची सर्व कामे करून तिने या सर्व गोष्टी, म्हणजे तिची काम करण्याची जिद्द कायम ठेवली.

शेवटी एक दिवस उजाडला. वर्ष २००८. ती मुलगी त्याच संस्थेवर कायमस्वरूपी शिक्षिका म्हणून नेमण्यात आली. तेव्हापासून थोडा त्रास कमी झाला, तरी अजूनही ती थांबायचं नाव घेत नाहीये.

तर मित्रांनो, हे सर्व साध्य झालं ते फक्त त्या मुलीने केलेली एक कल्पना व त्याला मिळालेली इच्छाशक्तीची जोड या दोन गोष्टींमुळे. त्या मुलीचे आयुष्यच पार बदलवून टाकले.

‘होती कल्पना एका मुलीची

जोड त्याला इच्छाशक्तीची

झटत होती, झटत आहे आणि झटत राहील

एकच असा आता न थांबण्याची, आता न थांबण्याची ॥’

प्रशांत वैद्य

बी.कॉम. भाग ३

कल्पनाशक्तीची भरायी

या पृथ्वीवर परमेश्वराने कल्पनाशक्ती फक्त मानवालाच प्रदान केली आहे. सर्व सजीव प्राण्यांमध्ये कल्पनाशक्तीचा पूर्ण अभाव असतो.

कल्पनाशक्ती म्हणजे काय याचा विचार केला, तर आपणास असे आढळून येईल की, आपल्या मनामध्ये जे काही बरेवाईट विचार येतात या विचारांचा उगम आपल्या मेंदूतून होतो. मागच्या जन्मीच्या पापपुण्यानुसार आपणाला जन्म मिळतो, असे भगवान श्रीकृष्ण भगवद्गीतेत सांगतात. कल्पनाशक्तीच्या जोरावर कवी सुंदर काव्य आणि कविता लिहितात. लेखक अति उत्तम कादंबऱ्या आणि ग्रंथ लिहितात.

पौराणिक, ऐतिहासिक कथानक सर्वसामान्य लोकांना माहित असते. पण, तेच कथानक कादंबरीत सुंदर रीतीने फुलविणे फार कठीण असते. त्या काळातील भाषा, रीतीरिवाज आणि संस्कृतीचे भान लेखकाला सतत ठेवावे लागते. आणि हे कार्य लेखक आपल्या कल्पनाशक्तीच्या जोरावर करतात. लेखक, कवी, शास्त्रज्ञ यांची कल्पनाशक्ती अतिशय तीव्र असते. प्रत्येक विषयातील तज्ज्ञ व संशोधक आपल्या कुशाग्र बुद्धिमत्तेचा उपयोग करून निरनिराळे शोध लावतात. याठिकाणी कल्पनाशक्तीची त्यांना मोठी मदत मिळते.

ग. दि. माडगुळकरांची कल्पनाशक्ती जबरदस्त होती. चित्रपटातील त्यांची मधुर गाणी ऐकून रसिकांचे कान तृप्त होतात. त्यांच्या गीत रामायणाने संपूर्ण महाराष्ट्राला मोहिनी घातली. समर्पक शब्दरचना ही फार मोठी कल्पनाशक्ती त्यांना अवगत होती. श्री. शिवाजी सावंत यांची मृत्युंजय, तसेच रणजित देसाई यांची श्रीमान योगी आणि विश्वास पाटील यांची पानिपत या कादंबऱ्या वाचताना वाचक देहभान विसरतात. पौराणिक, ऐतिहासिक संदर्भ कितीही गोळा केले, तरी कादंबरी लिहिताना लेखकाची कल्पनाशक्तीच पणास लागते.

सुप्रसिद्ध दिग्दर्शक व्ही. शांताराम यांनी नवरंग या चित्रपटात

कल्पनाशक्तीस इतक्या सुंदर रीतीने फुलविले आहे की, पुन्हा पुन्हा तो चित्रपट बघावासा वाटतो. चित्रपटातील नट आणि नट्यांनाही अभिनय करताना कल्पनाशक्तीची फार मदत होते. महाराष्ट्राची लाडकी वहिनी सुलोचना हिने खूप परिश्रम घेऊन कल्पनाशक्तीच्या जोरावर सुंदर अभिनय करून प्रेक्षकांची मने जिंकली. बहिणाबाई चौधरी या फार मोठ्या कवयित्री होत्या. त्यांना परमेश्वराने कल्पनाशक्तीचे वरदान दिले होते, असे म्हटले तरी चालेल. शिक्षणाचा गंधही नसताना त्यांनी केलेली काव्यरचना पाहून आपण आश्चर्याने थक्क होतो.

शिक्षणाने कल्पनाशक्तीचा विकास होतो, हे जरी खरे असले, तरी जन्मजात तीव्र कल्पनाशक्ती असते. व्यक्ती फार मोठे यश मिळवितात. कल्पनाशक्तीचा वापर करून संशोधक निरनिराळे शोध लावून जगावर उपकार करतात. लेखक अतिशय सुंदर ग्रंथ आणि कादंबऱ्या लिहून आपणाला पौराणिक, ऐतिहासिक काळात घेऊन जातात. कविराज आपणाला भावपूर्ण कविता ऐकून प्रमुदित करतात. जनजागृती करताना साने गुरुजींची 'बलसागर भारत होवो, विश्वात शोभुनि राहो' ही कविता जनसागराचा जोश आणि आवेश आणि देशभक्तीची लाट निर्माण करते.

'ऐ मेरे वतन के लोगो' हे गीत ऐकून पंडित नेहरूंच्या डोळ्यात पाणी आले होते, हे सर्वांना माहीतच आहे. ग. दि. माडगुळकरांचे 'जिंकू अथवा मरू' हे समरगीत ऐकले की, तरुणांचेच काय, पण वृद्धांचेही बाहू स्फुरण पावतात.

काही दुष्ट आणि दुर्जन व्यक्ती कल्पनाशक्तीचा वाईट उपयोग करून समाजाला आणि पर्यायाने देशालाही घातक ठरतात. कल्पनाशक्तीचा चांगला उपयोग, वापर करून आपल्या मातृभूमीची सेवा करून तिला भावभक्तीचा आणि सुखसमृद्धीचा हार घालून आपल्या देशाला वैभवाच्या शिखरावर नेणे हे प्रत्येक सुजाण नागरिकाचे कर्तव्य आहे.

खरंच जीवन सुंदर आहे का?

कु. जयश्री राधाकिसन घावट

बी. ए. भाग १

जीवन म्हणजे तरी काय? जन्म आणि मृत्यू यांच्या चिमटीत सापडलेले जीवन घेऊन मनुष्य जन्माला येतो. हे जगणे नदीला जसा ऐल-तट, पैल-तट किंवा चढ-उतार असतो ना त्याचप्रमाणे जन्म आणि मृत्यू या टोकांशी बांधलेले असते.

वास्तविक माणसांच्या जगात हरघडी दुःखाचा अनुभव येत असतो. माणसाच्या वाट्याला जेवढी दुःखे आली आहेत तेवढी त्याला भोगावीच लागतात. दिव्याला पहाट होईपर्यंत सर्व तऱ्हेने जसे जळावे लागते, त्याचप्रमाणे जीवनाचा अंत होईपर्यंत माणसाला सर्व तऱ्हेने जगावेच लागते. रोजचे धावपळीचे जीवन, विवंचना, काळजी, चिंता यामुळे निर्माण झालेला वाढता तणाव आणि जोडीला भय, भूक, दारिद्र्य, उपासमार, मानहानी अशा अनेकानेक समस्या वा दुःखोपभोग! म्हणून मनात प्रश्न उभा राहतो, 'खरंच जीवन सुंदर आहे का?' आणि मग लक्षात येते की, नाण्याला दुसरीही बाजू आहे.

इंग्रजीमध्ये अतिशय सुंदर म्हण आहे की, As you think, so you become (म्हणजे जसा विचार करता तसेच बनता) सूर्याची किरणे दवबिंदूवर पडली की, दवबिंदू उडून जातो. त्याचप्रमाणे जीवनात शहाण्याची संगत केल्याने वाईट विचार पळून जातात. जन्म आणि मृत्यूच्या क्रांतीतील हा प्रवास सुखद व सुंदर करण्याचे अनेक मार्ग आहेत. विधात्याने ही सुंदर सृष्टी निर्माण करित असताना जगात अनेक चमत्कारिक गोष्टी निर्माण केल्या आहेत. जग निर्माण होऊन इतकी वर्षे उलटली, परंतु अजूनही सूर्योदय-सूर्यास्त यांचे पिवळेधमक सोने काल-परवासारखे टिकून आहे. हिरवीगार हिरवळ अजूनही जीर्ण झाली नाही. चंद्र-सूर्य आजही नेमकेपणाने उगवतात. पक्षांचा मंजुळ कलकलाट, एखाद्या निर्झराचे खळाळणे, वाऱ्याचे संगीत चिरतरुण, नित्यनूतन वाटते. मोठमोठ्या झाडांची पाने सळसळतात तेव्हा जणू आपल्या अंतःकरणातील गूढ गुपितच सांगत असावीत,

असे वाटते.

कलावंताच्या हातातील कलेची देणगी अशीच सुंदर असते. एखादा मनुष्य तासन्तास कसून सुंदर चित्र काढेल. रांगोळी घालेल. या रांगोळीच्या विविध रंगांतून त्याला काहीतरी सांगायचे असते. जगण्याचा त्याला सापडलेला अर्थच तो अभिव्यक्त करित असतो. स्मरणाप्रमाणे विस्मरण हाही माणसाला मिळालेला वरच आहे. नाहीतर माणूस दुःख विसरू शकला नसता व जगण्याचा आस्वाद घेण्यापासून वंचित झाला असता.

कालिदासांचे 'शाकुंतल' डोक्यावर घेऊन जर्मन कवी गटे नाचतो. एखादा शिल्पकार आपले सारे आयुष्य खर्च करून कैलास लेणी, अजिंठा वेरुळची दिव्य शिल्पे निर्माण झाल्यावर आनंदाने देहभान विसरून नाचतो. ताजमहाल सारखी भव्यदिव्य व सुंदर वास्तू निर्माण होते, तसेच एखाद्या निरागस बालकाचे हास्य, पृथ्वीवरचा प्रतिस्वर्ग भासणारा काश्मीरचा निसर्ग, तिथली दरी-खोरी व गगनचुंबी सफेत्याचे वृक्ष, वेडीवाकडी वळणे घेत धावणाऱ्या नद्या, उंच-उंच कडेकपारी हे सारे न्याहाळून पाहताना आपल्याला एक अनोखे सौंदर्य प्रतीत होत असते.

चांगला मित्र, चांगला ग्रंथ, चांगला चित्रपट व नायक आपल्या जगण्याला एक नवा सुंदर अर्थ प्रदान करण्याचे काय करित असतो. काळजाच्या कण्ठ्यात जपून ठेवलेल्या काही सुखद स्मृतींचे सौंदर्य अवर्णनीयच असते. मौल्यवान अत्तर जसे प्रसंगापुरते वापरले जाते, तशा आपल्या चांगल्या आठवणीही जपून ठेवून एकांतात जरूरीपुरत्या आठवल्याने मनाला जो आनंद मिळतो तो शब्दांत सांगता येत नाही. 'या जन्मावर, या जगण्यावर शतदा प्रेम करावे' असे जे मंगेश पाडगावकरांनी म्हटले आहे, ते खरंच सर्वार्थाने सार्थ वाटते. कारण या जगात जरी भ्रष्टाचार, अत्याचार, दहशत, भय, भूक, दारिद्र्य, कुरूपता हे सारे ठासून भरलेले असले, तरीही हे जीवन खरंच सुंदर आहे.

कु. सुचिता कैलास वगारे

बी. कॉम. भाग ३

एकदा माणसाच्या सर्व भावना एक खेळ खेळतात. त्या खेळाचं नाव असते लपंडाव. तेव्हा ते सर्व उतरतात आणि राज्य येते दुःखावर. दुःख आपले राज्य घायला जातो. तेव्हा राग लपतो काट्याच्या झाडामागे, लोभ लपतो घरामागे, काम लपतो दगडामागे, मोह लपतो भिंतीमागे, मत्सर लपतो एका झाडावर आणि प्रेम लपते गुलाबाच्या झाडामागे.

जेव्हा दुःख आपले राज्य देऊन येतो तेव्हा तो सर्वांना शोधून काढतो परंतु, तो प्रेमाला शोधू शकत नाही. खूप वेळ झाल्यावरही त्याला प्रेम कुठे लपले याचा सुगावा लागत नाही. यावर मत्सर त्याला सांगतो की, अरे तो प्रेम तर त्या गुलाबाच्या झाडामागे लपलेला आहे. यावर दुःखाला संताप येतो आणि तो लगेच जाऊन प्रेमाला शोधतो. प्रेमाला या गोष्टीची कल्पनाच नसते की, दुःख आपल्या मागे आहे. याच संधीचा फायदा दुःख घेते आणि प्रेमाला फराफरा ओढते. त्यामुळे त्या गुलाबाचे काटे प्रेमाच्या डोळ्यात रुततात आणि प्रेम आंधळे होते.

हा सर्व प्रकार देव दुरूनच पाहत असतात. परंतु, दुःखाने केलेल्या या कृत्याची शिक्षा देतात आणि म्हणतात की, तुझ्यामुळेच आज प्रेम हे आंधळे झाले आहे आणि हे आंधळेच राहिल. त्यामुळे मी तुला अशी शिक्षा सुनावतो की, तू आजपासून या प्रेमाची काठी बन. कारण, तुझ्यामुळे प्रेमाला अंधत्व आले आहे. म्हणून तू याची काठी बन आणि जिथे-जिथे हे प्रेम जाईल तिथं-तिथं तू जा. आणि देवांनी दिलेली ही शिक्षा दुःख मान्य करतो. आणि त्यापासून ज्याठिकाणी प्रेम असतं त्या ठिकाणी दुःख हे असतंच.

प्रेम

चारोळ्या

पूर्ण विचार केल्यावर
वाटलं आता नाही जगायचं
पण आली एकदा जन्माला
समाजात नाव कमवायचं

धन ऐश्वर्य संपत्ती
दुपारची सावली आहे
नसे भरवसा जीवनाचा
सकाळ उद्याची कुणी
पाहिली आहे

दिवस येत असता
दिवस जात असतात
जीवन खरंच सुंदर आहे
हे ते सांगत असतात

यशाइतकं जगात
काहीच सुंदर नसतं
म्हणून प्रत्येकाला यश
सहजासहजी मिळत नसतं

स्वप्न आणि वास्तव
यात खूप अंतर असतं
प्रयत्नांच्या पावलांनी ते
आपण गाठायचं असतं

स्वप्नपूर्ती

कु. स्वाती प्रकाश रहाटे

एक दिवस राजेहो मनात कल्पना आली
काय सांगू तुम्हाले मी पंतप्रधान झाली

काय करावे सुचेना मनात होता घोळ
इंग्रजी भाषेचा म्या केला बट्ट्याबोळ

एकदाच देशाचा कारभार हाती आला
म्या तं राजेहो देशाचा कायापालट केला

शोधून काढले म्या भ्रष्ट-भ्रष्ट व्यक्ती
भ्रष्टाचार न करण्याची केली सक्ती

त्यासाठी म्या युक्ता काढल्या मस्त
भलेभले पडले त्याच्या पुढे सुस्त

शेतकऱ्याले म्या दिले झिरो बॅलन्सवर अकाऊंट खोलून
काय करतील व्यापारी आता संत्रे खात आहेत सोलून

शेतकऱ्याच्या मालाले म्या दिला भाव
ते तं राजेहो नुसतं मायच जपतात नाव

शिक्षण तर म्या केलं फारच स्वस्त
देशातले सगळे पोरं आता शिकतात मस्त

दिल्ली ते गल्ली सुशिक्षित झाले सर्व
या गोष्टीचा मले मोठा गर्व

आतंवाद, घुसखोरीचा म्या केला नायनाट
देशातल्या दांडग्या पोराना केले त्याच्या आड

देशातला असा कोणताच प्रश्न नाय
जो म्या सोडवला नाय

या एकाच गोष्टीसाठी मले शाबासकी देते माई माय
देश कसा गुण्यागोविंदाने व सुखा-समाधानाने नांदायला लागला

हे वैभव पाहून माया डोळ्यातून आसू पडायला लागले
अशी असेल परिस्थिती तर भारत का होणार नाही
२०२० मध्ये महासत्ता
त्यासाठी गरज आहे अशा पंतप्राधानाची आत्ता

जरी असली कल्पना तरी त्यात भरपूर तथ्य
आज असली कल्पना तरी उद्याचे आहे सत्य

कालचा विचार हा आजची कल्पना
आजची कल्पना ही उद्याची प्रेरणा

प्रेरणेतून होईल इच्छापूर्ती, कारण सकारात्मक दृष्टिकोन,
प्रेरणात्मक विचार हेच आहे खरे जीवनाचे सार

तेवढ्यात माया गालात फटकन् बसली
कोण-कोण करते तं माय माई हसली

कल्पनेत गुंग होण्यापेक्षा काहीतरी कर
नाई काई तर गुंडभर पाणी तरी भर

कल्पना असली तरी लय भारी होती
इतर कल्पनेपेक्षा लय न्यारी होती

मनामध्ये, विचारांमध्ये एकच ध्यास ध्यायचा
कल्पनेतील या इच्छेला पूर्णत्वास न्यायचा

विद्यार्थी जीवनाची कल्पना

कु. कविता रमेशराव आकोटकर

बी.कॉम. भाग ३

हा जीवनाचा तो अनमोल काळ आहे जेव्हा सुखद मनोवेग उत्साह व इच्छा-आकांक्षाने भरलेले मानवी व्यक्तित्व हे काहीना काही प्राप्त करण्यासाठी उत्सुक असते. या जीवनात नव्यानव्या कल्पना मनात अंकुरतात. उमेदीची नवी पालवी त्याला फुटू लागते आणि नव्या उपलब्धींच्या कळ्या पुष्पित होऊन फुलू लागतात. स्वप्नांमध्ये डुंबलेल्या, परंतु शक्ती व अनंत संभावनेने भरलेल्या या जीवनावर फक्त पालकांचेच नाही, तर संपूर्ण कुटुंब व समाजाचे लक्ष केंद्रित असते. काही शिकण्याचा, जाणून घेण्याचा आणि काहीतरी विशेष बनण्याचा सार्थक प्रयत्न याच काळात होत असतो.

प्रत्येक विद्यार्थ्याने हे अनुभवायला हवे की, तो एका काळातून जात आहे. जो त्याच्या भाग्य व भविष्याच्या निर्मितीमध्ये निर्णायक भूमिका वठविणार आहे. याच दिवसात सद्‌विचार, सद्‌भावना व सत्प्रवृत्तींचा अभ्यास होत राहिल्यास त्याचा प्रभाव आयुष्यभर टिकून राहतो आणि सुखशांतीच्या संभावना साकार होत जातात.

याच काळात मित्रांचे आकर्षण आपल्या सर्वोच्च स्तरावर असते. चांगले मित्र लाभल्यास स्वतःची प्रगती व आनंदामध्ये वाढ होण्यास मदत मिळते. म्हणून प्रत्येकच समजूतदार विद्यार्थ्याचे हे कर्तव्य आहे की, त्याने कुणासोबत मैत्री करण्याची हजार वेळा विचार करावा आणि चारित्र्यवान मित्र, चांगली पुस्तके आणि सर्वशक्तिमान परमेश्वराची सोबत करावी. सद्‌विचारांची एक वही बनवावी आणि जेव्हा कधी एखादी चांगली गोष्ट वाचण्यात किंवा ऐकण्यात येईल तेव्हा त्या वहीमध्ये लिहून काढावे. वारंवार त्याला वाचावे, आदर्श व्यक्तींचे व महापुरुषांचे ध्यान व त्यांच्या चारित्र्यावर चिंतन-मनन करावे.

आरोग्यप्राप्ती व त्याचे संरक्षण करण्याची हीच सर्वोत्तम वेळ आहे. आरोग्याचे व प्राकृतिक नियमांचे आहार-विहार व

झोपण्या-उठण्याच्या नियमांचे व्यवस्थितपणे पालन केल्यास आयुष्यभर सोबत करणारे आरोग्य आम्हाला प्राप्त होईल.

अनभ्यासी व अकुशल विद्यार्थीच बहुधा अनुशासनहीन असतात. लिहिण्या-वाचण्यात त्यांचे मन लागत नाही. उत्तम विद्यार्थ्याची लक्षणे त्याच्यात नसल्यामुळे शिक्षकांविषयी त्याच्यात श्रद्धा नसते. उत्तम श्रेणीचे, एखाद्या कामाचे श्रेय घेण्याचे किंवा स्तुतीचे ते पात्र नसतात. भावी जीवनाच्या दायित्वाची त्यांना माहिती नसते. त्याच्या जीवनाचे एखादे विशेष लक्ष्यसुद्धा नसते. अशा प्रकारच्या मानसिक शून्यतेमुळे उत्पन्न न्यूनगंड लपविण्यासाठी असे विद्यार्थी अनुशासनहीनतेला स्वतःची प्रतिष्ठा समजू लागतात. ज्या विद्यार्थ्यांमध्ये अभ्यासू वृत्ती असते ते अभ्यासाशिवाय कोणत्याही बेकारच्या कुरापतीमध्ये पडत नाही.

स्वावलंबन, दुसऱ्यांना मदत करणे, धनाचा सदुपयोग, वेळेचे सुनियोजन आणि त्याचा सदुपयोग, मानसिक संतुलन, सत्साहित्याचा स्वाध्याय, कठोर परिश्रम, दृढ संकल्प, स्वच्छता, सुव्यवस्थितपणा, उत्तम संगत, विधेयात्मक विचार, स्वस्थ जीवन, शालीनता, सभ्यता, सज्जनता, हसतमुख राहणे, शिष्टता व नम्र व्यवहार हे तारुण्याला अलंकृत करणारे सद्‌गुण आहेत. अर्थप्राप्तीचा प्रयत्न नवयुवकांनी केल्यास त्यांच्यात अशा गुणांचा विकास होत जाईल की, ज्याद्वारे त्यांचे भविष्य स्वर्णीम उज्ज्वल व प्रतिष्ठित बनत जाईल.

*"Imagination is nothing
but the activated mind."*

वाचन संस्कृती आणि आजचा तरुण

कु. श्वेता हेमंत शांडिल्य

बी. कॉम. भाग २

‘वाचाल तर वाचाल’ हे वाक्य आजच्या तरुणाला किंवा तरुण पिढीला लागू पडत नाही. कारण, आजचा तरुण हा वाचन संस्कृतीकडे दुर्लक्ष करित आहे. आपल्या देशाने २१ व्या शतकात पदार्पण केले खरे, पण फक्त नावाने! या नव्या प्रगतिशील पिढीतील तरुण खूपच चाणाक्ष आहेत, परंतु त्यांचे आपल्या संस्कृतीकडे दुर्लक्ष होत आहे.

आपल्या देशात आतापर्यंत खूप महान कवी, संत, शास्त्रज्ञ, साहित्यिक इ. थोर व्यक्ती होऊन गेल्या. त्यांनी मोठ्या प्रमाणात पुढील पिढ्यांसाठी मौलिक विचारधन ग्रंथरूपाने निर्माण करून ठेवले आहे. अशा ग्रंथांचे तरुण पिढीने वाचन करण्याची गरज आहे. परंतु, आजच्या तरुणाने वाचनाकडे पाठ फिरवली आहे. आज अभ्यासिकेत, वाचनालयात वाचक कमीच असतात. पण, याउलट हॉटेल्स, ढाबा, थिएटर्समध्ये तरुणांची संख्या जास्त आढळते.

‘वाचाल तर वाचाल’ या वाक्याचा अर्थ किती महान आहे. यात स्पष्ट सांगितले आहे की, जर आज तुम्ही वाचन कराल, तर उद्या तुम्हाला जगता येईल. म्हणजेच आज वाचन नाही केले तर मरणार असे नाही तर, वाचन न केल्यामुळे आपण अशिक्षित राहू. यामुळे आपणास काम मिळणार नाही. यामुळे आपल्या नशिबी दारिद्र्य येऊ शकते, असा अर्थ आहे. पण, आजच्या तरुणांसाठी ‘वाचाल तर वाचाल’, तसेच ‘मद्यपान कराल तर वाचाल’ किंवा ‘वाचाल तर मराल’ हे वाक्य श्रेष्ठ ठरतील.

आजच्या पिढीतील तरुण हा अत्यंत आळशी, कामचुकार बनला आहे. याचा परिणाम देशात सर्व स्तरांवर दिसून येतो. आपल्या देशाची लोकसंख्या जगात सर्वाधिक आहे. पण,

एवढ्या मोठ्या लोकसंख्येच्या देशात आपण ऑलिम्पिकसारख्या स्पर्धांमध्ये एक सुवर्णपदक पटकावण्यासाठी तरसतो, ही अत्यंत लाजिरवाणी बाब आहे. आज आपला भारत देश लोकसंख्येत आघाडीवर आहे. एड्सबाबत सांगायचे झाल्यास, जगात तिसऱ्या क्रमांकावर आहे. पण, हे आजच्या तरुणांना समजतच नाही. समजणार कसे हो! तो वाचतच नाही. आजच्या तर तरुणांना एक सांगावेसे वाटते

‘गच्छन् विविलिकोयाति योजनाना शतावरी ।

अगच्छन् नैनयेनोऽपि पदनेकं ग गच्छती ॥’

कासवाने जरी प्रयत्न केला, तर तो मैलावर अंतर पार करतो. पण, सशाने जर प्रयत्न केला नाही, तर तो तसूभर सुद्धा पुढे सरकणार नाही. थोडक्यात सांगायचे झाल्यास “Try, try but don't cry” प्रयत्न करा! प्रयत्न करा, यश मिळेल पण, प्रयत्न करत राहा. यश नेहमी येईल असे नाही. पण, येणार नाही, असेही नाही म्हणूनच आणखी एक म्हणतो

‘अमन्त्रक्षरं नास्ति । नास्ति मूलमनौषधम् ।

अयोग्यः पुरुषे नास्ति । योजकस्तत्रः दुर्लभः ॥’

असा कुठलाही मंत्र नाही की, जो अक्षरांपासून बनत नाही. असे कुठलेही औषध नाही जे झाडांच्या मुळांपासून बनत नाही. या जगात कुठलाही मनुष्य अयोग्य नाही, परंतु त्याची पारख झाली पाहिजे. या बदलत्या, गतिमान जगात खूप सोयीसुविधांमुळे वाचनाकडे दुर्लक्ष होत आहे. हे सत्य नाकारता येत नाही. आज मुले जास्तीत जास्त वेळ टीव्हीसमोर बसलेली असतात. त्यामुळे वाचनाकडे कल कमी झाला आहे. थोडक्यात म्हणजे ते वाचन करतात तेही परीक्षा आली की तेवढ्यापुरते वाचतात. मग परत पहिले पाढे पंचावन्न! ते पाठ्यपुस्तकच नीट वाचत नाहीत, तर

अवांतर वाचनाचा विचार कुठून करणार...

‘उद्यमं साहसं धैर्यं बुद्धिः शक्तिः पराक्रमः ।
बडेते तत्र वर्तन्ते तत्र देवः सहायकृत ॥’

उद्यम, साहस, धैर्य, बुद्धी, शक्ती व पराक्रम या गोष्टी कष्ट करणाऱ्यांना मिळतात. ज्याला कष्ट करून अपयश मिळते त्याच्या मदतीला देव धावून येतात. म्हणजेच दुसऱ्या प्रयत्नांत तो यशस्वी होतो.

‘न कश्चपि जानति, किं कस्य श्वो भविष्यती ।
अतःश्च करणीयानी कार्यादध्वं बुद्धिमान् ।’

जो बसतो त्याचे भविष्य बसते, जो झोपतो त्याचे नशीब झोपते. जो थांबतो याचे नशीब थांबते. जो चालतो त्याचे नशीब चालत राहते. म्हणजे त्याचे भविष्य उज्ज्वल आहे.

"Knowledge is treasure and practice in key"

विद्या ही तिजोरी, तर प्रयत्न ही चाबी आहे. माणसाने नेहमी प्रयत्न करावे, कारण "Practice makes a man perfect." ‘देरे हरी पलंगावरी’ ही प्रवृत्ती आता तरुणांनी सोडली पाहिजे. आपल्या जीवनात काहीतरी मोठे बनण्याची इच्छा ठेवावी. म्हणतात ना! ‘इच्छा असेल तर मार्ग दिसेल.’ म्हणजे "Where there is will there is way"

श्रीकृष्णाने अर्जुनाला गीतेत जे काही सांगितले तेच मला शेवटी सांगावेसे वाटते की, ऊठ मर्दा ऊठ. आता काहीतरी कर, बसण्याचा काळ गेला काहीतरी कर, काहीतरी कर, काहीतरी कर.

*"Life without imagination
is like a bird's without wings."*

पाऊस

आली सर पावसाची
घेऊनी आनंद
दरवळे चोहीकडे
ओल्या मातीचा सुगंध
लागला मोर लांडोरांना
नाचण्याचा छंद
आणि इवले पाडस झाले
खेळण्यात धुंद
आली सर पावसाची
दाणे अंकुरले सारे
साऱ्या वातावरणातले
आता खुलले निखारे
आली सर पावसाची
विंब भिजले मन अन् रान
शेंब शेंब बरसती
व्हाऊन निघे पानंपान
पुन्हा ओले झाले मन
अंकुरल्या मनी आशा
पुन्हा दिसाया लागल्या
क्षितिजाच्या दिशा
पुन्हा दिसाया लागल्या
क्षितिजाच्या दिशा

प्रफुल्ल रमेश दसनपुरे

बी. ए. भाग २

देव माझा

प्रफुल्ल रमेश दसनपुरे

बी. ए. भाग २

न डोक्यावर मुकुट
न अंगावर आभूषण
न पूर्ण करी नवस
तरी त्याला देवपण

उच्च विचार ज्याचे
राहणी मात्र साधी
असा पँटीतला देव माझा
पाहिला का हो कधी

अलंकार याचे मोठे सुंदर
आभूषणांची याला गोडी
पाटी पुस्तक लेखणी अन्
कधीकाळी एक छडी

एवढं गोजिरवाणं रूपडं
दिसलं का हो कधी
अन् पँटीतला देव माझा
पाहिला का हो कधी

फुलं त्याला चालत नाही
दिवाही समोर तेवत नाही
उपास तो सांगत नाही
सवळ्याची तर गरजच नाही

नको हे असले कर्मकांड
ते नव्हे दगडी थोतांड
असा वास्तवातला देव माझा
पाहिला का हो कधी

अन् पँटीतला विठोबा माझा
सांगा दिसला का हो कधी

साधा माझा देव जरी
नियम त्याचे खूप भारी

नियम त्याचे पाळता नित्य
मिळे आयुष्यभयाची शिंदोरी

कोणी म्हणती त्यास कुंभार
कोणी म्हणती शिक्षक

जीवन पटलावर वाचवणारा
हा असतो खरा रक्षक

असा आयुष्य सावरणारा देव
जाणवला का भोवती

अन् पँटीतला देव माझा
दिसला का हो कधी

थोर पुरुषांच्या कल्पनेतील भारत

प्रा. डॉ. शिवाजी नागरे

मराठी विभाग प्रमुख

कल्पनाशक्ती ही मनाच्या अनेक शक्तींपैकी एक शक्ती आहे. ती फक्त माणसालाच प्राप्त झालेली असते. प्राणी, पशु, पक्षी यांनी एखादी कल्पना केली आणि ती अमलात आणण्यासाठी प्रयत्नांची पराकाष्ठा केली, असे आपणास दिसत नाही. माणसाचं मन सतत वेगवेगळ्या कल्पनाविलासात गुंतलेलं असतं. त्यात काही चांगल्या, वाईट, योग्य, अयोग्य, वास्तव, अवास्तव अशा सगळ्याच प्रकारच्या कल्पना असू शकतात. कल्पनाशक्ती ही अशी गोष्ट आहे. तिला काही धरबंद नसतो. या जगात अस्तित्वात असलेल्या गोष्टींच्या पलीकडे जाऊनही मन कधी-कधी कल्पना करू शकते.

जे लोक सतत चांगल्या गोष्टींच्या कल्पना करतात व त्या पूर्ण करण्याच्या दृष्टीने प्रयत्नशील राहतात, ते जीवनात यशाची एकेक पायरी चढत वरवर जातात. याउलट जे वाईट, अपवित्र कल्पनांच्या वादळात सापडतात, ते जीवनाच्या नौकेला अवनतीकडे घेऊन जात असतात.

कल्पना आणि संस्कार या परस्परपूरक बाबी आहेत. व्यक्तीच्या मनावर लहानपणापासून जसे संस्कार होतात, तशाप्रकारे त्याच्या मनाला विशिष्ट वळण लागत जाते. संस्काराच्या बाबतीत एक गोष्ट सांगावीशी वाटते. एका गरीब कुटुंबातील लहान मुलगा आपल्या म्हाताऱ्या आजीबरोबर राहत असतो. इतर मुलांबरोबर खेळताना आपल्याकडे त्यांच्यासारखे कपडे नाहीत, चांगले-चांगले खेळणे नाहीत याची त्याला कल्पना असते. पण, दुसरीकडे तो आपल्या परिस्थितीचीही जाण ठेवतो. म्हणून तो त्याबद्दल दुःखी होत नाही.

एक दिवस मुलांसोबत तो मेला बघायला जात असतो. त्याची आजी त्याला जवळ बोलावून ४ आणे देते व म्हणते “बेटा, याचं तुला वाटेल ते घे, काही खायचं असेल तर खा.” मेल्यामध्ये गेल्यावर सगळी मुले महाग-महाग खेळणी घेतात. लाडू, पेढे, रेवड्या इ. गोड-गोड पदार्थ घेऊन खातात. या मुलाला क्षणभर दुःख होते. पण, लगेच तो कल्पना करतो, ‘खेळणे काय चार दिवसांत मोडून जाणार, खाल्लेले पदार्थही थोड्या वेळात पोटातच जिरणार.’ त्यामुळे लगेच त्याच्या दुःखाचा निचरा होतो. फिरता फिरतो तो एका

लोहाराच्या दुकानाजवळ जातो. तेथे असलेल्या सांडशीवर त्याची नजर जाते. तो ती सांडशी चार आण्याला विकत घेतो. घरी आल्यावर त्याला म्हातारी आजी विचारते, ‘बाळा, तू मेल्यातून काय आणलंस?’ तेव्हा तो हातातील सांडशी पुढे धरून म्हणतो, “आजी रोज स्वयंपाक करताना तुझे हात पोळतात ना, त्यासाठी हे बघ मी ही सांडशी आणली आहे. आता तुझे हात पोळणार नाहीत.” त्या मुलांचे हे उद्गार ऐकून आजीला रडू कोसळले. त्या एवढ्याशा मुलाच्या कल्पनेची उंची पाहून तिला फार कौतुक वाटते. खरंच ही कल्पनेची उंची, संवेदनशीलता, एकमेकांच्या दुःखाची जाणीव आज आपल्यात उरली आहे का? हा प्रश्न प्रत्येकाने आपल्या मनाला विचारावा.

जगात असामान्य कल्पनाशक्तीच्या माणसांची अनेक उदाहरणे आहेत. त्यांच्या कल्पनेतून अनेक मोठमोठ्या, सुंदर व अगदी सामान्यांना कल्पनेच्या बाहेर वाटायला अशा गोष्टींची निर्मिती झाली आहे. उदाहरणार्थ, अहिंसेच्या मार्गाने देशाला स्वातंत्र्य मिळवून देणं, ही सामान्यांच्याच काय, पण असामान्य कल्पनाशक्ती लाभलेल्या माणसांच्या डोक्यालाही झिणझिण्या आणणारी कल्पना. पण, मोहनदास नावाच्या तरुणाला ती सुचली आणि काया (शरीर), वाचा (वाणी), मन याने कुणाचीही हिंसा न करणे म्हणजे अहिंसा तिला प्रत्यक्षात उतरविण्यासाठी त्याने शेवटच्या श्वासापर्यंत प्रयत्न केले. देशाला स्वातंत्र्य मिळवून दिले.

यशवंतराव चव्हाणांचे आपण हे जन्मशताब्दी वर्ष साजरे करित आहोत. त्यांनी महाराष्ट्राच्या समृद्धीची जी कल्पना केली तिला मूर्त रूपात आणण्यासाठी कसोशीने प्रयत्न ही केले. महाराष्ट्र राज्याची निर्मिती, महाराष्ट्र राज्य मराठी महामंडळाची स्थापना, विश्वकोष निर्मिती मंडळ, रोजगार हमी योजना इ. अनेक महत्वाचे निर्णय गंभीरपणाने घेतले. अटलबिहारी वाजपेयी यांनी नवी दिल्ली ते लाहोर बससेवा सुरू केली तेव्हा अनेकांना आश्चर्य वाटले. पण, त्यामागे वाजपेयी यांची कोणती कल्पना असावी? ते सांगणे सामान्य माणसाचा कल्पनाशक्तीच्या पलीकडचे आहे. आमचे राष्ट्र हे शांतता, सौहार्दता, बंधुभाव व भूतदया यावर विश्वास ठेवणारे राष्ट्र आहे. जगात भारताची जी प्रतिमा निर्माण झाली आहे ती म्हणजे, ‘भारत

हा एक शांतताप्रिय, सहनशील व सुसंस्कृत देश म्हणून' ही आत्मप्रशंसा नसून सगळ्या जगाला पटलेली वस्तुस्थिती आहे. अमेरिकेचा राष्ट्राध्यक्ष तेथील विद्यार्थ्यांना 'पूर्वेकडे पहा' असा जो सल्ला देतो तो काही उगीच नाही.

आमच्या कल्पनांच्या पंखांमध्ये आकाशात उंच उडण्याचे बळ असले, तरी घारीप्रमाणे शत्रूवर झडप घालून त्याला ठार करण्याची व सगळ्या जगावर दबदबा निर्माण करण्याची ईर्ष्या आमच्या मनात मुळीच नाही.

डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम यांनी सशक्त भारताची (इंडिया २०२०) जी कल्पना केली, तिला प्रत्यक्षात साकार करताना त्यांनी स्वतःला अनेक प्रलोभनांपासून जाणीवपूर्वक दूर ठेवले. सर्वसामान्य माणूस आपल्या सुखी जीवनाची (चांगल्या पगाराची नोकरी, मोठे घर, नोकर-चाकर, बायको, मुलबाळ) करतो तशी ऐहिक सुखाची कल्पना केली असती, तर आज आपण स्वतःला इतके सुरक्षित ठेवू शकलो असतो?

जगातील सगळी सुखे पायाशी लोळण घेत असताना अंगावरचा एक कोट, दहा बाय बाराची एक खोली, पुस्तकांचे कपाट आणि वाचनाचा एक टेबल एवढंच जीवनाचं भांडवल घेऊन भारताचा हा 'फकीर' देशाला शक्तिशाली बनविण्याचे कल्पनाचित्र रंगवतो. देशाच्या सशक्त, सर्वशक्तिमान, सुसंस्कृत (सुसंस्कारित) व अखंडत्वाची ज्या महापुरुषांनी कल्पना केली, ती जमिनीवर उतरविताना त्यांना अनेक गोष्टींचे बलिदान द्यावे लागले. सर्व प्रकारच्या वैयक्तिक सुखांचा त्याग करावा लागला, तो त्यांनी केला. छत्रपती शिवाजी महाराज, राजर्षी शाहू महाराज, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, सुभाषचंद्र बोस, जोतिबा फुले, सावित्रीबाई फुले, डॉ. हेडगेवार, गोळवलकर गुरुजी अशा एकना अनेक देशभक्तांनी समृद्ध, समर्थ व जातिधर्मनिरपेक्ष राष्ट्राचं स्वप्न पाहिलं, नव्हे त्यालाच आपलं जीवितकर्तव्य मानलं

या भारतात नित्य बंधुभाव वसु दे, दे वरची असा दे...

हे परमात्म्याला मागणं मागितलं.

आज आपली वेळ आहे. आपण सगळ्यांनी देशासाठी फार मोठा त्याग करावा, अशी मुळीच गरज नाही व तशी बिकट परिस्थितीही देशासमोर नाही. आज खाजगीकरण, उदारीकरण व जागतिकीकरण या 'खाऊजा'च्या काळात वैयक्तिक स्वार्थाने फार उचल खाल्ली आहे. भ्रष्टाचाराने सगळी क्षेत्र अक्षरशः ढवळून निघाली आहेत. जगाशी जोडता जोडता माणूस आपल्या माणसांपासून जाणिवेच्या पातळीवर फार फार दूर गेला आहे. श्रमाची प्रतिष्ठा लयाला जाऊन

'बळी तो कान पिळी'चे राज्य येऊ घातले आहे. व्यक्तिस्वातंत्र्याच्या खुळचट व अवाजवी कल्पनांनी आमची कुटुंब विस्कळीत होऊ लागलीत. आदर्श म्हणून ज्याचे विश्वासाने पाय धरावेत अशी माणसं सामाजिक जीवनातून हद्दपार झाली आहेत. या सांस्कृतिक उलथापालथीच्या काळात निराश न होता ज्याने त्याने प्रत्येकला सावरणे अगत्याचे आहे.

आपले दैनंदिन जीवन जगताना छोट्या-छोट्या सुंदर कल्पना कराव्या व त्या प्रत्यक्षात आणण्याकरिता जगाची पर्वा न करता प्रयत्न करीत राहावेत. दारातल्या झाडाला रोज पाणी घालावे, अनाथाश्रमात सहकुटुंब जाऊन एखादा सण साजरा करावा, थंडीने कुडकुडणाऱ्या रस्त्यावरच्या बेसहारा माणसाच्या अंगावर एखादा कपडा अंधरावा, मृत्यूशी झुंजणाऱ्या रुग्णाला आपले रक्त देऊन त्याचे प्राण वाचवावेत, आपले घर, घराचा परिसर स्वच्छ व सुंदर ठेवावा. गाडगेबाबा जर गाव झाडू शकतात, आपण का नाही? तुकडोजींनी गाव जागविला, तर आपण का नाही? गावातील बागा सजवाव्यात, गावात व्यायामशाळा उभ्या कराव्यात, तरुणांनी बलवान व्हावे, थोरांनी भक्तिगीत गावे, गाव मंगलमयी ठेवावे सगळ्यांच्या प्रयत्नांनी. ज्याने त्याने घामाचा पैसा कमवावा. सद्दुपयोगी खर्चही करावा. प्रत्येकाने जे मिळेल त्यात सुखी राहावे. स्वकष्टाने जे मिळविता येईल ते मिळवावे, गुण्यागोविंदाने सन्मार्गाने नांदावे सकल जनांनी. हीच सर्व संतांची व थोर पुरुषांची 'माझ्या देशा'बद्दलची कल्पना होती. आज माणूस मोठमोठ्या गोष्टी मिळविण्याच्या नादात जीवनातल्या लहान लहान कल्पनांतील आनंदाला पारखा होत चालला आहे. गोष्टींना विसरत चालला आहे. करिअर महत्वाचं असलं, तर काय कुटुंब दुय्यम आहे? पैसा हवा असला, तर आईवडील नकोत? आईच्या हातच्या पिठलं भाकरीची चव दहा जेवणाची थाळी देऊ शकते? तुम्ही भरून ठेवलेल्या पाण्याच्या भांड्यांत चिमण्यांना आंघोळ करताना पाहण्यात जो आनंद आहे तो खचितच कशात मिळेल...

मोठमोठ्या कल्पना करणं वाईट नसलं, तरी कल्पनांना परिश्रमाचे, प्रामाणिकतेचे पाठबळ नसेल तर जीवन निराशेने काळवंडून जाईल जगात जी मोठ मोठी कामी झाली आहे त्याची सुरुवात कुठेतरी लहानशा कल्पनेतूनच झाली आहे. संकल्प शुद्ध असेल तर कल्पना आपोआप सूचतात. गरज आहे ती मनाच्या शुद्ध व सात्विकतेची. चांगल्या कल्पना जीवन सुखी करतात तर वाईट कल्पना आपल्या बरोबर इतरांनाही पिडा देणाऱ्या ठरतात शेवटी निवड आपली.

“कल्पनाशक्ती : यशस्वी जीवनाचा मूलमंत्र”

डॉ. प्रशांत पिसोळकर
वाणिज्य विभाग प्रमुख

कल्पनाशक्ती ही मानवाला मिळालेली देणगी आहे. कल्पनाशक्तीच्या वापरावर व विकासावर व्यक्तीचा भौतिक व आध्यात्मिक विकास अवलंबून असतो. व्यक्तीला एखाद्या गोष्टीची इच्छा होऊ शकते, पण इच्छित गोष्टीचे प्रत्यक्ष रूप कसे असावे, ही गोष्ट कल्पनाच ठरवते. समोर प्रत्यक्ष वस्तू नसताना तिचा आकार, रचना, रंग इत्यादींची रचना करणारा विचार म्हणजे ‘कल्पनाशक्ती’ होय. उदा. आपल्या मनात आपल्या घराबाबत अनेक पैलू असतात. आपले घर कसे असावे, कोठे असावे, त्यामध्ये किती खोल्या असाव्यात, घरासमोर बगीचा कसा असावा, घराचा रंग कोणता असावा या सर्व बाबी व्यक्ती घर बांधण्याच्या आधीच करतो. हे करण्याची शक्ती म्हणजे कल्पनाशक्ती होय.

मानवाने अचाट कल्पना केल्यात. त्यातूनच प्रगतीची अनेक दालने आपणासाठी उघडली गेलीत. कविमानाने विमानाची कल्पना, चंद्रावर जाण्याची कल्पना केली. त्यातूनच विमानाचा शोध लागला, माणूस चंद्रावर जाऊन आला. सातासमुद्रापलीकडील आपल्या आवडत्या व्यक्तीला संदेश पाठवता आला पाहिजे, त्यासोबत हितगुज करता यावे याच कल्पनेतून ई-मेल व मोबाईलची निर्मिती झाली. पैसे देणारी मशीन निर्माण व्हावी याच कल्पनेतून ATM मशीनचा शोध लागला. आपणाला असेही म्हणता येईल की, ‘कल्पना ही शोधाची जननी आहे.’ संगणकाचे युग हा कल्पनाशक्तीचाच अविष्कार आहे.

कल्पनानिर्मितीचा मूलमंत्र:- व्यक्ती जितकी प्रगल्भ तितकी त्याची कल्पनाभरारी उंच असते. आपल्याजवळ असलेल्या ज्ञानाद्वारे सतत विचार, चिंतन व मनन करीत राहिल्यास नवनवीन कल्पना सुचत जातात. आपणास असे अनेकवेळा आढळते की, आपण जेव्हा त्या विषयाच्या विचारात असतो तेव्हा एखादा क्षण असा येतो की, पटकन लाईट लागतो अन् एखादी अफलातून व भन्नाट कल्पना सुचून जाते. यशस्वी व्यक्तीचे जेव्हा आपण जीवनचरित्र वाचतो तेव्हा त्यांच्या जीवनामध्ये सुद्धा अशाच घटनांचा उल्लेख असल्याचे आढळते. त्यांनी यश साध्य करताना आपल्याजवळ ज्या क्षमता आहेत, त्याचा विचार करून ठरवलेल्या ध्येयांच्या चिंतनाने नवनव्या कल्पना निर्माण केल्या व यश प्राप्त केले.

प्रत्येक व्यक्तीने, ज्याला यश प्राप्त करावयाचे आहे त्याने आपल्या कल्पनांना वाव दिला पाहिजे. यशस्वी होण्यासाठी

कल्पनाशक्तीचा विकास करणे अत्यंत गरजेचे आहे. चांगल्या कल्पना तेव्हा सुचतील जेव्हा तुम्ही खालील बाबींचा अवलंब आपल्या जीवनामध्ये कराल.

- १) नेहमी सकारात्मक दृष्टीने कल्पना करा.
- २) आपल्या कार्याचे नेहमी चिंतन-मनन करा. नेहमी चिंतनात राहिल्यास नवनवीन अफलातून कल्पना सुचत जातात.
- ३) कल्पकतेचा विस्तार करणे
- ४) चांगल्या कल्पनांचा उपयोग करणे
- ५) कल्पनांना योग्य मार्ग व ध्येयाची दिशा देणे
- ६) कोणत्याही गोष्टीकडे पाहताना नव्या, ताज्या दृष्टिकोनातून पाहणे
- ७) नावीन्याला सामोरे जा, त्याचा ध्यास घ्या, नावीन्याचे स्वागत करा.

८) कल्पनाशक्तीला जास्तीत जास्त ताण देत राहणे

९) कल्पनाशक्तीचे भांडार सदैव उघडे ठेवा.

कल्पना जितक्या भव्य, अफलातून, भन्नाट तितके जीवनामध्ये यशस्वी होण्याची शक्यता जास्त. तुम्ही किती मोठे होणार, कोणते कार्य करणार हे तुमच्या कल्पनेवर अवलंबून असते. म्हणून कल्पनेची भरारी उंच ठेवा, यश तुम्हाला येणारच.

न्यू आयडिया हेच भांडवल :- लोकांना मानवणाऱ्या नवनव्या कल्पना आपणाला प्रचंड पैसा मिळवून देऊ शकतात. अभिषेक बच्चन आपल्याला रोज नवनवीन, न्यू आयडिया (कल्पना सांगतो) ओल्ड आयडिया न्यू आयडिया यातील फरक आपण रोज अनुभवतो. एक कल्पना (आयडिया) माणसाचे जीवन बदलवून टाकते. आजच्या काळामध्ये जो इतरापेक्षा वेगळी व नवीन आयडिया घेऊन येतो तो सर्वाधिक पैसा मिळवून जातो. जवळ असलेल्या कल्पना हेच सर्वात मोठे भांडवल आहे. ते जितके समृद्ध असेल, तितकी ती व्यक्ती सर्वार्थाने जास्त श्रीमंत असते. आजच्या ई-कॉमर्सच्या युगामध्ये पैशापेक्षा कल्पकतेला जास्त महत्त्व आहे. म्हणून आपल्याजवळ जी कल्पनाशक्ती आहे तिचाच कल्पकतेने वापर करून प्रगती साधता येईल. तेव्हा कल्पना वाढविण्यावर सतत भर द्या. ज्याची कल्पनाशक्ती जास्त विकसित व समृद्ध तितके त्याचे यशाचे प्रमाण जास्त. आणि म्हणूनच असे म्हणता येईल, ‘कल्पनाशक्ती यशस्वी जीवनाचा मूलमंत्र.’

कल्पना कौटिलस्य

सपना इंगळे

बी. ए. भाग १

एकदा एकः विरूपः उग्रः नरः कुशसस्यान् शर्करापाकेन सिञ्चन केनचित् दृष्टः । तेन कौतुहलात् पृष्ठम् । तदा उत्तरमागतम् - पाकः सस्यानां मूले गच्छति चेत् पीपिलिकाः पाकलिप्तानि मूलानि खादेयुः । चेन कुशसस्यानि समूलं नष्टानि भविष्यन्ति । सः उग्रः एव अनन्तरं चाणक्यः, कौटिल्यः इति नाम्ना प्रथितः । तस्य मूलनाम विष्णुगुप्तः आसीत् । चाणक्यः कौटिल्यः तस्य गोत्रनाम कुलनाम च वर्तते इति आख्यायिका ।

द्विशताधिकद्विसहस्रमवर्षपूर्वं प्राचीनेषु भारतेषु किञ्चित्भूतपूर्वं बभूव । तदा भारतेषु लघुनि लघुनि असंख्यानि राज्याणि आसन् । मगधः तेषु बलाढ्यः । अवशिष्टाः राजानः तेषामङ्किताः एव आसन् । पाटलिपुत्रं नाम्नि नगर्या राजधान्यां नन्दानां शासनम् वर्तते स्म । येन तत् राज्यं स्थापितं सः नन्दः पश्चात् तस्य पराक्रमेण महानन्दः अभूत् । अनन्तरं नन्दानां सुराज्यं सुशासनं धनानन्दस्य समये नष्टप्रायं अभवत् । यत् सः न तेजस्वी न वीरः किन्तु स्वार्थी, उद्धतः धनपरायणः च आसीत् । अहर्निशं स्वभोगेषु रतः । वस्तुतः आपत्सु प्रजानां रक्षणं राजानां दायित्वं तदेव तेन विस्मृतम् । अतः मगधराज्यं अतिविस्तीर्णं किन्तु शिथीलं अनियन्त्रितम् जातम् । राज्यस्य विषये सः सर्वथा उदासीनः ।

भारतस्य वायव्यप्रान्ते लघुनि लघुनि गणराज्यानि आसन् । तेषु कलहाः विसंवादाः वर्तन्ते स्म । खैबरखाततः सिकन्दरः कदाचिदपि हिन्दुस्थान आगमिष्यति इति तस्य वार्ताः तत्पूर्वं एव प्रतिदिनं श्रूयते स्म । तेन वायव्यसीम्नि सर्वे चिन्ताग्रस्ताः । वायव्यभारते तक्षशिलायां विद्यापीठे आचार्यैः समस्यासमाधानार्थं उपायः चिन्तितः यत् एकः पाटलिपुत्रं गत्वा प्रार्थयति तदा धनानन्दः तेषां निश्चयेन साहाय्यं करिष्यति । तदर्थं विष्णुगुप्तः प्रतिनिधिरूपेण पाटलिपुत्रं प्राप्तवान् । आगमनात् पूर्वं तेन गणराज्यानां प्रवास कृत्वा तेषाम् सुसंवादार्थं प्रयासं कृतवान् ।

सभायामागत्य सः एकस्मिन्नासने स्थितः । अनुचिते आसने उपविशन्तं तं दृष्ट्वा धनानन्दः नितरां कोपितः । धनानन्दस्य तीक्ष्णैः शब्दशरैः क्षुभितः चाणक्येन स्वस्य शिखा मोचिता । 'यदाहं धनानन्दस्य समूलं निर्दालनं करिष्यामि तदा एव अहं शिखाबन्धनं पुनः करिष्यामि' भीष्मप्रतिज्ञां कृतवान् । धनानन्दः अस्माकं साहाय्यं कदापि न करिष्यति स तावत् न समर्थः, स प्रजानां रक्षणं भरणं न इच्छति, धनात् परं तस्य किमपि न प्रियम् इति ज्ञातावान् ततः निर्गतवान् च । कौटिल्यः केवलं सामान्यः शिक्षकः आसीत् । तस्य सामर्थ्यं कियत् ? इति प्रश्नः तस्य मनसि न आगतः । सुराज्यस्य या कल्पना तस्य तस्य सहकारिणां मनसि तत् विपरितः धनानन्दस्य व्यवहारः । तेन सैन्यं निर्मितम्, गणराज्यानां साहाय्यं स्वीकृत्य मगधं आक्रमितम् । धनानन्दस्य पराभवः तु विहितमेव आसीत् । सुराज्यं इति तस्य कल्पना तस्य ध्येयः च । तदर्थं स आजीवनं योजनापूर्वकं कार्यं अकरोत् । महता उद्योगेण प्रयासैः विचारः सिद्धः । सः पूर्वं राज्यव्यवहारात् परं शिक्षणकार्ये व्यग्रः आसीत् । राजकार्यं तेन कदापि न अनुभूतम् । किन्तु केवलं विचारेण सा राज्यप्रशासनव्यवस्था कल्पिता ।

सुराज्यस्य संकल्पना मूर्तरूपेण तेन प्रत्यक्षं साकारिता । तस्य लिखितस्वरूपं कौटिलीयमर्थशास्त्रस्वरूपेण अस्माकं समीपे अस्ति एव । अद्यापि तस्य विचाराः आदर्शः उपयोगिनः सन्ति इति विद्वद्भिः मन्यते । कार्यसाधिका कल्पना उत्तुंगम् कार्यं कर्तुं शक्यते इति एव कौटिल्यः तस्य कार्यं प्रतिपादति । अतः केवलं मनोरथं नाम कल्पनाशक्तिः न । तत्र इच्छाशक्तिः, निरीक्षणं, विचारः मानवव्यवहारस्य सम्यक् ज्ञानं, समस्यानां अवधानं, तदनुसारः उद्योगः इत्यादयः आवश्यकाः ।

मानवस्य प्रगति : कल्पनाशक्तेः प्रभावः

माधुरी बहाळ

बी. ए. भाग ३

मनोः अपत्यं इति मानवः । एषः शब्दः मन् धातो व्युत्पन्नः । यः मननं करोति, विचारयितुं शक्नोति सः मानवः इति मानवशब्दस्य व्याख्या । अन्यसजीवाः ये सन्ति तेषां वैचारीकी क्षमता मानवात् क्षीणा । अतः बुद्धिः मानवानां अनन्यसाधारणं सामर्थ्यं वैशिष्ट्यं च वर्तते । बुद्धिसामर्थ्येण एव सः आबाल्यं ज्ञाननिधिं संचयति, वृद्धव्यवहारेण, शिक्षणेन ज्ञानं अवचिनोति । एषः अपरिमितः निधेः प्रयोगं नाम कल्पना । प्रयोजनं अनुदिश्य न मन्दो अपि प्रवर्तते । प्रयोजनं ध्येयासक्तिः येषु ते नराः जीवने सफलाः भवन्ति । तेषां जीवनं एव पूर्णतां प्रति गच्छति । तत् विना जीवनं शून्यम् । ध्येयापूर्तये योजनायाः आरेखनं आवश्यकम् । आरेखने एव पथि संभाव्यानां समस्यानां विचारः तासां निराकरणं च शक्यते । आरेखनेन मनसि ध्येयस्य चित्रं स्फुटम् भवति । एतत् सर्वं नाम कल्पना इति अहं मन्ये । यया शक्त्या आरेखनं भवति सा शक्तिः कल्पनाशक्तिः । काव्यशास्त्रज्ञाः नवनवोन्मेषशालिनाप्रज्ञा इति नाम्नां एतां मन्यन्ते ।

मानवाः पृथिव्याम् सर्वेषु प्राणिषु सफलाः प्रगतिशीलाः । कल्पनाशक्त्या एव तस्य प्रगतिः सिद्धा अवभवत् । यदा अस्माकं समीपे बृहत् प्रयोगशाला नासीत् साधनानि नासन् तदा केवलं कल्पनया तेन ब्रह्माण्डस्य पूर्णं चित्रं लिखितम् । तदा सा कल्पना निरीक्षणस्य परिपाकः आसीत् । प्राचीनेषु भारतेषु ज्योतिषशास्त्रेषु यादृक् कार्यं आर्यभट्टेन ब्रह्मदत्तेन कृतम् । ये सिद्धान्ताः तैः प्रतिपादिताः ते सर्वे इदानीमपि उपयोगिनः । पृथिव्याः भानोः अन्यग्रहाणां अन्तराणि केवलं छायाधारेण तैः मापितानि । तानि अन्तराणि सम्यक् आसन् इति इदानीं शास्त्रज्ञाः पुनश्च प्रतिपादिताः । रात्रौ गगनस्य निरीक्षणं कृत्वा गगने परिवर्तमानानां नक्षत्राणां ग्रहाणां च गतिः तैः अवलोकिता । सूर्यग्रहणकाले चन्द्रग्रहणकाले च पृथ्वीचन्द्रसूर्याणां स्थितिः कथम् भवति येन ग्रहणं कल्पते

इति तैः विचारितम् । एतत् ज्ञानं निरीक्षणस्य तथा कल्पनाशक्तिः परिपाकः ।

पुरा मानवाः निसर्गपुत्राः वने वसन्ति स्म, कन्दमूलानि खादन्ति स्म, मृतप्राणिनां चर्मेण स्वशरीरं छादयन्ति स्म । तेन परितः वर्तमानं सृष्टिः अवलोकिता । अग्रे निर्मितिः तु अस्माकं न किन्तु तस्य विविधाः उपयोगाः अस्माकं कल्पनाशक्तेः प्रभावः अस्ति । अग्रेः इव चक्रं प्रगतेः पथि अग्रेसराणां अस्माकं एव बुद्धेः आविष्कारः । गिरीतटात् आलोड्यमानं गोलाकारं (शुष्कवृक्षस्तम्भ इव) किमपि दृष्ट्वा मानवेण चक्रस्य परिकल्पना कृता येन जीवने गमनागमनं सुलभं अभवत् च । इदानीं चक्रं विना जीवनं अशक्यं एव भाति ।

बाष्पशक्तिः तु जेम्स् वॉटमहोदयेन केवलं निरीक्षिता । यन्त्राणि यत्र बाष्पशक्तेः उपयोगाः वर्तन्ते तानि यन्त्राणि मानवस्य कल्पनाशक्तिः एव । कल्पनाशक्त्या तेन तस्य संपूर्णं जीवने परिवर्तनं आनीतम् । अतः मानवस्य मतेः व्यावहारिकत्वं नाम कल्पनाशक्तिः । तस्य प्रतियुत्पन्नमतित्वं नाम कल्पनाशक्तिः ।

ध्येयासक्तता आविष्कारस्य जननी ।

ऐश्वर्या कुलकर्णी

बी. ए. भाग १

नोच्चार्थो विफलमपि दूषणपदं दूष्यस्तु कामो लघुः ।
अनुचितः ध्येयः इव निम्न ध्येयः अपि दूषणपदं भवति । ध्येयासक्तः
अशक्यप्राणं कार्यं कर्तुं प्रयतते तस्मिन् कार्ये सफलः अपि भवति ।
अत्र लैटीन अमेरिकास्थस्य श्रीमतः बुकरवॉशिङ्गटन महोदयस्य
कथा अवश्यमेव श्रवणीया श्रावणीया च ।

इतिहासः सदैव प्रेरणादायी न भवति । कदा कदा तत्र
कश्चित् भागः यत्र वयं लज्जिताः भवामः । अस्माकं देशे शूद्राणां
यादृशी अवस्था आसीत्, तां स्मृत्वा स्मृत्वा क्रोधः, लज्जा एव
जायते । अमेरिकादेशे अपि शूद्रेभ्यः परं निग्रोजनानां दुरावस्था
आसीत् । अद्यापि तत्र अवशेषरूपेण तेषु उच्चनीचत्वं वर्तते ।
युरोपियनजनाः युरोपतः अमेरिकां गतवन्तः । तत्रस्थाः जनाः ये
रेडइंडियनाः तैः निर्धृणतया मारिताः । तेषाम् सस्यश्यामलाभूमिं
बलात् गृहितवन्तः । इदानीं रेडइंडियनजनानां संख्या न्यूना अस्ति
। सर्वा उर्वरा दक्षिणोत्तरामेरिका सत्वरं युरोपियनानां अभूत् ।
क्षेत्रेषु कार्यार्थं परिजनाः आवश्यकाः आसन् । युरोपतः परिजनाः
महार्थाः आसन् । अतः आफ्रिकादेशीयाः निरक्षराः जनाः बलात्
गृहित्वा दासरूपेण आनीताः । तेषां विक्रयणं क्रयणं अकुर्वन् ।
बंधकरूपेण ते युरोपियनानां दासाः । तेषां सम्यक् निवासस्य,
भोजनस्य व्यवस्था नासीत् । अतीव दुरावस्थायां चित्रणं
तदानीन्तनकाले निर्मिते वाङ्मये दृश्यते । किञ्चित् कालानन्तरं
दासप्रथायाः विरोधः निषेधः सर्वतः अभवत् । उत्तर अमेरिकायाः
नूतनः अध्यक्षः श्रीमान् अब्राहमलिनकनमहोदयः दासानां मुक्त्यर्थं
बलं प्रेषितवान् ।

तत्र एकस्मिन् क्षेत्रे एका महिला कार्यं कुर्वन्ति स्म । सा,
तस्याः पतिः, तस्याः बालाः, सर्वे दासाः एव । बुकर तेषाम्
तृतीयः । अकस्मात् ते सर्वे मुक्ताः जाताः । किन्तु कुत्र गमनं

कुत्र निवासः इति न जानन्तः ते पार्श्वस्थं नगरं गतवन्तः ।
न्यायमार्गेण मुक्तता प्राप्ता किन्तु समाजे अद्यापि असमानता आसीत् ।
तत्र स्वच्छतारोग्यपूर्णं निवासाः नासन् । पाठशालाः नासन् ।
दासाणां मुक्तता तु अभवत् । किन्तु अग्रे किं इति प्रश्नः अनुत्तरितः ।

बुकरः पठन्तु ऐच्छत् किन्तु पाठनार्थं कः अपि नासीत् ।
पुस्तकम् अप्राप्यम् । माता एकं पुस्तकम् कुत्रचिदपि आनीय
दत्तवती । तदा एकस्मिन् दिने तत्र एकः निवृत्तः भटः तत्र आगतवान्
। सः पाठनार्थं प्रायतत् किन्तु सर्वे बालाः कार्यार्थं अन्यत्र गच्छन्तः
समयं दातुं न शक्तवन्तः । अतः प्रतिदिनं शिक्षकः एव एकं गृहं
गच्छेत् पाठयेत् च इति निश्चितम् । ततो किञ्चित् पठित्वा सः
अन्यं नगरं प्रति गन्तुं उद्युक्तः । धनसमस्या तु महती आसीत् ।
माता पुनश्च साहाय्यं कृतवती । कतिपयैः रुप्यकैः सह बुकरः
दूरस्थां पाठशालां गन्तुं प्रवासं आरभत् । प्रवासः पादाभ्याम्
करणीयः । कथंचित् बुकरः पाठशालां प्राप्तवान् । सा
औद्योगिकपाठशाला विशेषतः निग्रोजातीयानां कृते स्थापिता ।
तत्र शिक्षितः बुकरः तत्रैव शिक्षकरूपेण कार्यं प्राप्तवान् । स
शाला तस्याः प्रगतिः एव बुकरस्य एकमेव जीवनध्येयं । शालायाः
भौतिकनिर्माणं, विद्यार्थीसंख्या वर्धनमित्यादयः एतादृशाः नैकाः
योजना इदानीम् अपि अपूर्णाः आसन् । निधिसंकलनं महत्कार्यं
स स्वयमेव स्वीकृतवान् । तदर्थं सततं प्रवासं कृतवान् । यथा
तस्य कार्यं वर्धितम् तथा तस्य नाम प्रथितम् जातम् पाठशाला
वर्धमाना च ।

एकवारं इष्टिकानिर्माणम् करणीयम् आसीत् । त्रिवारं
इष्टिकानिर्माणम् अकरोत् सः । प्रतिवारं इष्टिकानां भर्जनं न भूत्वा
तेषां कार्यं निष्फलतां गतम् । जनाः बुकरस्य विरोधं कृतवान्तः ।
किन्तु सः पुनश्च एकवारं इष्टिकाकनिर्माणम् कृतवान् सफलः

जातः । पाठशालार्थे एकं कार्यं येन तेन लब्धम् ।

शनैः शनैः तस्य कार्यं प्रसिद्धम् । पाठशालां स्थैर्यं प्राप्तम् ।
निग्रोजातीयाः औद्योगिकप्रशिक्षणं प्राप्नोयुः इति बुकरस्य हार्दा
ईहा । निग्रोजातीयानां कृते बुकरस्य मनसि वर्तमाना सा ईहा
पूर्णतां गता । आजीवनं महत्कार्यं कृत्वा जराजर्जरः तस्य देहः
वृद्धापकाले पञ्चत्वं गत्व एव शान्तिं प्राप्तः । बुकरः यत्र कार्यं
कृतवान् सा पाठशाला इदानीं अमेरिकायां बृहत्तमा पाठशाला
वर्तते ।

ध्येयासक्तता विचाराणां कार्याणां च जननी अस्ति । कार्यं
अनिवार्यं भवति चेत् समस्यानां समाधातुं कल्पना कार्यप्रवणा
भवति । महता ध्येयेण प्रेरितः जनः बुकरसदृशः अमरः भवन्ति ।
ॐ

अयं निजं परो वेति गणना लघुचेतसाम्
उदारचरितानां तु वसुधैव कुटुम्बकम् ॥

दुर्जनः परिहर्तव्यो विद्यालं कृतोऽपिसन्
मणिता भूषितः सर्पः किमसौ न भयंकरः ॥

मृदघटवत् सुखमेद्यो दुःसंधानश्च दुर्जनो भवति
सुजनस्तु कनकघटवत् दुर्भेद्यश्चाशु संधेय ॥

नारिकेल समाकारा दृश्यन्ते हि सुहज्जना
अन्ये बदरिकाकारा बहिरेव मनोहरः ॥

चलत्येकेन पादेन तिष्ठतेकेन बुद्धिमान्
मा समीक्ष्य परं स्थानं पूर्वमायतनं त्यजेत् ॥

अर्थेन तु विहीनस्य पुरुषस्यात्म मेधसः
क्रिया सर्वा विनश्यन्ति ग्रीष्मे कुसरितो यथा ॥

शास्त्राण्यधीत्यापि भवन्ति मूर्खा
यस्तु क्रियावान्पुरुषः स पुरुषः
सुचिन्तितं चौषधमातुराणां
न नाममात्रेण करोत्यरोगम् ॥

उत्साहसंपन्नमदीर्घसूत्रं
क्रियाविधिज्ञं व्यसनेष्वसक्तम्
सूरं कृतज्ञं दृढसौहृदं च
लक्ष्मीः स्वयं याति निवासहेतो ॥

गुणाः गुणज्ञेषु गुणाः भवन्ति
ते निर्गुणं प्राप्तं भवन्ति दोषः
आस्वाद्यतोयाः प्रभवन्ति नद्यः
समुद्रमासाद्य भवन्त्यपेयाः ॥

अवशेन्द्रिय चित्तानां हस्तिनामिव क्रिया
दुर्भगाभरणं प्रायो ज्ञानं भारः क्रिया विना ॥

अल्पानामपि वस्तुनां संहतिः कार्यसाधिका
तृणैर्गुणतमा पत्रेर्बध्यन्ते मत्तदन्तिनः ॥

कु. सोनल भेंडे

बी. ए. भाग २

कल्पना से लक्ष्य की ओर

प्रा. अर्चना दुसाद
वाणिज्य विभाग

कल्पना, क्या है ये कल्पना। कल्पना यह मन के भीतर एक पूरी दुनिया का अनुभव करने के लिए संभव बनाता है। यह किसी भी स्थिती को एक अलग दृष्टिकोन से देखने की क्षमता प्रदान करता है और सक्षम बनाता है। मानसिक रूप से अतीत व भविष्य का पता लगाने।

अल्बर्ट आइन्स्टीन कहते हैं, 'कल्पना ज्ञान से ज्यादा महत्वपूर्ण है। ज्ञान सीमित है, कल्पना दुनिया को घेरे रहती है।' कल्पना यह दिमाग के लिए व्यायाम की तरह है, यह सकारात्मकता को बढ़ाता है। हमें नई ऊर्जा प्रदान करता है। हमें हमेशा कुछ नया करने की सोच कल्पना से ही प्राप्त होती है। यह हमारे जीवन का एक महत्वपूर्ण हिस्सा है।

कल्पना हमें अपने लक्ष्यों को देखने के लिए मदद करती है। हम जानते हैं अगर आप यह सपना देख सकते हैं, तो अवश्यही आपमें वह करने की शक्ति आ जाती है। जब आपने अगर अपने मन में ये ठान ही लिया कि यह कार्य मुझे सफलतापूर्वक पूरा करना है या यूँ कहे की जीवन में कुछ करने की ठान ली हो तो आप उसे प्राप्त करने के लिए उचित योजना बनाएंगे। और उस लक्ष्य तक पहुँचने की आपकी दिशा तैयार हो जाएगी। उस मार्ग पर चलते-चलते सभी अच्छे-बुरे अनुभव, कठिनाईयों को पर करते हुए आपके सामने आपका लक्ष्य आ ही जाएगा। आज का विद्यार्थी कल का हमारा भविष्य है। हम उनमें हमारे सब सपने देखते हैं। विद्यार्थियों में कुछ करने की चाहत और मन में अगर विश्वास हो, तो वे दुनिया की तस्वीर बदल सकते हैं। मन में अगर ठान लिया तो कुछ भी असंभव नहीं सिर्फ कुछ कर गुजरने की चाहत, फिर देखें कैस हम जो चाहते हैं वो वैसाही होता जाएगा। अंतमें इतनीही तमन्ना हम विद्यार्थियों से रखते हैं कि...

जब कल्पना जिद बन जाए
तो बुलंदियों तक पहुँचने के रास्ते मिल ही जाते हैं

बुलंदियों तक पहुँचने की
विद्यार्थियोंकी कल्पना भी जिद बन गई

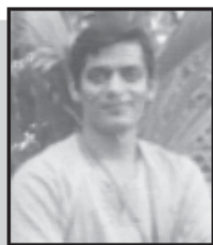
और वे चल पड़े सफर पर
जहाँ न जमी की सरहद थी,

न ऊँचाइयों की सीमा
न गहराईयों की हद

थी तो बस ख्वाहिश चलते चले जाने की

अकेले अपनी कल्पनाओं के साथ
खुद अपनी मंजिल पाने की और था खुद पर विश्वास.....

IMAGINE THE VISION & SEE how POWER comes?

Jayesh Ganatra

B.C.A. II

Observe Your Mind

See now what is happening in the mind? Are you aware what is happening in the mind right now?

There is an expectation - what next? What is going to be spoken? Now, whatever I say there are only two options, either you agree with me or disagree with me isn't it? In either case it doesn't matter What it is, does it?

But are we aware of our agreement or disagreement? This matters, see what I am saying? Now I have spoken 5 sentences and even before I complete the sentence your mind is already in dialogue. I am speaking in the mind but you are also speaking in your own mind. Do you notice that? Your mind says, 'yes-yes, right, no-no, How can it be?

Why don't people achieve excellence? The big reason is the lack of vision or limited vision. We need to dream beyond what is possible. That is imagination. Everything that we see today was a dream before it became reality. Live with enthusiasm, direction and with a sense of purpose.

Do you have a dream? What is your dream? Every day that you live, are you getting closer to your purpose? Get your advice from successful people and not from living failures.

Where the vision is one year, cultivate flowers.

Where the vision is ten years, cultivate trees.

Where the vision is eternity, cultivate people.

Remember,

*"Winners never search for the **HEAVEN**,
they create their **HEAVEN** where they go!" - Jayesh*

We should not make vision only for ourselves... Vision should be very big, if you think only for yourself. You will get only that much but when you think High. And for whole world you get everything... that you want...

Greater the commitment you take, greater the power you gain to fulfill that commitment. Greater the commitment easier things are. Smaller the commitment more suffocating it is for you. Smaller commitments suffocate you because you have more capacity, but you're stuck in a small space. Greater the commitment you take greater the resources will come to you automatically. Whatever you are committed to gives you strength. If you are committed to your family, family supports you, if you are committed to your society, you enjoy the support of society.

"No person was ever honored for what he received. Honor has been reward for what he gave." Calvin Coolidge

So let us take the commitment to make the world a better place to live.

Whenever a boundary is broken, it creates some fears. The fear creates dislike. This dislike puts us back in the boundary and to keep yourself in the boundary you put forth defenses. When you try to defend your position, it is such stress. Every time you try to defend your position, it makes you more and more weak. Drop all your defenses. When you are totally defenseless, that's when you will be strong.

Your knowledge of your mistake comes to you when your innocent whatever mistake has happened, do not consider yourself a sinner because in the present movement you are again new, pure and clear.

Many times people have fear that I can't do this... Because I don't know but don't be afraid to make mistake but don't repeat the same mistake. The 1st step to get the knowledge is to make mistake.

*It is time for us all to stand and
cheer for the doer, the Achiever the one
who recognizes the challenge and
does something about it.*

-Vince Lombardi

Anup P. Jain
B. Sc. II (Comp.)

IMAGINATION IS BELIEVING

When it comes to manifesting our desires and altering physical reality, is it enough to just imagine things as you want them to be? Where does belief fit in, if it even fits in at all?

Contrary to popular metaphysical teachings, belief is in fact not crucial to the manifestation of our desires. There is huge difference between holding an image in your mind, stripped of all emotional attachment, and the act of engaging your feelings and emotions in order to decide if something is true or not. One is something you do when you are choosing and intending to direct energy, the other should only occur when you are in the moment of experience and gathering feedback from your environment.

This distinction between imagining and belief is very important. The great majority of people attempting to manifest their desires and alter their experience of reality don't really have a proper understanding of this distinctions, and this is another reason why so many fail during the manifestation process.

Metaphysical teachers instruct us to imagine and bring forth the feeling of already having our desires. When you first look at this idea of visualizing and imagining, it all seems perfectly acceptable. However, once you inject emotion into the process, all you are doing is imagining what it would be like to have a new car, or a new house.

Belief and faith are based on emotion and feelings. Pure imagination is the simple act of selecting an image, and focusing on that image free of emotional attachment.

Your imagination is the drawing board where you try on new things to see you like them, if they are good fit for you. The imagination is the universal catalogue where all of your dreams and wishes are displaced - but to have these wishes and dreams, you must be able to separate your inner measurement that contribute to your overall sense of purpose from the outer values assigned to purpose.

In a very short space of time, your focus of intention to direct force will strengthen, and that concentrated focus will be sufficient enough to alter your individual experience of personal reality.

"Imagination is the highest kite that can fly."

Lauren Bacall

JOURNEY TOWARDS YOUR DREAMS

*Journey towards your dream
You didn't know how tough it's going to be
When you set and weaved those dream.*

*So what if you failed one more, your journey
Has only just begun
Your dreams have only just started becoming real
Don't let the world decide for you,
For the world doesn't know the real you.*

*Forget what happend yesterday,
Cling on to future for the best days.
Feel your strengths and see your dream.
You know your self, you know your god
Don't rest till you achieve the ultimate,
Don't waste a single change towards it.*

*Be strong and have faith and soon you'll
See yourself at the success gate
Break all boundries and reach to the sky,
Then you shall know what's real joy*

*You know you were born to achieve it,
So go for it and grab it.
Failure may know you out But your jobs never stop*

Satish Devihal Baheti

B.B.A. I

SUCCESS THROUGH IMAGINATION

Pranali R. Badhe

B.Sc. II (Comp.)

You will only hit the things that you aim for. If you don't try you will not succeed. This we all know, a question which fewer people know the answer to is how to go about the process of taking aim. To create a goal which has real power, your imagination needs to be activated and stimulated on a continuing basis.

Brilliant minds over the years, have all had the ability to imagine the end result of which they dream. How could a carpenter make a chair without first seeing that in his mind's eye? How could an artist paint a picture without first seeing it in his imagination? These are examples of things which are creative and it is easy to see the link between creativity and imagination. But your imaginations is also required in the pursuit of answers to logical, scientific and analytical conundrums as well.

to invent something like the television, the radio or the electric light bulb, each of these brilliant minds had to first imagine the end result which they wished to achieve. Their imagination is what to set the ball rolling and what fuelled their success. When you see something clearly in your mind's eye and see your heart upon achieving it, you in effect magnetize success into your reality. You need to see it and feel it, only then it will happen.

Your imagination is where it all begins. As you imagine the end result that you wish to achieve. You make it real within your mind and open your mind to possibilities. Without first doing this how could you get excited or feel any propulsion to take aim for your goal? Emotions what animates your brain to pursue your goal no matter what and to leave no stone unturned. A thought without emotions has no effect. Conversely, the more emotion you feel, the greater the effect you will achieve.

Your imagination really does power success. As you learn to imagine the end result, to imagine your goal, you feel your emotions and propel yourself forwards to find a way in which you can achieve your goal. And as you visualize your goal again and again you will see everything more clearly, more vividly and with greater definition. A powerful cyclical effect ensues as you keep visualizing

your goal in your mind's eye, and feel ever more excited and stimulated; your creative and logical minds work together to achieve success.

Brilliant minds over time have also found to let their imagination wander when deliberately relaxing is the surest way to success. In this state of relaxation your subconscious mind comes to the fore, the part which knows just what to do and just how to do it. This state is in actual fact hypnosis. When in hypnosis you have easy access to your subconscious mind and its creative abilities. Visualizations become more vivid and emotions become more enhanced; these of course, are the two vital elements which power success.

"Use your imagination do not scare yourself to death but inspire yourself to life"

Adele Brookman

Imagination has Power

*Imagination has power
Imagination has power.
Therefore, be sure to have
A good and elevating imagination
Is birthless and deathless.
Its power
Is inexhaustible
I need imagination
I need inspiration,
I need aspiration.
Imagination I need
To invite God.
Inspiration I need
to love God.
Aspiration I need
To serve God.*

Minal Kute & Shalija Hirane

Written by a 90 years old

Written by

"Regina Brett" 90 years old

She says to celebrate growing older

I once wrote the 46 lessons,

life taught me they are -

- * Life isn't fair, but it still good.
- * When in doubt just take the next small step.
- * Life is too short to waste time hating any one.
- * Your job wont take care of you when your sick, your friends and parents will stay in touch.
- * Pay of your credit card bill every month.
- * You don't have to win every argument. Agree to disagree.
- * Cry with someone, its more healing than crying alone.
- * It's ok to get angry with god he can take it.
- * Save for retirement, starting with your first pay check it.
- * When it comes to chocolate, resistance is futile.
- * Make peace with your past so it won't screw up the present.
- * It's ok to let your children see you cry.
- * Don't compare your life to others you have no idea what their journey is all about.
- * If a relationship has to be a secret, you shouldn't be in it.
- * Every thing can change in the blink of the eye. But don't worry, god never blink.
- * Take a deep breath, is calms the mind.
- * Get rid of any thing that isn't useful and joyful.
- * Whatever doesn't kill you really does make you stronger.
- * Its never too late to have happy childhood. But the second one is up to you and no one else.
- * When it comes going after your love in life, don't take no for an answer.

Abdelli Rassiwal

B.B.A. I

Relationship - Imaginative but Believed Force

A relationship is something as like,
A bonding force which can't be seen
Through material eyes but exists as
Between Parents and child, teacher
And student, votary and almighty...

A relationship is something as like,
A fragrance which has no shape or appearance
But its presence can be felt even in dark room...

A relationship is something as like,
An ice cube in glass of water whose presence
Has effect on water though it is a part of it
But in a changed form...

A relationship is something as like,
A drop of water in a sea
Which contributes in the existence of sea,
But by losing its own...

A relationship is everything
For the one who may have nothing
And nothing for the one
Who may have everything...
So value it when you have it
Otherwise if you lose it you will admire it...

Vivek R. Pande

B.B.A. III

*When you get right down
to the root of the meaning
of the work "Succeed"
you find that it simply means
to follow through.*

- F. W. Nichol

CONQUER THE WORLD WITH IMAGINATION

Shefali Ghai

B.G.A. II

The 50 dollar question is what is imagination? It is a different thing to different people. It may be defined as the ability to form mental image of something that is not perceived through the senses. This is creative skill worth developing. It is an ultimate creative power. According to Latin proverb it is an imagination that exercises a powerful influence over every act of sense, thought, reason... over every idea.

According to Albert Einstein, our imagination is preview of life's coming attractions, and is more than knowledge. It was only the imagination of Abhram Lincon that he became the president of America at the age of 21, he failed in business. When he was of 22 years he was badly defeated in elections. At the age of 24 once again he was unsucced in business, at the age of 26 he lost his wife, at the age of 27 his nervous breakdown made him ill. After all this, still he did not lose his hope and had imagined that one hay he will achieve fame. Once again at the age of 47, he was defeated in vice-presedent's election and finally at the age of 52 his imagination of becoming the president made him success and he was chosen as the president of America.

Another striking example is that of Walt Disney. He was refused by many journalists, and they poke fun at him and told that he don't have guts or ability. One day a pope of church asked him to design a cartoon. The place where disney was working there were so many mice, which were making noise. Seeing those mice, he imagined of making cartoon and thus his imagination motivated him to make the world's famous cartoon 'Mickey Mouse'.

The one who has imagination has wings and no feets. The real voyage consists not in seeking new landscapes but in having new eyes. When one's imagination is out of focus, one doesn't need to be dependent on eyes for imagination.

Imagination

- * Imagination, O imagination ! How do I use my imagination?
- * I use my imagination to forget my past failures.
- * I use my imagination to face my present challenges.
- * I use my imagination to welcome my future dawn.
- * I use my imagination to touch and feel my lord's Compassionate - Feet.
- * I use my imagination to see my Lord's Vision - Eye.
- * I use my imagination to become an exact prototype of my Lord's Heaven - Beauty.
- * What is my imagination? My imagination is the harbinger of my aspiration - tree.

What is my aspiration? My aspiration is the builder of my realisation - palace. What is my realisation? My relisation is my Lord's and my oneness- song to achieve.

IMAGINATION V/s WILLPOWER

Bhavan Kalantri

B.Sc.- III Year

Willpower is meant to fail.

Have you ever tried to relax in a nervous situation? The more you try, the more you fail. Some lucky people have learned to take deep breaths and picture something relaxing or humorous, like a naked audience. Nevertheless, most people will go through their entire lives without being able to relax on command.

The mind responds to what you believe, not what you want. If you believe something, your mind will go to whatever lengths necessary to make that belief true, including changing you and your perception, or even changing the world around you if it can.

Belief and imagination - "I'll believe it when I see it!"

What is more convincing than actually experiencing something? Not even a testimonial from a very reputable source can replace actually witnessing an event. Your subconscious mind works this way too, if you experience something, your subconscious mind lets down its guard and accepts it as true.

Belief and Imagination both trigger the same mental mechanism. In fact, it could be said that belief and imagination are the same mechanism, because they have the same effect. Many studies have been done on the result of imagination vs. A basketball player who believes he can shoot and score is much more likely to make a shot than one who doesn't believe. However, if the person who doesn't believe imagines himself shooting and scoring, it is almost as likely to happen.

Try the experiment. Get a rubber band and shoot it at a spot on the wall 10 times. Now sit back and take 5 minutes to imagine the rubber hitting the exact spot on the wall every time you shoot it. It never misses in your mind. Every time you shoot it hits. In your mind, shoot 10 times and make it hit every time. After 5 minutes of visualization, shoot at the same spot another 10 times. The vast majority of people will find their shots are much

more accurate than before. If you are already good at shooting rubber bands, try something else, like flipping a quarter and catching it with your eyes closed.

The Mind can't tell the difference

The subconscious mind can not tell the difference between imagination and real experience. Don't believe us? If you imagine food, you will become hungry and start to salivate. If you imagine an attractive person, you will start to get excited. You, of course, know it is not real, but your subconscious mind does not and its mental reaction is the same.

Using sensitive medical equipment, scientists can spot which parts of the brain "light up" when a person has an experience. What is amazing is that the exact same areas light up when the person is asked to simply imagine the same experience. The neutral, electrical response to a real experience is almost identical to that of imagination! So identical, in fact, that the subconscious mind has trouble telling the difference.

The quirk of imagination is something that can be leveraged with Mental Programming. If you imagine yourself strong, thin and healthy, your mind, thinking it is real, will act to make the visualization a reality.

The remarkable effects of imagination increase with the clarity of the experience inside your head. Visualizing while in deep Alpha, near Theta, is enormously powerful because you are near a dream state, which is as vivid as mental gets.

IMAGINATION : THE AMAZING POWERZ !

Sonal G. Bhople

BCA-2

The imagination is the ultimate power of human being. It is the ability to form a mental image of something. Nature has given us a better ability as compared to other animals. When we use this capability in a proper manner then we get excellent success in our life.

According to Albert Einstein "your imagination is preview of your life."

I think friends, this world is nothing but the result of power of imagination of God. I can not define God, but think this beautiful nature, huge mountain, water falls, rivers, colorful flowers, fruits, birds, various types of trees, earth, other planets, stars, space even the human being is only the result of power of imagination of God isn't it?

It is often said that, "need is the mother of invention." In this modern age, we can see that all our needs are fulfilled by the science. In every field there is use of technology. All the great inventions of scientist like powerful computer system, satellite, internet, robot, communication medium etc. are the facts of human imagination. Let's consider the example - scientists primarily think about the needs or invention and then start researching and found unbelievable things. Architects though about the marvelous buildings, construction and they try to give the best. All the historical places that are created by our architect's are the examples of wonderful imagination. Painters imagine about the picture, then draw beautiful paintings. Film industry is also one of the example. Means all are doing the same job.

Mark Twain said that, "you can not depend on your eyes, when your imagination is not focused. It is most important to focus on our imagination. Then understand it properly and then take appropriate action, do hard work, forebear to complete it. Take pride in what we do in and finish each job we started and make sure we have done the best. Learn from your mistakes and keep looking forward towards the future. Because "IF YOU IMAGINE YOU CAN !" Imagine & fast forward...

Forget about the days
When it's been cloudy,
but don't forget your
hours in the sun

Forget about mistakes
That you can't change now,
but don't forget the lessons
That you have learnt !

Forget about the time
You have been defeated,
but don't forget the victories
Than you have won !

Forget about the days
When you have been lonely,
but don't forget the friendly
Smiles you have seen !

Forget about misfortunes
You encounter,
but don't forget the
Times you luck has turned !

Forget about your
All failures,
but don't forget
You have power of imagination !

Forget about your
All weakness,
but don't forget if you,
imagine you can !

IMAGINATION AND PLANNING

Dr. Aamena Pathan

M.Sc. Bioinformatics

Hi friends, I know that we all are busy, but take a break, close your eyes and take along breath. Now imagine that you are sitting near the sea shore with your friends, the cool breeze is whispering in your ears, birds are chirping, the sun is shining bright, the waves are playing the soothing tune. Wow what a beautiful feeling. Now open your eyes, you are feeling relax and now you might plan a trip as early as possible to such beautiful destination. This is the impact of imagination and planning. Imagination is the ability to form a mental image of something that is not perceived through the senses, objects or events that do not exist, are not present or have happened in the past. And planning can make imagination come alive.

Each one of us possesses some imagination ability. In some it may be highly developed and in others it may be in weaker form. Imagination makes it possible to experience a whole world inside the mind. It gives the ability to look at any situation from a different point of view, and enables one to mentally explore the past and the future. It can make you feel free, in the mind, from tasks, difficulties and unpleasant circumstances temporarily. But imagination and planning can give you ever lasting happiness by planning you can experience the things in real life which makes you happy permanently.

Now for instance take the example of our student's life. If we student's imagine to get the highest marks in the academic examination then we will have to be the planning for our study. We will decide our syllabus according to time and if we will study as per the planning then we will surely get the success. Because without planning nothing can be done.

Our great leaders, freedom fighters and revolutionaries also imagine a free and democratic India for which they have done planning and they had shaken the roots of British government. Because of their imagination and planning, today we are living in free India.

The creative power of imagination has an important role in achievement of success in any field. What we imagine with faith and feelings can come into existence with proper planning. It is the power beyond creative visualization, positive thinking and affirmations.

If we lack the understanding of the power of the imagination it will be responsible for the suffering, incompetence, difficulties, failures and unhappiness. Some people are inclined to think in a negative way. Such people do not expect success. They expect the worst, and when they fail, they believe that fate is against them. This attitude can be changed, and then life will improve accordingly.

If each one of us will understand how to use our power of imagination and planning correctly, and put this knowledge into practice, for our own and other's benefit, this earth will become a better place to live in.

*Actress missed more than 9000 shots
in my career. I have lost*

*Almost 300 games. Twenty-six times,
I have been trusted*

*To take the game winning shot and missed.
I have failed*

*Over and over again in my life.
That is why I Succeed.*

- Michael Jordan

Nikhat Sultana Syed Jeelani
M.Sc. II (Bioinformatics)

VISUALIZE YOUR GOAL THROUGH IMAGINATION POWER

Ever tried to achieve goal? I am sure you have achieved number of goals in your life, but still have you ever not achieved some of your desiring goals. Then now be ready to accomplish your wish by imagination and visualisation power.

Visualization is a key to achieve your goals. Visualisation is the use of the imagination through pictures or mental imaginary to create visions and achieve goal by effective goal settings.

Have you thought of your own power called creative visualization power?

Have you thought that, "how you can improve your life and make your dreams and goals come true with the power of creative visualization !"

"Have you asked yourself why some people always seem to be lucky?"

"Did you wonder what they do differently?"

The answer is that knowingly or unknowingly they use their mind and imagination in certain way. They use creative visualization. Creative visualization can improve your life and help you to achieve the success which you desire, regardless of your current financial condition, the state to the economy, your circumstances, or your education. Creative visualization is similar to daydreaming; in both of them we create imaginary mental scenarios of events and situation, just like a movie, but with difference that with creative visualization we implement certain rules and procedures that enable us to create these scenarios and events as reality in our life.

Success Starts In Your Mind

Your predominant thoughts attract similar circumstances into your life. If you think about failure, difficulties or lack of money most of the time, then this is what will you get, but if you expect success, happiness or wealth, you will eventually attract them into your life.

Creative visualisation may help you;

1) To achieve your dreams.

2) To achieve your success.

3) To develop positive habits.

4) To solve problems.

5) To improve your life.

6) To improve your health.

7) To improve your relationship

And many other things you can do. But now a question arises that, "how can you achieve goals?" And "what is the right way to achieve goals?"

And answer is that, to achieve your goals use imagination and visualization power of your more than will power. To achieve more goals use imagination and creative visualization of yourself first, for that you need to joyfully see yourself as having achieved your goal. And for this you need to consistently re-program your subconscious mind.

Your subconscious mind is obedient. It will do what you want it to do. You just need to get your order in. You can not force your subconscious mind through willpower, you need to re-program it and let your subconscious guide you through inspired actions.

You command the order to subconscious. You do this through imagination and creative visualization power.

Imagine your goal as already achieved. Continue to do this daily. Be happy, you will be guided to the next step and the next step and the next step.

Never wave from the positive images. Never doubt. If you do, it will slow down what want.

So the best way to ask by getting quiet and imagining and visualizing your goal achieved. Do this and nothing more until you are guided to the next step, whether it be information, people or action.

When you are guided, you never fail.

Just try it..... and then you will feel that "what were you missing till now?" and "what are you?"

SOCIAL HEALTH - FACT & IMAGINATIONS

Prof. Nilima Sarap
Hea, Department of Sociology

Our country has the great traditions of Lord Rama, Krishna, Raje Shivaji, Rani Ahilyabai, Mother Teresa, Baba Amate, Sindhutai Sapkal..... and so on. We occasionally heard the word "Kalyankari Rajya". An idea reflects welfare of the people that is common man also. The idea of "Kalyankari Rajya", "Kalyankari Rajya" at first was the imaginations of the thinkers, philosophers, emperors at that time. But the idea was implemented practically in each sector of the life. When we think about Ramrajya, the picture come in our mind that there is not any problem in the economical, social & political aspect. In Ramrajya, it had been found that the people were happy & satisfied. Because the thinking and living style was plane. Day by day the life is going to become complicated through inventions. The speed is an integral part of life. The balance between the normal and speedy life is the difficult task which had affected various fields of life of human being.

In Vedic era the administration was under the influence of Emperor, which is changed now the Democratic policy. Almost all the countries had accepted the democratic policy. It is for the people, of the people and by the people. In true sense the welfare of common man is the sole of democratic process which was fact found in Ramrajya. In contemporary India it is just like the imagination. The common man is the central point of each development policy. But there is a huge discrimination in each field. Health is the main feature for the development of society and human being. This idea of Kalyankari Rajya will come in truth through healthy society. It is the key point which includes the social, physical, mental, economical health. When each element is in sound and prosperous position then there is not any complication in the society. To accomplish this idea the concept of social health must be discussed.

The concept of social health can be applied to both societies in general and to the individual. The social health of a society is defined as how well the society does of offering every citizen the equal opportunity to obtain access to the goods and services. Critical to being able

to function as key foundation for the society and access to goods and services that allow citizens to contribute and to maintain their life must be protected.

According to world health organization the concept of health including social health is an important factor in the overall definition. The better an individual social health, the better their overall health. People have also been found to live longer and to have a much shorter and simpler recovery when they fell victim to illness if they have a high degree of social health.

In addition to health care interventions and persons surroundins, a number of other factors are known to influence the health status of individuals, including their background, lifestyle, economic conditions, these are referred to as "determination of health". The economic condition directly affects the lifestyle. If every unit of the society want to live better healthy conditions. There is need to fulfill all the requirements as per natural tendency. Obviously the people with lower income can't live the luxurious life. If there is any major health problem, sometimes there is a ned of huge amount like 1 to 2 lakhs. Below poverty line people cannot afford this condition. In the present situation there is not any funding security from governmental field or insurance. The benifits of the same are going to the familiar people. then what about the person whom had not any godfather or who have not any identity of the relative or political party. On the contrary when any accident or natural calamity occurs the help is announced by the government from 1 to 4 lakhs. The people below poverty line has not any assurance for the old age problem or any occasional disease. In certain cases it has found that some NGO supports them. the advertisement are published in the local Newspapers and the people from the interior part of rural and urban area can't manage because first is they are not aware about all these things and secondly they can't manage due to lack of money. Now this is the need of time that the renowned personalities from various field should do something for this sector. How all this is possible is now the part of power of imagination. One should not forget

that 'Nothing is Impossible'. This proved by the work of Sindhutai Sapkal & Dr. Baba Amate.

There are some provisions for the medical aid for the govt. servant.

- 1) Health Insurance
- 2) Recovery of bills for the family.

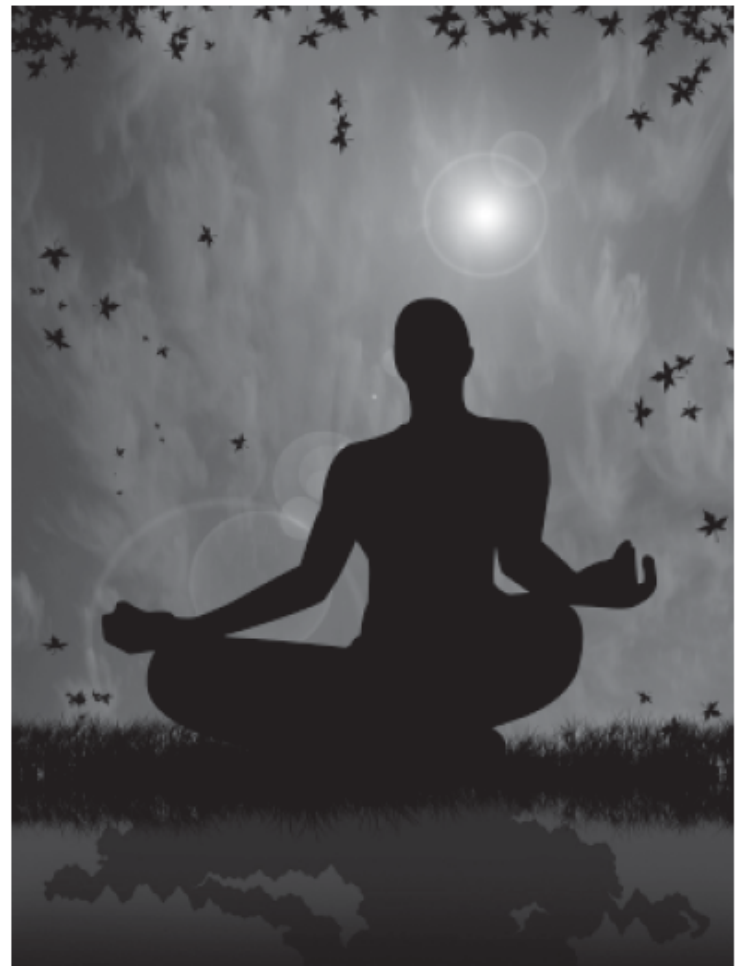
But There is not any provision for the working people of non-governmental and unorganized sector, farmers and Farm workers.

According to the definition of social health, if the disease is not curable at least we can reduce the pains through proper treatment. The last days of the life of patient should be bearable. Now this is the fact of the social health of our country. Now question is that, what is the role of citizen & their prosperous society, the quality of life of each citizen, there are some tasks before the every component, at least who think or work for the society that is social institutions, government organizations, NGO's even common people should come together and try for the better lives of these people. We can imagine following things whose practical implementation can change the scenario of the social health of our nation.

- 1) The insurance policies should be drawn for the people of unorganized sector.
- 2) The old age problem is the major problem of our country, it should be tackled by the proper way.
- 3) The areas of medicare should be easy for the every person of the society.
- 4) The laws and regulations should be favorable for those who are working for the society that is NGO's or social institutions.
- 5) The facilities provided by the govt. hospitals are not up to the quality. The security, cleanliness proper food to the patients, the modern technologies and machineries are some of the example. In one govt. hospital of Maharashtra the food is provided by the religious charitable trust of Saint Gajanan Maharaj.
- 6) The corruption from the govt. aided institutions must be vanished due to which the funding should be mold towards the needy people.
- 7) The security should be provided in terms of

employment, food, income and housing, health & social services.

The above mentioned imaginations are as the token for the improvement of field of social health. However the social determinations of health are economic, social conditions and their distribution among he population. It influences he individual and group differences. They are the risk factore found in the working conditions such as distribution of income, wealth, influence and power, rather than individual factors such as behavioral or genetics that influence the risk for disease, injury or vulnerability to disease. The unequal distribution of health damaging experiences is not in the sense a natural phenomenon but is the result of toxic combination of poor social policies, unfair economic arrangements and bad politics. (According to WHO.)

THOUGHTS - BELIEFS - ACTIONS - RESULTS

Ms. D. D. Mapari
Department of English

“The greatest discovery of my generation is that human beings can alter lives by altering their attitudes of mind.”
-William James.

The way you visualize, it will materialize. Because it has, for most of the

successful people... !

Imagination is the most elusive and special human quality. It's the miracle of the muscle called mind...

‘Remember that you are a living magnet. What you attract into your life is in harmony with your dominant thoughts’- Brain Tracy

Very fine and informative write ups by the students reflect what is imagination, how it works, why we should focus upon it, how it can bring us success, etc. In my write up or one may call it an essay, I would like to ponder upon the situations in which we must or need to imagine and some easy techniques for that.

First of all, let us simplify, our main domains-

- 1) Relation with the self and the others, friends...
- 2) Our relations with the family and the relatives...
- 3) Our work place and challenges to meet there...
- 4) Our idea of happiness and that of spirituality...
- 5) Our idea of success...

In even more simple words we can bifurcate between our **External** and **Internal** worlds. Again we will have to prioritize it what we want at this moment and in what manner, shape, color. Brain is the most powerful muscle human beings have got. With this brain they can achieve tremendous success in any field. The power of imagination hereafter I would be using the more specific one, as the power of visualization. The more specific a person is in his / her visualization the more close he / she is near to that dream or goal.

Many great authors and poets seek the inspiration from imagination. Like S. T. Coleridge, in his famous example of writing of ‘Kubla Khan’, he dwells in the world of imagination and fancy. The poem, ‘Lucy Gray’ by Wordsworth too, is a result of his imagination on the story told to him by his sister. All creative writers use this power to write.

Techniques to visualize

- 1) Write down your dream turned goals. _____
- 2) Which of the things could you begin to do now?
- 3) Set your goals high- (Immediate goals today, tomorrow, this week, one year goals)

- 4) Five year goals- _____
- 5) Life time goals- _____
- 6) I want to be- _____
- 7) I want to have- _____

Step- 1

Set 10 key phrases for making your mindset more positive, recall them back every night before going to bed.

Step -2

Do a daily affirmation in the morning before starting your day. Repeat your goals aloud and do so with a family member. This provides emphasis and increases the personal power of all involved. This can be in the context of prayer or religious emphasis. Please remember that the customized verbal sayings are what you want to use.

Step- 3

Do positive visualization while performing your job or business. It is vital that you not lose sight of your goals or objectives during the day. This Visualization will help you learn and grow.

Step -4

Say your daily affirmation in a mirror. This is especially powerful because it imprints the subconscious more powerfully. The mirror is a very powerful subconscious tool. It forces us to see ourselves, even when we mentally don't want to. If you can do this right from the start without thought or emphasis, then you don't believe what you say. Think long and hard about this one.

Imagination and Language Enhancement-

One can use the power of imagination for the improvement of his/her language too. Especially in the case of English many of the students hesitate to speak English because they lack fluency. If one imagines himself/herself to be a great speaker, fluent, influential communicator then he can achieve this by imagining. But it is to be remembered that only imagination or day dreaming is not enough, it is the guiding force, it motivates and enables us to take concrete steps towards the goal. If you imagine yourself to be a fluent speaker it will automatically lead to observation of great speakers, good speakers. It will imbibe minute observation of overall use of language anywhere and anytime. Your mind will start registering the details of the language use.

This will make you sure and will build faith in you that one day you too can be an excellent communicator. Gradually you will start speaking, and persistent efforts will make you an excellent communicator!

**'CHASE YOUR DREAMS,
DREAMS DO COME TRUE...!' – Sachin**

This is a tested trick which always gives results. Only one has to have faith and efforts towards it. All the cosmic forces would join hands to turn the dream into the reality!

DEPARTMENTAL PROFILE

मराठी विभाग अहवाल

सत्र २०११-१२ या दरम्यान मराठी विभागाच्या वतीने विविध उपक्रम व कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले. यामध्ये प्रामुख्याने विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासाच्या दृष्टिने गटचर्चा, निबंध स्पर्धा, सेमिनार, प्रश्नमंजुषा, स्पर्धा परीक्षा समुपदेशन, क्रीडा विषयक मार्गदर्शन आयोजित केल्या गेले.

ग्रंथालय भेट :-

१. दि.१९/८/२०११ रोजी सीताबाई कला महाविद्यालय, अकोला येथील ग्रंथालयाला मराठी विभागाच्या विद्यार्थ्यांची ग्रंथालय भेट कला महाविद्यालयाच्या मराठी विभागाचे प्रमुख प्रा.भास्कर धारणे यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. आयोजित करण्यात आली. यामध्ये विद्यार्थ्यांना मराठी संदर्भ ग्रंथ, विश्वकोश, संज्ञा संकल्पना कोश, मराठी वाङ्मयाच्या इतिहासाचे खंड, साप्ताहिके, मासिके, वृत्तमासिके, त्रयमासिके, इ.ची ओळख करून देण्यात आली. यावेळी सीताबाई कला महाविद्यालयाच्या श्रोतुगृहात ग्रंथपाल श्री.अशोक सोनोने यांनी आज ग्रंथवाचकांची संख्या झपाट्याने घटत असल्याबद्दल चिंता व्यक्त करून विद्यार्थ्यांनी ग्रंथाच्या वाचनाने आपले जीवन समृद्ध केले पाहिजे असे सांगितले. यावेळी सीताबाई कला महाविद्यालयाचे मराठी विभाग प्रमुख प्रा.भास्कर धारणे हे उपस्थित होते. त्यांनी महाविद्यालयाने आयोजिलेल्या ग्रंथालय भेटीच्या आयोजनाबाबत मराठी विभागाचे कौतुक केले व आपल्या मराठी विभागाची माहिती दिली.

वाङ्मय मंडळाचे उद्घाटन :-

२. दि.३/९/२०११ रोजी मराठी वाङ्मय मंडळाचे उद्घाटन करण्यात आले. श्री कृष्णकांत तिवारी हे प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून उपस्थित होते.

प्रश्नमंजुषा :-

३. दि.२०/१२/२०११ रोजी कला शाखेच्या वतीने आयोजित प्रश्नमंजुषा स्पर्धेत मराठी विभागाच्या विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला.

कार्यशाळा :-

४. मराठी विभागाच्या वतीने दि.२१ जानेवारी २०१२ रोजी मोहरीदेवी खंडेलवाल कन्या कनिष्ठ महाविद्यालयातील विद्यार्थीनींकडून मराठी लेखन व उच्चारण समृद्धी कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले. यावेळी विभाग प्रमुख डॉ.नागरे यांनी विद्यार्थीनींना 'ह्रस्व दीर्घासंबंधीचे नियम सोप्या पद्धतीने सांगितले. तर डॉ. रावसाहेब काळे यांनी विरामचिन्हांचे नियमांची माहिती विद्यार्थीनींना करून दिली. यावेळी विद्यार्थीनींचा मोठ्या संख्येने सहभाग लाभला.

जिल्हास्तरीय सेमिनार स्पर्धेचे आयोजन व सहभाग

५. दि.२४/१/२०१२ रोजी कला शाखेच्या वतीने आयोजित जिल्हास्तरीय सेमिनार स्पर्धेत मराठी विभागाच्या १२ विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला व ३ पारितोषिके पटकाविली.

स्नेहसंमेलनात सहभाग :-

६. महाविद्यालयाचे स्नेहसंमेलन दि.२४,२५ व २६ जानेवारी २०१२ ला आयोजित करण्यात आले. यामध्ये मराठी विभागाच्या विद्यार्थ्यांनी तीन वेगवेगळ्या स्पर्धामध्ये सहभाग नोंदविला.

७. मराठी विभागाच्या शिक्षकांनी विविध चर्चासत्रे, सेमिनार मध्ये सहभाग नोंदवून पेपरवाचन केले.

पुस्तक प्रकाशन :-

८. मराठी विभागाच्या वतीने मागील वर्षी डॉ.श्रीकृष्ण काकडे यांचे समकालीन ग्रामीण साहित्य हे व डॉ.शिवाजी नागरे

यांचे मराठीतील राजकीय कादंबरी हे पुस्तक अशी दोन पुस्तके प्रकाशित झाली आहेत. तर या सत्रात साहित्य व सामाजिक शास्त्रांचा अंतःसंबंध हे पुस्तक संपादित करण्यात आले. या पुस्तकाचे संपादन मराठी विभाग प्रमुख डॉ.शिवाजी नागरे यांनी केले. हे पुस्तक औरंगाबाद येथील चिन्मय प्रकाशनाने छापले.

संस्कृत विभाग अहवाल

भाषा अभ्यास मंडळाचे उद्घाटन, तिरुपती तंत्रनिकेतन द्वारा आयोजित संस्कृत महोत्सवात सामूहिक गीत स्पर्धेत संघाचा सहभाग व प्रथम क्रमांक, सीताबाई कला महाविद्यालयाद्वारा आयोजित गीता पठन स्पर्धेत सहभाग. कु. प्रणिता हिंगणकर हिला तृतीय पारितोषिक.

राज्यशास्त्र विभाग

शैक्षणिक सत्र २०११-१२ मध्ये राज्यशास्त्र विभागांतर्गत खालीलप्रमाणे कार्यक्रम राबविण्यात आले. त्याचा अहवाल पुढीलप्रमाणे...

सामाजिक शास्त्र अभ्यास मंडळाचे उद्घाटन :

सामाजिकशास्त्र अभ्यास मंडळाचे उद्घाटन डॉ. दिनकर उंबरकर यांच्या हस्ते दि. १८.१०.२०११ रोजी संपन्न झाले. त्यांनी सामाजिक शास्त्र अभ्यासाचे महत्त्व आणि स्पर्धा परीक्षेच्या दृष्टीने विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.

चर्चासत्र :

महाविद्यालयात दि. ८ ऑगस्ट २०११ रोजी समान संधी केंद्राच्या वतीने चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले होते. त्यामध्ये राज्यशास्त्र विभागाच्या वतीने प्रा. अमरावतीकर यांना विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करण्याकरिता आमंत्रित करण्यात आले होते.

कला शाखेतर्गत जिल्हास्तरीय सेमिनार स्पर्धा :

महाविद्यालयात कला शाखेतर्गत जिल्हास्तरीय सेमिनार स्पर्धा घेण्यात आली होती. या स्पर्धेत राज्यशास्त्र विषयाच्या दोन मुलांनी सहभाग घेतला होता. या दोघांनाही स्पर्धेत यश प्राप्त झाले. त्यांची नावे खालीलप्रमाणे आहेत.

१) प्रफुल्ल दसनपुरे (बी. ए. भाग २)

२) किशोर घरत (बी. ए. भाग ३)

राज्यशास्त्र विभागाच्या वतीने दिनांक १७.०२.१२ ते १८.०२.१२ या दोन दिवसांच्या कालावधीत जागृती अभियान राबविण्यात आले. या अभियानांतर्गत शासनाच्या वेगवेगळ्या योजनांची माहिती विद्यार्थ्यांनी लोकांना दिली.

सांस्कृतिक विभाग

संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठांतर्गत घेण्यात आलेल्या युवा महोत्सवात महाविद्यालयातील एकूण १३ विद्यार्थ्यांचा विविध सहा स्पर्धेत सहभाग व उत्तम प्रदर्शन, महाविद्यालयात घेण्यात आलेल्या वार्षिक स्नेहसंमेलनात १४८ विद्यार्थ्यांचा एकूण १३ वेगवेगळ्या स्पर्धेत सहभाग, महाविद्यालयाच्या वतीने विदर्भ स्तरावरील वक्तृत्व स्पर्धेचे दि. ०७.०१.१२ रोजी आयोजन केले होते. अतिशय उत्तम प्रकारे स्पर्धा संपन्न झाली.

विविध विद्यापीठ आणि महाविद्यालयीन व राज्यस्तरीय स्पर्धेत विद्यार्थ्यांचा सहभाग. सुयश मिळविलेले विद्यार्थी १) डॉ. एच. एन. सिन्हा कला व वाणिज्य महाविद्यालय, पातूर यांच्या वतीने आयोजित राज्यस्तरीय निबंध स्पर्धेत प्रथम क्रमांक मिळविला (विश्वास नारायण तांबे, बी.ए. भाग ३), २) अकोला कॉलेज ऑफ जर्नालिझम अँड सोशल वर्क, अकोलाच्या वतीने वक्तृत्व स्पर्धेत तृतीय क्रमांक प्राप्त. जिल्हा स्तरावरील शंकरलाल खंडेलवाल महाविद्यालयाच्या वतीने घेण्यात आलेल्या चर्चासत्रात द्वितीय पारितोषिक प्राप्त.

राष्ट्रीय सेवा योजना (N.S.S.)

महाविद्यालयाच्या सुरवातीच्या काळापासून राष्ट्रीय सेवा योजनेचे पथक कार्यरत आहे. सुरवातीच्या काळामध्ये १०० स्वयंसेवकाचे पथक होते त्यानंतर २०० स्वयंसेवकाचे पथक महाविद्यालयाला मंजूर करण्यात आले. राष्ट्रीयसेवा योजनेच्या अंतर्गत जे विविध कार्यक्रम राबविण्यात येतात ते दैनंदिन कार्यक्रम

व विशेष शिबीर या दोन भागांमध्ये आयोजित करण्यात येतात. शैक्षणिक सत्र २०११-१२ या वर्षामध्ये ज्या विविध कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले त्याच्या संक्षिप्त अहवाल पूढील प्रमाणे सांगता येईल.

महाविद्यालयाच्या दैनंदिन कार्यक्रमाच्या अंतर्गत खालील प्रमाणे कार्यक्रम आयोजित केलेत.

- * प्रेरणा सोहळ्याच्या निमित्ताने रक्तदान शिबीर व वृक्षारोपण
- * इकोफ्रेंडली गणेश कार्यशाळेचे आयोजन.
- * रा.से.यो. स्वयंसेवकांच्या उद्बोधन वर्ग.
- * अहिंसा दिनानिमित्त स्त्री भूणहत्या संदर्भात रॅली.
- * शेतकरी मेळावा.
- * व्यक्तीमत्व विकास कार्यशाळा.
- * जागतिक एड्स दिनानिमित्त जनजागृती रॅलीमध्ये सहभाग.
- * एड्स विषयक निबंध लेखन स्पर्धा.
- * करियर मार्गदर्शन कार्यशाळा

महाविद्यालयाच्या दत्तक ग्राम रिधोरा येथे खालील कार्यक्रमाचे आयोजन विशेष शिबीरामध्ये करण्यात आले.

- * योग प्रशिक्षण, * श्रमदान (परिसर स्वच्छता तथा रस्ता दुरुस्ती), * माहितीचा अधिकार विषयक कार्यशाळा,
- * बचत गटा द्वारा आर्थिक विकास या विषयावर कार्यशाळा,
- * सर्जा-राजा, * रक्तदान शिबीर, * भजन संध्या, * महिला आरोग्य तपासणी शिबीर, * संगणक प्रशिक्षण कार्यशाळा,
- * संभाषण कौशल्यावर कार्यशाळा, * प्रा. रमेश थोरात व डॉ. ज्ञानसागर भोकरे यांचे व्यसनमुक्ती वर एकपात्री प्रयोग,
- * सर्पमित्राच्या कार्यक्रम, * झंकार पंचरंगी कार्यक्रम.

अशा विविध कार्यक्रमाच्या माध्यमातून रा.से.यो. स्वयंसेवकांच्या व्यक्तीमत्व विकासाच्या, सामाजिक जाणीव सामाजिक जबाबदारी निर्माण करण्याच्या प्रयत्न राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या पथकाद्वारे करण्यात आले.

DEPARTMENT OF ENGLISH

The department of English enjoys the championship of all the streams in the college. The department takes pride in this opportunity of interacting and edifying all the students. As its tradition, the present session too, witnessed activities some of them are -

- * The beginning of the session saw the formation of Language and Literature Study Club which was inaugurated at the hands of Mr. Krishnakant Tiwari, editor of the Daily 'Dainik Bhaskar' on 3/9/2011
- * 17/9/2011 Symposium for the school teachers - 'Improve Basic Language Skills' was organized for the sister concern's English Language teachers.
- * Seminars from the department - for enhancing the presentation skills different seminars were presented by the students.
- * Rigorous grammar practice -
- * Workshop on Communication Skills was organized in the NSS camp
- * Representation in 'Avishkar' the title of the paper was, 'TARA : a reflection of Gender Discrimination in educated urban family and society as a whole'
- * Students participated in various elocution and seminar competitions

DEPARTMENT OF BUSINESS ADMINISTRATION

The department of Business Administration believes in providing its students a plethora of choices in grooming their academic and extra- curricular skills through compulsory participation in various college and department level activities. Through these activities, students polish up their skills in management, leadership and team - building. At our department the students are trained to acquire in-depth knowledge in diverse academic areas. The Department prides itself on its personalised approach to the students needs and its friendly, welcoming atmosphere.

The following are the academic and non-academic activities conducted during the whole year.

Business Management Quiz : Quiz activity was conducted for students of all classes of the course in order to inculcate the habit of focusing on concepts of syllabus as well as general business knowledge.

Presentations : The students were motivated to give presentations on the subject topics of their study material

using modern techniques of power point presentations. In all 50 presentations were conducted of all the classes.

Participation in National Conference : Vivek Pande & Anil Ravankar students of final year participated and presented their research paper on "Career Opportunities of Banking Sector" in National Conference held on "Banking and Insurance in 21st Century in the presence of highly regarded and knowledgeable personalities.

Career Oriented Activities : Presentations were presented by faculties on the topics of "Appearing for interviews" and "Opportunities for BBA Students" to enlighten the students on abundant opportunities stored for them in future after completing Bachelor of Business Administration course.

Mack Interviews : In order to secure placements in reputed companies, mock interviews were conducted for the final year students giving them a taste of how interviews are taken by corporate and what approach the students should have while facing an interview.

Case Study : To provide a new approach to teaching methodology case study techniques was adopted to have an interactive learning approach and practical implementation of the concepts.

Personality Development : The students participated in personality development workshops held in college for grooming their inter - personal and communication skills.

RBI Yougn Scholar Award : Vivek Pande student of final year appeared in Reserve Band of India's young scholarship award examination offering scholarship to students and giving once in a lifetime chance to work on project with RBI.

Campus Placement : Two students of Final year Vivek Pande and Anil Ravankar secured placement in Infosys Technologies.

DEPARTMENT OF COMMERCE (ENGLISH MEDIUM)

Commerce is the heart of every sector of society, because it plays a vital role. Our department has established Commerce Study Club with Marathi Medium & as per tradition representative and members were also selected for performing various activities during the academic year. The activities which were performed by this department are as follows.

Department conducted three Group Discussions on the topic as "Teaching Methodology of the Teacher", Internal Marks are essential or not? And opinion on Centralization of Authority in B.Com I. In the same manner, in B.Com II the topics of G.D were The impact of Inflation on Indian Economy and teaching purpose of Auditing?

Seminar & Assignment task were also completed by the students. Interview Techniques have been elaborated by Language Teacher.

Our students have participated in each programme of college.

Presentation has been prepared by Miss Pooja Joshi & Miss Neha Chaurasiya on "The Path of Success"

Besides, Department paid personal attention to each student to solve their problems.

ACTIVITIES OF CHEMISTRY DEPARTMENT

Co-curricular Activities

A) Students Participation:-

1. Shreya Bhide and Yogita Tapdiya of B.Sc.-III presented a project on water analysis of Dabki road area in Awishkar competition held at Shri Shivaji college Akola
2. Prashant dahikar of B.Sc.-III won 2nd prize in University level seminar competition on Spectroscopy held at Innani mahavidyalaya Karja Lad.
3. Miss Shreya bhide of BSc.-III won consolation prize in intercollegiate seminar competition held at Mahatma Fule college, Warud
4. Miss Priti sabale of BSc-II participated in intercollegiate seminar competition on colloidal properties held at Shri Shivaji college, Akola
5. Mahadev Borade of BSc-I participated in intercollegiate seminar competition on Water and life held at Dr. R G Rathod science college, Murtizapur.
6. Pratik Kathale and Mahadev Borade of BSc-I participated in intercollegiate quiz competition in chemistry held at Vidya bharti Mahavidyalaya, Amaravati

B) Student's Projects

1. Extraction and Isolation of Total Phenol Content

from the Raphanus Sativum Leaves and to test its Antimicrobial Activity. Ku. Pooja Mankar, Surekha Mahalle.

2. Extraction and isolation of polar flavanoids from the flower of Ocimum sanctum and study of its antimicrobial activity. Komal Sharma, Hina Samreen,

Study Tour:-

The study tour of the BSC-III year students arranged to "Gorakshan and Anusandhan Prakalpa" Maishpur ,Washim road, Akola, on 03/02/2012

DEPARTMENT OF PHYSICS

Apart from Curricular activities, Department of Physics conducted the various co curricular and extension activities during the academic year 2011-12.

The department of Physics organized study tour for B.Sc. students and visited 'International Institute of Information technology, Pune', Indian Metrological Department Pune, Nanotechnology Department, Intelligent Material Research Laboratory in the Dept of Physics, Dr Babasaheb Ambedkar Marathwada University Aurangabad. 'Our B. Sc. Students visited DST sponsored INSPIRE Science exhibition organized by Education Department Z. P. Akola. Two students also participate in "AVISHKAR" exhibition organized by SGBA, Amravati University in Shivaji College, Akola and presented the model. Department motivated the students towards basic sciences by showing scientific movies like Colombia Disaster, Robotic Technology, Big Bang etc. As an additional resource, slide show was also organized by the department. For updating the students, department organized the guest lecture of Prof B. H. Pawar on 'Physics Behind the Heart'. Students completed the various projects in the department and deliver the seminar by using power point presentations, over head projector etc.

Faculty members of the department participated in 5 national conferences and 2 national workshops. They also participated in One International symposium organized by CMET, Pune and published 3 research papers in international journal, 3 papers in national conference.

DEPARTMENT OF SOCIOLOGY

The Department of Sociology had organized

following activities in the session 2011-12. The study club was inaugurated on 19th Oct. 2011 by Dr. Dinkar Umbarkar, Asst. Prof. & Head Dept of Soc. Sitabai Arts College, Akola. The guest lecture was arranged on the same occasion. The topic was "Role of the social sciences in changing Era".

1. The rally on female foeticide was organized on 2nd Oct. 2011 to create social awareness among college students in collaboration with Samajik Janiv Jagruti Samiti.
2. The quiz contest was arranged as the extra curricular activity for the preparation of objective based questions on 20th Dec. 2011.
3. The students participated in Avishkar competition.
4. The students of sociology study club actively participated in Inter college seminar competition.
5. The survey based project on beggars problem was carried out by B.A.II Students.

Personal counseling, wall magazine, regular tests are some of the events for the academic development of students. Ms. Yogita Dikholkar participated in national level Seminar on female foeticide. She participated in the essay competition and won the consolation prize. She had also presented a paper in the seminar at G.S.College, Khamgaon on 11th Feb. 2012

HOME-ECONOMICS DEPARTMENT

Home-Economics Department has designed well planned annual calendar for conducting annual departmental activities to develop personality and positive values among girl students so that they preserve cultural and social ideals.

- * To transfer new food technology among villages HEC, Dept B.A.-II Year Organized two day's workshop in four villages and celebrated NUTRITION WEEK in a new way
- * Dept celebrated breast feeding week with new born baby mothers by enriching their knowledge related to breastfeeding practices.
- * B.A.III students arranged educational tour to village convents for evaluating the educational standard and availed facilities to children that is one of the part of University curricula..

- * WHO celebrated 2010-11 year 'Adolescent girl and health' Faculty prearranged National Seminar on 13 oct-2011 "Need to assess the Nutritional Status of Adolescent Girls for Futuristic Tasks" and helped WHO in achieving it's goal to some extent.
- * Besides this, HEC students & faculty cordially involved in college social, Cultural and extension activities.
- * Faculty attended 3 National & two International conferences and published 5 papers in national & International Conferences.
- * In spite of this faculty actively participated and worked in various College administrative committees and college progammes.

DEPARTMENT OF PHYSICAL EDUCATION

The students participated in the inter collegiate Swimming, Softball, Baseball, Volleyball, Cross-Country, chess, Cricket, Boxing, Kabaddi, Wrestling, Handball, Judo competition & tournaments.

Baseball:-1) Amit Gotmare(B.Com.II) 2) Ku. Manisha Mankar (B.A.III) 3) Ku.Priti Dhale 4) Sager Nile participated in baseball (M&W) All India Inter-University tournament held at Ravenshaw University, Cuttack, from 04th Feb.2012.

Softball:-Ku.Priti Dhale (B.A.III) participated in Softball) All India Inter-University tournament held Punjab University, Chandigarh from 16th to 20th Feb.

Kabaddi: - 1) Ku.Vanita Wadekar (B.Sc.I M) 2) Ku. Pooja Bhatkar (B.Com.III) participated in Maharashtra State XVth Inter University sports Meet krida Mahotsav 2011-2012. held at Marathwade, Krishi Vidyapeeth, Parbhani from 27th Nov,2011 to 01st Dec 2012.

Kabaddi: - 1) Ku.Vanita Wadekar (B.Sc.I M) participated in West Zone Inter University Tournament to be held North Maharashtra University, jalgaon. From 26th to 30th Sep.2011.

Shri. C.B.Kadu Held position of team coach of Sant Gadge Baba Amravati University for Boxing men team to represent All India Inter-University Tournament at Lovely Professional University, Jalandhar Phagwara

DEPARTMENT OF NCC

The College is having an NCC Unit under 11 Mh. BN. NCC, Akola in the Head of Amravati Headquarter. It Gives 26 open seats to our College. This Unit contains 09 girls and 17 boys' cadet. ANO Chandrashekhar Kadu is the head of the NCC Unit .Vipin kharode represents NCC unit in student council.

NCC Unit has achieved a great honour representing ourselves in various competitions this year. On the 11th of Aug.2012, MH BN NCC AKOLA organized Annual Training camp in PDKV AKOLA, in which 21 cadets's participated.

DEPARTMENT OF BIOINFORMATICS

Introduction

Bioinformatics is the use of information Technology in the field of Molecular Biology or the application of Computer technology to the management and analysis of biological data. Here computers are used to gather analysis and merge biological data. It is an emerging interdisciplinary research area and is increasingly being used to improve the quality of life.

The ultimate goal of Bioinformatics is to uncover the wealth of biological information, hidden in the mass of sequence, Structure, Literature and other biological data and obtain a clearer insight to enhance the standard of life for mankind.

BIOINFORMATICS DEPARTMENTAL ACTIVITIES

Fresher's welcome function was organized by the students on 15th August 2010.Students and faculty Head participated in National workshop on Bioinformatics at Rajkot on 5th & 6th Jan 2011. Students and faculty Head Participated in National seminar on Bioinformatics. Dr D. Y. Patil University Pune on 12th Feb. 2011.Department of Bioinformatics organized a Seminar on drug design on 28th Feb. 2011.Students of the Department completed the Project work and training on 2 - 30 June 2011.

Students and faculty Head participated in National Conference on Advances in Life Sciences for Sustainable Rural Development. October 11-12, 2011· Students and faculty Head Participated in one day national seminar on "CURRENT TREANDS IN MOLECULOR MODLING IN DRUG DESIGING" S.N.I.O.Pusad, 27 August 2011.·

Students and faculty Head participated in Bioinformatica 2012- International Symposium on Protein-Protein interaction Networks. University of Kerala. From 12th to 14th January 2012.

DEPARTMENT OF BUSINESS ADMINISTRATION

The Department of Business Administration believes in providing its students a plethora of choices in grooming their academic and extra- curricular skills through compulsory participation in various college and departmental level activities. Through these activities, students polish up their skills in management, leadership and team-building. At our department the students are trained to acquire in-depth knowledge in diverse academic areas. The Department prides itself on its personalised approach to the student needs and its friendly, welcoming atmosphere.

The following are the academic and non-academic activities conducted during the whole year.

Business Management Quiz: Quiz activity was conducted for students of all classes of the course in order to inculcate the habit of focusing on concepts of syllabus as well as general business knowledge.

Presentations: The students were motivated to give presentations on the subject topics of their study material using modern techniques of power point presentations. In all 50 presentations were conducted of all the classes. Participation in National Conference: Vivek Pande & Anil Ravankar students of final year participated and presented their research paper on "Career Opportunities of Banking Sector" in National Conference held on "Banking and Insurance in 21st Century" in presence of highly regarded and knowledgeable personalities.

Career Oriented Activities: Presentations were presented by faculties on the topics of "Appearing for interviews" and "Opportunities for BBA Students" to enlighten the students on abundant opportunities stored for them in future after completing Bachelor of Business Administration course.

Mock Interviews: In order to secure placements in reputed companies, mock interviews were conducted for the final year students giving them a taste of how interviews are taken by corporate and what approach the students should have while facing an interview.

Case Study: To provide a new approach to teaching

methodology case study technique was adopted to have an interactive learning approach and practical implementation of the concepts.

Personality Development: The students participated in personality development workshops held in the college for grooming their inter-personal and communication skills.

RBI Young Scholar Award: Vivek Pande student of final year appeared in Reserve bank of India's young scholarship award examination offering scholarship to students and giving once in a lifetime chance to work on project with RBI.

Campus Placement: Two students of Final year Vivek Pande & Anil Ravankar secured placement in Infosys Technologies.

DEPARTMENT OF BCA

Apart from regular teaching & evaluation through unit tests, various other activities including seminars & projects were conducted during academic session 2011-12.

BCA students participated in "AIM's State level Programming Competition" organized by BCA department on 12 Feb 2012.

In the academic year 2011-12, Four students Shivam Rathod and Darshan Ambhaikar have been selected in campus interview held by Infosys Company, Pune and Ku. Anuradha Joshi and Vishakha Damre have been selected in campus interview held by Wipro Company, Pune.

Ku. Priyanka Kothari has secured 82.8% in BCA I(Sem I) and Ku. Shefali Ghai has secured 84.22% in BCA II(Sem III).

In year 2010-11, Gaurav R. Bothe stood 6th Merit in BCA from Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati by scoring 79.16%.

ACTIVITIES OF DEPARTMENT OF ZOOLOGY

Entire syllabus was taught with power point presentation, along with the regular teaching Department organized various activities such as seminar competition, group discussion, visits, field works, live demonstration of animals and also conducted:

1) Study Tour-

B.Sc. III students visited Mahan Fish production Centre for observation of Chinese hatchery and induced breeding in fishes and also visited Dagadparwa Dam for the collection of aquatic weeds and insects on 12th August 2011.

2) Guest Lecture-

Department of Zoology and Science Society jointly organized Guest Lecture on "Life Sciences is an instinct for development of Technology" by Dr. G. N. Vankhede, Professor and Head Department of Zoology, Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati on dated 24-09-2011 at 4: 30 pm.at Godbole Sabhagruh.

3) National Conference-

Department had jointly organized a National Conference on "Advances in Life Sciences for Sustainable Rural Development" on 11-12 November 2011

4) Participation in the Research-

Department of Zoology had published 05 National and 03 International research papers in National and International conferences held during academic year.

5) Projects allotted to the students-

1. Diversity of Spider fauna around Akola city.
2. Diversity of Butterflies from Dr. PDKV Campus.
3. Macroinvertebrate fauna of Akola city.

DEPARTMENT OF BIOMEDICAL INSTRUMENTATION

During the academic year the following activities has been carried out-

- 1) Completion of the syllabus and practicals with power point presentation.
- 2) Alongwith regular teaching BMI students visited to hospitals for practicals.
- 3) Department conducted Medical Checkup camp on 7 February. A total 63 members took advantage of the camp.
- 4) Three students of BMI got placement at Hedgewar Blood Bank and Ozone Hospital, Akola.

DEPARTMENT OF MATHEMATICS

The department of mathematics involves the students in various research activities, seminar, and research

project. The department of mathematics organized seminar competition of B.Sc. I, II, III year students on power point presentation. Also B. Sc. II Students completed research project. Mr. A. V. Joshi participated in Baithepathak Abhiyan for H.S.C. Examination.

Mr. A.V. Joshi published one research paper in Vidarbha Journal of Science, and three research papers published in the National conferences (Dr. B.A. College Nagpur, Prof. Ram Meghe Inst. Tech. and Research College Badnera, Shankarlal Khandelwal College Akola), Miss. M. T. Sarode clears NET Exam 2011, Mrs. G. Jaiswal attended NET-SET Workshop at VMV, Amravati.

DEPARTMENT OF MICROBIOLOGY

Department of Microbiology and Zoology jointly organized a UGC sponsored National Conference on "Advances in life science for sustainable Rural Development" on 11th & 12th October 2011. This conference was inaugurated by Vice Chancellor of Amravati University -Dr. Mohan Khedkar. Staff and students of both the departments presented posters based on their research work in this conference. A state level symposium and workshop on "Applications of Bioinformatics and Biotechnology tools in teaching and Research" was also organized from 16th to 20th October jointly with dept of Bioinformatics.

Different co- curricular activities were conducted in the department which include group discussions, seminars of students with power point presentations, educational visits, notes preparing contest, interactive sessions, animation film show and guest lectures.

Two students' research projects were undertaken on herbal fungicides and Vermiwash. Consultancy was given to two Ph. D. research scholars regarding antimicrobial activity of chemical compounds and plant extracts.

Three research papers were published, two in International and one in National journal. Dr. A. R. Deshpande and Dr. D. D. Bhokare presented their research papers in National Congress – Innervate 2012 organized in Wardha. Sanction of financial assistance for one minor research project of Dr. A. R. Deshpande was obtained from UGC in March 2012.

SHANKARLAL KHANDELWAL COLLEGE, AKOLA

Teaching Staff

English	1. Dr. Jagdish Mangilal Saboo	H.O.D.	M.A., Ph.D.
	2. Ms. Dimple D. Mapari	Asst. Prof.	M.A., M.Phil.
	3. Mr. Avinash V. Thote	Asst. Prof.	M.A., M.Phil.
Marathi	1. Dr. Shivaji Nilkanth Nagare	H.O.D.	M.A., NET, Ph.D.
	2. Dr. Shrikrishna G. Kakade	Asst. Prof.	M.A., NET, B.Ed., Ph.D.
Sanskrit	1. Mrs. Jayshree Sakalkale	H.O.D.	M.A., SET
Sociology	1. KU. Neelima Sarap	H.O.D.	M.A., NET
Home Economics	1. Mrs. Sandhya A. Kale	H.O.D.	M.Sc., M.Ed., M.A., SET
Political Science	1. Mr. Arun M. Shelke	Asst. Prof.	M.A., M.Phil.
History	1. Mr. R.P. Patil	H.O.D.	M.A.
Physics	1. Dr. Sanjay K. Devade	H.O.D.	M.Sc., B.Ed., Ph.D.
	2. Dr. Haridas J. Kharat	Asst. Prof.	M.Sc., Ph.D.
Chemistry	1. Dr. Prasanna S. Pande	H.O.D.	M.Sc., NET, SET, GATE, Ph.D.
	2. Mr. M.O. Malpani	Asst. Prof.	M.Sc., B.Ed., NET
	2. Mr. Vivek D. Mane	Asst. Prof.	M.Sc., B.Ed., NET, SET, GATE, M.Phil.
	3. Dr. Vandana B. Badwaik	Asst. Prof. (FIR)	M.Sc., Ph.D.
Mathematics	1. Mr. Amol V. Joshi	H.O.D.	M.Sc., SET, M.Phil.
Zoology	1. Dr. Priyakumari S. Dhabe	H.O.D.	M.Sc., Ph.D.
	2. Dr. Milind V. Shirbhate	Asst. Prof.	M.Sc., Ph.D.
	3. Dr. Nisha K. Chopade	Asst. Prof.	M.Sc., Ph.D.
Microbiology	1. Dr. Mrs. Aarti R. Deshpande	H.O.D.	M.Sc., M.Phil., Ph.D., NET
	2. Dr. Dnyansagar D. Bhokare	Asst. Prof.	M.Sc., Ph.D., M.B.A.
Computer	1. Mr. Sanjay Jadhav	H.O.D.	M.Sc. M.Phil.
Bioinformatics	1. Mr. C.N. Dipke	H.O.D.	M.Sc.
Commerce	1. Dr. Prashant M. Pisolkar	H.O.D.	M.Com., M.Phil., B.Ed., Ph.D.
	2. Mr. Sumedh A. Kawale	Asst. Prof.	M.Com., NET, B.Ed.
	3. Ku. Archana M. Dusad	Asst. Prof.	M.Com., M.Phil.
Management	1. Mr. Vishal Jain	H.O.D.	B.Tech., M.B.A.
Director of Phy. Edu.	1. Mr. Chandrashekhar B. Kadu	Director	M.P.Ed., NET

Administrative Staff

1. Nishikant D. Deshpande - Office Superintendent	2. Akash A. Kulkarni - Head Clerk
3. Ashish R. Sarda - Senior Clerk	4. Nitin R. Mahajan - Junior Clerk
5. Amit V. Agrawal - Junior Clerk	

Library Staff

1. Sanjay R. Tikande - Library Attendent

Laboratory Staff

1. Tushar B. Sapkal - Laboratory Assistant	2. Gajanan M. Ghonge - Lab. Attendent
3. Raju B. Patil - Lab. Attendent	4. Dinesh K. Bansod - Lab. Attendent
5. Prafulla A. Ghuge - Lab. Attendent	

Peon

1. Shrikrishna M. Bhagat	2. Shrikrishna D. Sawadekar
3. Sunil S. Jadhav	4. Ravindra S. Jadhav

à{Vkm.....

Amhr aHabb I Sdabb 'nqUmb qMofUmb
^mV' mlongy r Rof à{VkmHbVmbHb,

१. महाविद्यालयातून प्राप्त केलेल्या शिक्षणाचा उपयोग आपल्या देशासाठीच सदैव करू.
२. सन् २०२० पर्यंत भारत महाशक्ती व्हावा या करिता आम्हीही आपले योगदान देवू.
३. आम्ही आमच्या जीवनात सदैव प्रामाणिकतेच्या व सत्याचा मार्गचरण घालू.
४. आम्ही आमच्या मावी जीवनात सदैव देशातील सर्व गिऱ्यांचे जबाबदारीने पालन करू.
५. पुढील काळात आम्ही मोदनीत अन् अथवा व्यवसायात, आमच्या कोणत्याही कृतीने देशाची, समाजाची, कोणतीही बक्षणी होईल असे कृत्य आम्ही कधीही करणार नाही.
६. आम्ही आमच्या जीवनात अष्टाचार, व्यवसन, कुर्मुणांपासून सदैव दूर राहू.
७. 'भारत माझा देश आहे, माने भारतीय माझे बांधव आहेत' या प्रतिज्ञेचे शिवट्या बवासापर्यंत पालन करू.
८. आम्ही आमच्या जीवनात येणारी प्रत्येक जबाबदारी अत्यंत आज्ञाने, कर्तव्यनिष्ठतेने पार पाडू.
९. 'शिक्षा जीवन के लिये, जीवन राष्ट्र के लिये' हे आपल्या महाविद्यालयाचं श्रद्धे आमचं जीवनट्येव मानून सदैव कार्यरत राहू.
१०. आम्ही आमचे पालक, गुरूजन, आमची माळा, आमचे महाविद्यालय, आमचा परिवार, आमचा देश वांध्यावर आपण श्रद्धा ठेवत त्यांचा सदैव मान ठेवण्याचा संकल्प करीत आहोत.
११. आज सर्व गुरूजनांच्या साक्षीने हे संकल्प आम्ही सोडत असून यांचे पूर्णपणे पालन करण्याची प्रतिज्ञा आम्ही करण्यास बचनबद्ध आहोत.